

O dolenskem zdravstvu

Od 2. do 4. oktobra bo v Novem mestu 30. sestanek Zveze znanstvenih društev za zgodovino zdravstvene kulture

Od 2. do 4. oktobra bo v hotelu Metropol v Novem mestu trideseti sestanek Zveze znanstvenih društev za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije, ki ga organizira slovensko društvo.

Za središče Dolenjske Novo mesto kot prizorišče tega sestanka so se organizatorji odločili, ker je bila Dolenjska takorekoč središče partizanskega zdravstva, dala pa je tudi veliko število zdravstvenih delavcev. Na območju Dolenjske je bilo tudi največ partizanskih bolnišnic ter lekarniških in veterinarskih ustanov. Prav zato pa bodo glavne teme letošnjega znanstvenega

sestanka posvečene tej problematiki. V njih bodo znanstveni delavci iz vse Jugoslavije prikazali zgodovino zdravstva in posebej partizanske sanitete na Dolenjskem, tretja glavna tema pa bo posvečena razvoju socialno medicinske ideje in prakse v Jugoslaviji in problemu preventive, ki je v zdravstvu osnovnega pomena, se pa čestokrat zanemarija. Udeleženci bodo obravnavali tudi saniteto v nekdanjih ilirskih provincah in Vojni krajini, precej pa bo še prostih tem.

Zanimanje za sestanek je izredno velik in prijavljenih je preko 70 referatov. V času sestanka bo organizirana še razstava slovenskih slikarjev s tematiko partizanske sanitete in najstarejših medicinskih knjig ter farmacevtskih preparatov in zdravil, udeleženci pa bodo obiskali Tovarno zdravil Krka, Baza 20 in partizansko bolnišnico Gornji Hrastnik.

Sporočilo bralcem

Dolenjski list še naprej v sedanjem poletnem (skrčenem) obsegu

Zaradi napovedane občutno zmanjšane dobave rotacijskega papirja slovenskim tiskarnam (krška tovarna papirja mora papir izvažati, če hoče v tujini kupovati surovine), pa tudi zaradi zelo povečanih stroškov izdajanja bo Dolenjski list tudi v prihodnjih mesecih prisiljen izhajati v dosedanjem poletnem, to je za povprečno štiri strani zmanjšanem obsegu. Uredništvo prosi naročnike in bralce za razumevanje in si bo prizadevalo, da zaradi tega obveščanje ne bo prizadeto in da bo list bralen in zanimiv.

RED REPUBLIKE SLAVKU KOLARJU

Pred zasедanjem vseh treh zborov občinske skupščine v torek v Sevnici je bila krajša prisrčna slovesnost. Ob prisotnosti predstavnikov pionirskega odreda Sava Kladnika so člani družbenopolitičnega zbora Slavku Kolarju podelili visoko državno odlikovanje red republike s srebrnim vencem.

UMETNIŠKA FOTOGRAFIJA V DOMU JLA

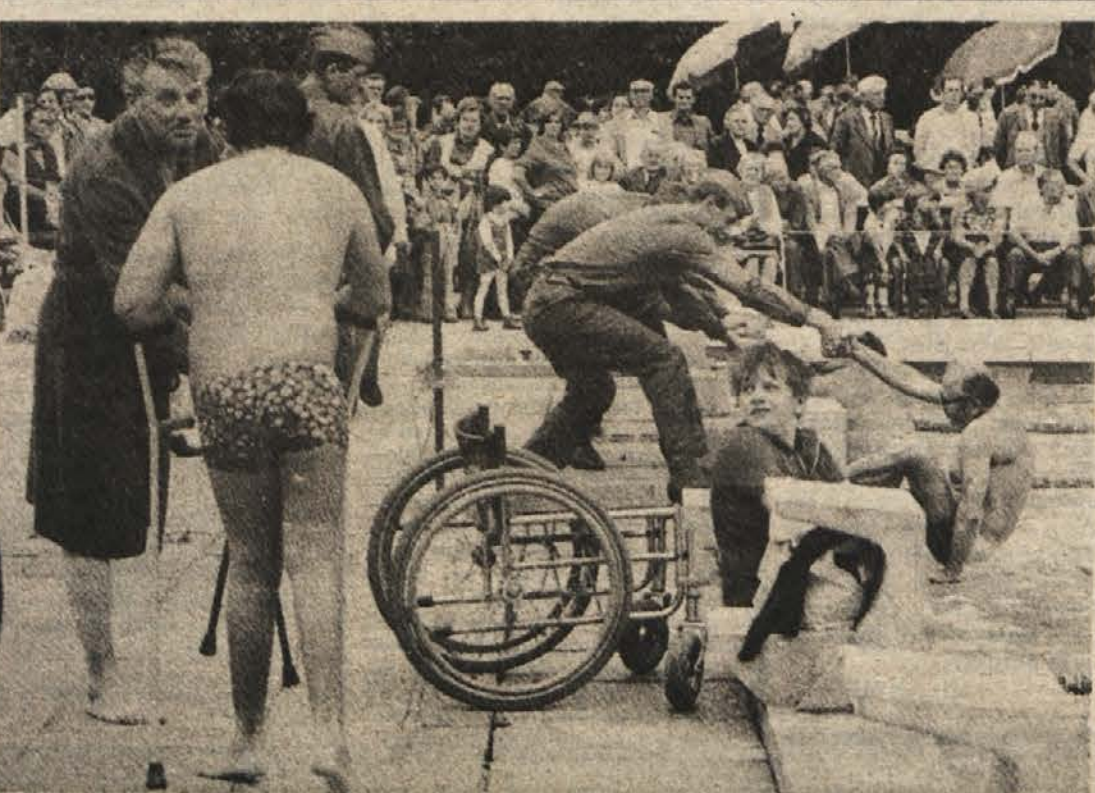
Ljubitelji fotografije si do ponedeljka, 28. septembra, še lahko ogledajo razstavo umetniške fotografije Mirka Pršlina iz Zagreba v domu JLA v Brežicah. Avtor je priznan fotoamater in je do zdaj razstavljal malone po vsej Jugoslaviji. V Sloveniji se tokrat prvič srečujemo z njegovimi deli.

Volja je vselej zmagovalec

Mednarodno leto invalidom so z zborom 2000 invalidov počastili v Dolenjskih Toplicah, ko so v tamkajšnjem letnem bazenu minulo soboto pripravili največjo plavalno manifestacijo in srečanje invalidov.

Prireditve je bila združena s prvim javnim prikazom sedečega nogometa za invalide, ki so ga pripravili v osnovni šoli "Baza 20". Športno-rekreativno srečanje so popostrili tudi z ogledom partizanskega Roga in z zabavnim programom, v katerem so sodelovali Toni Gašperič, Tof, Rifle, Andrej Šifrer in ansambel Doma JLA.

Celotno prireditev je pripravila Zveza za rekreacijo in šport invalidov Slovenije pod pokroviteljstvom sveta za telesno kulturo pri RK SZDL SR Slovenije. K uspehu pa so v mnogočem prispevali tudi delavci Zdravišča Dolenjske Toplice, Krke, skupščine občine Novo mesto in TKS. (Foto: J. Pavlin)

Kočevje praznuje

Ze zdaj več prireditev

Prireditve ob prazniku občine Kočevje, 3. oktobra, se bodo začele spet v ponedeljek in bodo trajale do 11. oktobra. Tokrat poročamo le o prireditvah, ki bodo do prihodnjega četrta, o ostalih pa bomo prihodnji teden.

Najprej bo v ponedeljek, 28. septembra, ob 19.30 v Šeškovem domu „Glasbeni večer“ za abonma Mestnega gledališča ljubljanskega. V sredo, 30. septembra, bo ob 10. uri nogometna tekma Kočevje - Olimpija, ob 19.30 v Šeškovem domu „Enolončnica“ (Tone Fornezzi - Tof, Janez Hočevar - Rifle, Andrej Šifrer, Duo 12. nadstropje). V četrtek,

1. oktobra, pa se bo najprej, in sicer ob 14.30 začel rokometni turnir ženskih ekip (na rokometnem igrišču v Kočevju), ob 17. uri pa bodo v Pokrajinskem muzeju v Kočevju odprli razstavo „Slovenski partizanski denar“.

ŠTAJERSKA KRI ZA DOLENJCE - Minulo soboto so se srečali krvodajalci Mariborske tekstilne tovarne in novomeškega Novoteksa. To edinstveno sodelovanje delavcev tekstilne industrije, ki je že petnajsto po vrsti nima primera na jugoslovanskih tleh. To pot je na novomeški transfuzijski postaji oddalo kri 40 Mariborčanov, Dolenjci pa so jim v zahvalo pripravili tovariško srečanje na Henčkovi Dobravi. (Foto: Janez Pavlin)

Posavci na papirju že „siti“

Pridelovanje hrane našlo mesto v vseh dokumentih - Prednost krškim svinjskim hlevom, brežiškim silosom, sevniškemu skladišču sadja - Draga nelikvidnost

„Pridelovanje hrane je končno našlo ustrezno mesto tudi v vseh posavskih dokumentih,“ je v uvodni obrazložitvi zadnje seje Medobčinskega sveta ZKS v Krškem dejal inž. Darko Marjetič in povedal udeležencem, da je naloga kmetijev 85-odstotna samopreskrbljenost s hrano do izteka srednjeročnega obdobja. To velja le za tisto hrano, ki jo na tem območju pridelujejo.

Osnovne dejavnosti posavskega kmetijstva so živinoreja, vinogradništvo in sadjarstvo, medtem ko je poljedelstvo podrejeno živinoreji. V obdobju 1976-1980 je bilo za razmah kmetijstva na tem območju malo napravljeno, kajti za večje investicije ni bilo možnosti. Šele zdaj je čutili večjo naklonjenost do financiranja kmetijskih projektov, prednost pa naj bi imele predvsem investicije širšega družbenega pomena, kot so na primer v Krškem hlevi za 20 tisoč prašičev, v Brežicah žitni silosi in v Sevnici skladišče sadja na Blanci.

Razpravljalci so opozorili na nereseno financiranje pospeševalne službe, čeprav služba družbenega knji-

govodstva omogoča obračunavanje prispevka iz bruto osebnega dohodka v večini drugih slovenskih občin.

Na seji smo slišali tudi drugo plat, na primer, da niso samo sistemski vzroki krivi za takšen položaj kmetijstva v Posavju, da so kmetijske organizacije premalo povezane in ne tako organizirane, da bi lahko kooperante učinkoviteje vpregle v skupni voz. Obenem s trgovino bodo morale iskati rešitve za boljše preskrbo Posavja s kmetijskimi pridelki.

Tako mora pospeševanje zasebnega razvoja kmetijstva nositi družbeno kmetijstvo. Ob sedanjem načinu so v Sevnici v prvem polletju zbrali le

260 tisočakov, kar je komaj osebni dohodek s prispevki za enega samega strokovnjaka. V Krškem bodo letos zbrali samo 600 tisoč dinarjev. To je kakor kaplja v morje, toda če bi imeli na voljo milijardo (stara), bi lahko veliko naredili.

Jože Habine je ogorčeno povedal, da so se delavci v občini med prvimi odločili za ustanovitev interesne skupnosti za pospeševanje kmetijstva. Zanj so se izrekli 90 odst. zaposlenih, v republiki pa so vsi to njihovo pripravljenost izničili, saj se stvari niso premaknile niti za milimeter.

Kmetijstvo je v velikih težavah tudi zaradi nelikvidnosti. Tako na primer sevniški kombinat plačuje za nelikvidnost po 30 milijonov starih dinarjev na mesec, v Krškem pa dajo

(Nadaljevanje na 4. strani)

V TOREK NA MIRNI „NEKOČ IN DANES“

V torek, 29. septembra, ob 18. uri bosta v kulturnem domu na Mirni nastopila slovenska igralca Alenka Svetelova in Dare Ulaga. Slednji bo izvedel Toneta Partljiča „domačo nalogo za enega igralca“ z naslovom „Nekoč in danes“. Na prireditvi bodo predstavili tudi letošnja „Srečanja“, revijo mladih literarnih ustvarjalcev v trebanjski občini, ki jo vsako leto ob pionirskem prazniku izda občinska kulturna skupnost. Tokratna „Srečanja“ so posvečena 40-letnicama vstaje in ustanovitve OF.

Pšenica je, gnojila so, sejalnica pa ni

Setev v Posavju

Posavsko kmetijstvo je izrazito živinorejsko pobarvano, zato se marsikateri zasebni kmet težko ogreje za ponovno setev pšenice. Kmetijske organizacije so kooperante načrtno pridobivale za rejo in pitanje živine in zdaj, ko so se usmrcili vanjo, ne radi spreminjajo kulture. Razpravljalci na seji medobčinskega sveta ZKS so minuli teden menili, da je ta akcija za Posavje pravzaprav korak nazaj, pot v ponovno razdrobljenost, v nasprotje tega, kar so do sedaj spodbujali.

Za setev je kljub takim ugotovitvam vse pripravljeno. Pšenica je, umetna gnojila so, sejalnica pa ni. Torej jih bo treba kupiti, kajti za zdaj imajo v Posavju sejalnice le za koruzo. Družbeni sektor bo postavljen plan v celoti uresničil, vendar ne brez pomoči banke. Samo brežiška Agraria potrebuje za setev 4 milijone dinarjev, vendar še nič ne ve, kakšen bo odgovor banke. J. T.

BREŽIŠKI KOMUNISTI O GOSPODARJENJU

V ponedeljek, 21. septembra, se je v Brežicah sestala občinska konferenca Zveze komunistov. Po obrazložitvi trenutnega političnega položaja so udeleženci dobili še informacijo o jedrski elektrarni v Krškem, nato pa so ob rezultatih gospodarjenja v občini za prvih šest mesecev spregovorili o nadaljnjih nalogah komunistov za učinkovitejšo premagovanje vsakodnevnih težav in doslednejše uresničevanje sprejetih obveznosti. Več o tem prihodnjič.

Prodor Bohorja na trg

Sevniški Bohor na velesejmu in sejmu v Celju

Minili so časi, ko je sevniška obrtna združba Bohor prodajala izdelke svojih kooperantov le s pomočjo potniške mreže. Na pravkar zaprtem zagrebškem velesejmu, ki je največja sejemsko prireditve pri nas, je imela združba že tudi svojo stojnico. Direktor Vojteh Roglič je bil ob koncu zadovoljen s poslovnim uspehom, zlasti še, ker je zagrebški sejem tudi za sevniško obrtno združbo

Bitka za izvoz

Začeti pri sebi, ne valiti vse na ramena delavca

Te dni bodo na sejah občinskih skupščin in konferenc družbenopolitičnih organizacij obravnavali rezultate gospodrenja v prvem polletju. Še posebno pozornost pa bodo namenili (ne)uspehom na zunanjih trgih. Izvoz je namreč tista nujna, od katere ni odvisno samo naše gospodarstvo kot celote, ampak tudi smotnost in neodvisnost naše poti v socializem. Torej je bitka za izvoz v resnici strateška naloga.

Čeprav so že zbrani podatki, kako smo se odrezali v regiji, pa nekoga zaključka še ni mogoče sprejeti. To bodo brzkone opravili delegati omenjenih konferenc in skupščin. So pa zato znani trendi. Kot je moč videti na primer iz podatkov za trebanjsko občino, kjer so v zadnjih letih precej povečali izvoz, le-ta še zmeraj ne ustreza po strukturi. Še vedno preveč izvažajo na vzhodna tržišča, kjer dobijo za svoje blago tako imenovane rjave dolarje. To pa precej zmanjša njihove izvozne učinke. Še večje težave imajo v metliški občini, kjer z izvozom pokrivajo samo 45 odstotkov. Vse to pa pomeni, da kljub rasti izvoza, ki nekod znaša tudi po trideset in več odstotkov, še ne moremo biti zadovoljni. Stanje bo treba brzkone pregledati v vsaki delovni organizaciji posebej, saj so nekatere na konvertibilna tržišča izvozila komaj četrtino dogovorjenega. Zato pa se naglo veča izvoz na Vzhod, kamor v izdelkih potujejo tudi deli, ki smo jih za konvertibilno valuto kupili na Zahodu.

Treba pa bi bilo prisluhniti tudi nam samim, pregledati naše ravnanje v vsakdanjem življenju. Kot je v nedeljo rekel Mitja Ribičič na Pohorju, bi se morali tudi pri reševanju gospodarskih težav strniti tako, kot smo se ob neravnih umjih. To pa pomeni, da bi sleherni izmed nas moral misliti na skupnost, na njene cilje in njene stiske. In če bi bilo tako, mogoče pa je, kar smo že dokazali, bi lahko veliko „izvozili“ že doma z varčevanjem na vseh ravneh, v slehernem okolju.

Jasno je namreč, da bitke za večji izvoz ne bodo dobile samo delovne organizacije, na katerih ramena smo prevladili največje breme izvažanja. S to nalogo, življenjskega pomena za nas vse se bomo morali spoprijeti vsi po vrsti. In to ne samo na zunanjih trgih. Bitko za večji izvoz je treba začeti že doma.

HARMONIKARJI NAJPREJ NA STUDENCU

Občinska zveza kulturnih organizacij sevniške občine in kulturno-prosvetni društvi v krajevnih skupnostih prirejata v nedeljo, 27. septembra, prvo srečanje harmonikarjev sevniške občine. Prijavilo se je 18 harmonikarjev. To je za začetek zadovoljiv odziv. V nedeljo ob 15. uri bodo prvič zaigrali na Studencu, naslednje nedeljo, 3. oktobra, ravno tako ob 15. uri bo veselo v Zabukovju. Kot se za dobro razpoloženje spodobi, bo v obeh prijaznih krajih poskrbljeno tudi za jedajočo in pijačo.

VREME

Po lepem in zelo toplim vremenu v sredini tedna se bo ob koncu tedna poslabšalo. Bo spremenljivo oblačno z občasnimi padavinami.

Poljska vlada je prek svojega oddelka za tisk odločno zavrnila pripombe in obtožbe neodvisnega samoupravnega sindikata Solidarnost, da je proti resničnemu samoupravljanju. Vodstvi partije in vlade sta se soglasno izjasnili za načelo samoupravljanja, je rečeno v sporočilu, ki ga je v soboto zvečer posredovala uradna poljska tiskovna agencija.

Malce nenavadno je, da se je poljska vlada odločila za sporočilo ob tako neobičajnem času, a kaže, da želi še enkrat povedati javnosti svoja stališča okoli ta trenutek brzokone najbolj spornega vprašanja Poljske. To je seveda prišlo po tem, ko je sindikat Solidarnosti sporočil tri svoje izzive. Prvega je

zares upravljali svoja podjetja. Predvsem bi delavci prek svojih izbranih predstavnikov lahko sami sprejemali in nastavljali direktorja, določali proizvodne načrte in odločali o dohodku. Direktorja naj bi izbral delavski svet na podlagi razpisa, njegov mandat pa naj bi določal statut.

Poljska vlada in partija menita, da tako samoupravljanje na Poljskem ni moč sprejeti, ker bi zrušilo „univerzalna načela socializma“ in vpejalo v poljsko družbo „skupinsko lastništvo“.

BELISE: NEODVISNOST

V ponedeljek so v glavnem mestu latinsko-ameriške države Belise, ki je sprva bila španska, potem pa do tega ponedeljka britanska kolonija, proglasili neodvisnost.

Najmlajša država na svetu šteje le okoli 160.000 prebivalcev, velika pa je približno kot Slovenija. Njen najpomembnejši izvozni artikel je sladkor, ki ji daje več kot tri četrtine vseh deviznih dohodkov.

Nova država se bo morala spopadati s težavami že takoj po proglasitvi neodvisnosti. Njen največji zunanje-politični problem bodo gvatemalske zahteve naj ji odstopi del svojega ozemlja, ki da ga Gvatemala potrebuje za svojo vojaško varnost.

Gvatemala ostro nasprotuje neodvisnosti Belisea, ker trdi, da je to pravzaprav njeno ozemlje, pri čemer se sklicuje na zgodovino, v kateri sta tako ozemlje sedanje Gvatemale kot Belisea bili sestavni del njenega španskega imperija v Latinski Ameriki.

Belise je že napovedal, da se bo pridružil gibanju neuvrčenosti, ki bo tako po vsej verjetnosti na 7. vrhunski konferenci prihodnje leto dobilo novega polnopravnega člana.

JANEZ ČUČEK

Na Poljskem se napetost še stopnjuje

naslovil vladi z zahtevo, naj se Poljaki na referendumu odločijo o bodočih oblikah samoupravljanja. Drugega partiji z zahtevo po svobodnih parlamentarnih volitvah in tretjega poljskim zavezništvom, katerim so poslali poziv, naj njihovi delovni ljudje sledijo pobude in pota poljskega sindikata Solidarnost.

Partija in vlada na eni ter Solidarnost, na drugi strani se na prvi pogled zavzemajo za isto stvar: namreč za samoupravljanje. Toda v resnici se zavzemajo vendarle za različne stvari, zakaj vsakdo si samoupravljanje na Poljskem predstavlja po svoje. Medtem ko vlada in partija želita samoupravljanje, v katerem bi delovni ljudje bolj sodelovali v upravljanju z državnimi podjetji in bi imela samoupravna telesa le omejena pooblastila (predvsem nadzorna in posvetovalnega značaja), predvideva načrt Solidarnosti tako samoupravljanje, v katerem bi delavci

XIV. MEDNARODNI SEJEM OBRTI IN OPREME ZA OBRT CELJE – GOLOVEC

od 18. do 27. septembra

PONUDBA ZASEBNEGA IN ZDRUŽENEGA DELA DROBNEGA GOSPODARSTVA SLOVENIJE POSLOVNI DNEVI, RAZSTAVA INOVACIJ, POVEZAVA OBRTI Z ZDRUŽENIM DELOM, SPREMLJAJOČE PRIREDITVE

Sejem je odprt vsak dan od 9. do 18. ure.

Družbeno zgrešene bližnjice

Le delo in ustvarjalnost je premočrtna, toda trdja prava pot do dohodka in zaslužka – Zakaj je izraba delovnega časa zdaj skoraj za pol manjša, kot je bila še leta 1964?

Vsem, ki prebirajo podatke o gibanju zaposlenosti v Jugoslaviji, je znano, da išče zaposlitve

okrog 800 tisoč ljudi, prav toliko delovnih mest pa je nezasedenih. Eden glavnih vzrokov za vztrajno rast nezaposlenosti je neuskladenost med kvalifikacijsko strukturo izkalcev dela in strukturo različnih del in opravil v naši družbi. Pisarne, kjer si dela celo izmišljajo, da bi omogočili novo zaposlitve, so že prenatrane, medtem ko je v gradbeništvu, kmetijstvu, rudarstvu, metalurgiji in nekaterih drugih gospodarskih vejah še veliko prostih delovnih mest za kvalificirane in nekvalificirane delavce.

Ekonomske in splošne družbene škode pa ne povzročajo le registrirana in prikrita nezaposlenost, marveč tudi izplačevanje denarja za neopravljeno delo, pa naj gre za kilometrine, dnevnice, regrese ali pa za različne „trinajste plače“, ki imajo ponekod še vedno domovinsko pravo. Vendar vse kaže, da bo tudi na tem področju kmalu več reda, čeprav se mu nekateri že vnaprej na vse kriplje upirajo.

Podatki kažejo, da se v zadnjih 15 letih število dejansko opravljenih delovnih ur in njihova izraba v gospodarstvu in zunaj njega nenehno zmanjšuje. Kakor so pokazale ekonomske analize, je dejanska izraba delovne ure danes v našem gospodarstvu skoraj za polovico manjša kot na primer leta 1964. Organizacije združenega dela in gospodarske panoge, ki so nad povprečjem po rasti produktivnosti, na lestevici dohodkov niso na enako visokem mestu, nekatere pa so celo v sredini. Prav v tem kratkem stiku med produktivnostjo in dohodkom so se izgubili tudi mnogi motivi za boljše delo. Iz leta v leto so – hkrati z gospodarsko reformo iz druge polovice šestdesetih let – ugašali oživljeni tržni kriteriji gospodarjenja v sicer logično vpeljanem plansko-tržnem gospodarstvu. Administrativne pri vodenju politike cen, uvoznih pravic, zadolževanju in na drugih bistvenih delih gospodarskega sistema je skorajda izrinilo kriterije produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti na stranski tir, v prvo vrsto pa pripeljalo tekmo za večje cene kot najkrajšo in najučinkovitejšo

šo pa do večjega dohodka. Razumljivo, da je v takšnih razmerah resnično težko govoriti ne samo o združevanju dela in sredstev, temveč predvsem o realnem vrednotenju in spodbujanju osebnega in kolektivnega proizvodnega dela.

Poglejmo še, kaj se skriva za trditvijo, ki jo je mogoče slišati, namreč da samoupravljanje delavcem samo jemlje čas za delo! Predvsem smo s tem samoupravljanje ponovno zožili na kopico papirjev, na slabo pripravljene sestanke in na odločanje v zadnjem trenutku. Nekateri mislijo, da je samoupravljanje nekaj, kar z delom nima zveze, zato ni čudno, če pravijo, da zbor delavcev ovira izpolnitev norme. Če pa samoupravljanje pojmuje kot neolajšljiv del proizvodnje, potem je dogovarjanje o uvozu in izvozu, o prodaji proizvodov in njihovi ceni nekaj, kar ne moti, temveč zmanjšuje problem, s katerim se delavci stalno srečujejo – to je odtujenost od dela zaradi vse večje razcepljenosti in zapiranja delavčeve osebnosti v okvir delovnega mesta. Samoupravljanje je potrebno pojmovati kot odnos, ki vrača dostojanstvo delavčevi osebnosti in mu omogoča, da zavestno usmerja proizvodnjo in da odloča o svoji usodi.

VINKO BLATNIK

SOLIDARNOST, O KATERI POROČAMO na tej strani, si že dalj časa prizadeva da bi dobila svoj prostor na časopisnih stolicah in v radijskih ter TV programih. Vse doslej jim to ni uspelo. Zato pa se poljski neodvisni samoupravni sindikat solidarnost s pridom poslužuje širjenja informacij in svojih stališč na nenavaden način: s kasetami. Vsak teden razpošlje iz Varšave v vse kraje Poljske 750 kaset z 90-minutnim programom, sestavljenim v programskem uredništvu solidarnosti. Te kasete predvajajo prek razglasnih postaj, ki so v malone vseh poljskih tovarnah. Sodijo, da ta tedenski program solidarnosti posluša vsak teden do tri milijone Polkov. V solidarnosti pravijo, da bodo uredništvo, v katerem delajo sedaj smao štirje novinarji, v prihodnje še razširili... solidarnost na etru...

PAČ PA BI ZELO VERJETNO IMELI VELIKE TEŽAVE, če bi hoteli kaj podobnega uresničiti med ameriški ali britanski diplomati. Razlog je preprost: po uradnih podatkih je vse manj diplomatov v amerškem in britanskem zunanjem ministrstvu, ki bi znali kak drug tuj jezik. Pravijo, da od več kot 70 ljudi v evropskem oddelku ameriškega zunanjega ministrstva niti eden ne govori nemško in ne francosko. Od 97 članov ameriške ambasade v Bonnu dobro govori nemško le okoli 20, dve tretjini britanskih diplomatov v glavnem mestu ZRN ne more brati nemških časopisov ali poslušati nemških radija, ker znajo komaj kako besedo. V Parizu in Madridu zna francosko in špansko le tretjina britanskih diplomatov. Toda v tem so seveda tudi izjema. Bivši in sedanji ameriški veleposlanik v Jugoslaviji na primer odlično govori srbskohrvatsko... kdor več zna več velja...

TEGA NAČELA SE KOT KAŽE DRŽIJO tudi v ZDA, natančneje rečeno v njihovi armadi. Razpisali so namreč natečaj za izdelavo novega vojaškega vozila, ki naj bi nadomestil svetovno znani stari džip. To vozilo, ki se je proslavilo na vseh bojiščih sveta v drugi svetovni vojni, so sprejeli v oborožitev armade ZDA potem, ko je neki senator, skupaj z novinarjem v džipu, pripeljal strme stopnice pred capitolom, ameriškim zveznim parlamentom. Izdelali so jih okoli 250.000, v oborožitvi pa še 114.000. Toda novi časi terjajo tudi nova vozila in tako se bo več avtomobilskih podjetij ZDA soočilo na natečaju, ki ga razpisuje vlada za novo vozilo. Menijo, da bo vsako od novih vozil veljalo od 25.000 do 30.000 dolarjev, vsega skupaj pa naj bi jih izdelali okoli 100.000. Medtem pa bo seveda vlada morala razmisliti tudi to, kam bo dala 114.000 džipov, ki jih sedaj uporablja ameriška vojska... med če na razprodajo...

TELEGRAMI

NEW YORK – Zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec je dopotoval v New York, kjer bo vodil jugoslovansko delegacijo na 36. rednem zasedanju generalne skupščine Združenih narodov.

RIO DE JANEIRO – Aureliano Chaves, 52-letni inženir elektrotehnike iz Minas-Gerais, bo v sredo za dva meseca prevzel dolžnosti brazilskega predsednika, ker je državniški konzilij sklenil, da general Joao Figueiredo po infarktu nujno potrebuje počitek.

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

SREČANJE VOSOVCEV

V Slovenskem poročevalcu decembra leta 1984 je Boris Kidrič zapisal: „Narodi, ki niso znali odkriti pete kolone in jo zatreti, so izgubili svojo svobodo. Zasužnjeni narodi, ki ne bodo znali pri koreninah izpodrezati početja svojih notranjih sovražnikov, se ne bodo mogli do kraja osvoboditi. Razen tega bodo njihove žrtve neprimerno strahotnejše kakor jih sam po sebi zahteva boj s fašističnimi zatiralci.“

Muke in kri izdanih – Samo tak je lahko sad lahkovernosti in nezadostne čuječnosti v boju proti narodni zaroti...

V duhu teh besed je izzvenelo srečanje in proslava 40-letnice VOS OF v Tacnu pri Ljubljani, ki se ga je udeležila velika večina od 1065 živih vosovcev.

Kritika naj gradi

Pri planinskem domu na vrhu Rašice je bil zbor 1. kamniškega bataljona, posvečen 40-letnici vstaje slovenskega naroda, ustanovitve tega bataljona in požigu prve slovenske vasi. Slavnostni govornik je bil Viktor Avbelj, predsednik predsedstva SR Slovenije, ki je borcem 1. kamniškega bataljona izročil plakete, planinski dom na Rašici pa so slovesno poimenovali po raški četi.

Viktor Avbelj je v svojem govoru poudaril, da smo pred 40 leti začeli uresničevati Cankarjeve besede: „Narod si bo pisal sodbo sam“ in da so prav kraji okoli Rašice dali vrsto borcev, ki so omogočili, da smo iz rodu hlapcev postali svobodni narod.

„Danes se srečujemo z vrsto težav,“ je dejal. Neskladje med ustvarjenim in porabljenim je namreč naša največja težava, ki jo lahko rešimo edino z večjo gospodarsko učinkovitostjo. Boj za večjo stabilnost, manjšo odvisnost od uvoza, je torej osnova našega vsakdana.

Večinoma govorimo o težavah, veliko manj pa o tem, kako bi te probleme odpravili. Seveda je v trenutni situaciji potrebna kritika, a ne neobjektivna kritika, ki je sama sebi namen. Pomemben je predvsem način in namen kritike, ki ne sme postati splošno tarnanje, ampak mora pokazati pot za naprej. To vsekakor ne pomeni zapiranje v administrativne odločitve, v nekakšno ukazovanje „od zgoraj“, ampak krepitev vseh tistih načel, ki smo si jih zapisali v ustavi in zakonu o združenem delu. V času gospodarskih težav je še toliko pomembnejše spoznanje, da lahko „pojemo le toliko kot ustvarimo“. To pa pomeni tudi odrekanje nekaterim apetitom, ki so sicer upravičeni, a jih v danih gospodarskih pogojih ne zmoremo. Prej ko bomo spoznali to dejstvo, lažje bomo prebrodili sedanje težave.

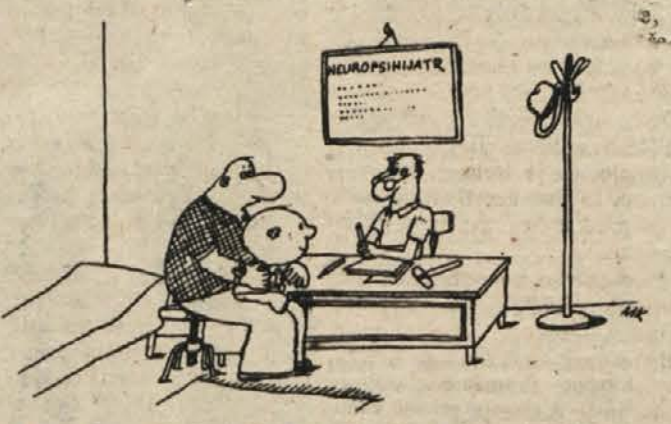
10 Odstotkov Višje Pokojnine

Slovenski upokojenci se lahko veselijo 1. oktobra, kajti takrat bodo njihove pokojninske „kuverte“ precej zajetnejše od običajnih. Skupščina skupnosti za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije je soglasno sprejela sklep o ponovni medletni uskladitvi oziroma povečanju pokojnin za 10 odstotkov z veljavnostjo od 1. julija letos.

Ta sklep je v skladu z junjsko odločitvijo skupščine SPIZ, da si bo prizadevala ohraniti razmerje, v katerem znaša poprečna starostna pokojnina 73,5 odstotka poprečnega osebnega dohodka v naši republiki. Od te junjske seje skupščine SPIZ, na kateri so delegati sprejeli sklep o 8-odstotnem povečanju pokojnin, pa do zdaj, so osebni dohodki precej porasli: večali pa so se, in to še bolj od osebnih dohodkov, tudi življenjski stroški, ki vplivajo na nižjo realno vrednost osebnih dohodkov in pokojnin.

MILAN MEDEN

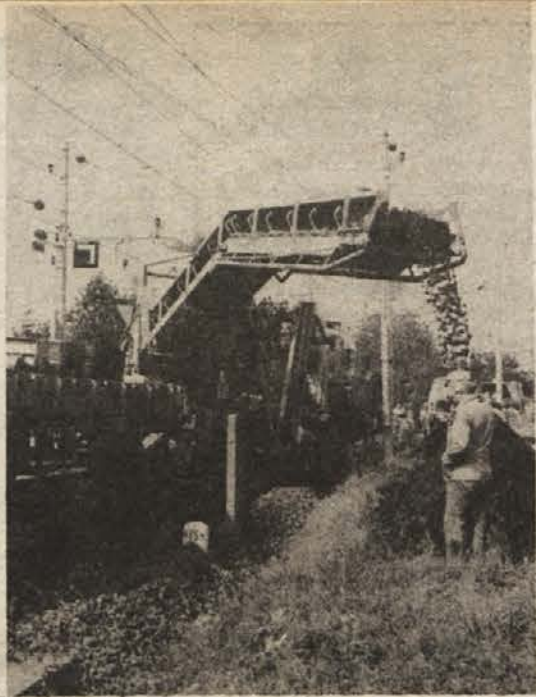
IZ ZADNJEGA PAVLIHE

— Doktor, moj sin se zanima za delavske poklice...

POCENI ZIMSKA SOLATA — Prvi jesenski dan je prinesel v trgovine tudi prve pakete ozimnice. Trgovsko podjetje Emona Dolenjka bo do 17. oktobra v svojih trgovinah v Trebnjem, Črnomlju in Novem mestu prodajala jabolka jonatan po 14,30 din za kg, delišes pa 16 din, čebulo po 14 din in krompir po 7,30 din. (Foto: Pavlin)

OBNOVA PROGE — Delavci gradbenega podjetja ŽG Ljubljana so se lotili zahtevnega dela obnove tira in spodnjega stroja mednarodne proge med Blanco in Sevnico. S pomočjo sodobnih strojev gre delo hitro naprej. (Na sliki: čistijo, prebirajo in ponovno tlačijo nasip). (Foto: Železnik)

„POUK“ ZA STAREŠINE — Rezervni vojaški starešine novomeške občine so ob koncu zadnjega tedna pokazali, kaj zmorejo in znajo. Opravili so 5 km dolg pohod, opravili teste, streljali z zračno puško in metali ročne bombe. Izkazali so se z velikim znanjem. (Foto: Milan Gorenc)

SAMI SVOJI KROVCI — V sevniškem stilisu so se odločili, da sami prekrijejo streho proizvodne dvorane. Dela so se po skupinah lotili vsi, od mizarjev do pisarniških delavcev. Kolektivni duh, s pomočjo katerega je ta tovarna zrastle, torej še živi (Foto: A. Železnik)

ZNATNO MANJ INVESTICIJ

Ob koncu prvega polletja je imelo v novomeški občini 32 investitorjev prijavljenih 66 novih investicijskih gradenj v teku, v predračunski vrednosti 6,7 milijarde dinarjev. Za te objekte so imeli investitorji tretjino lastnih sredstev, 58 odst. je bilo bančnih kreditov in 12 odst. združenih sredstev in krajevnega samostojnega. Podatki kažejo, da so leta letos v prvih šestih mesecih izplačila za investicije v osnovna sredstva za 4 odst. manjša kot v tem času lani. V skupnem znesku izplačil za investicije je šlo za gospodarske naložbe 76 odst. sredstev, za negospodarske pa samo 24 odst.

Sejmišča

NOVO MESTO: Zelo slaba prodaja je značilnost ponedeljkovega sejma, saj so morali prodajalci nad polovico živali odpeljati neprodanih domov. Naprodaj je bilo 387 pujskov in 19 nad tri mesece starih prašičev, prodanih pa skupaj le 143. Pujski so bili po 1.900 do 3.000, starejši prašiči pa po 3.100 do 4.100 dinarjev.

BREŽICE: Prodajalci so ponujali 427 pujskov in 12 nad tri mesece starih prašičev, prodali pa skupaj 262. Za pujske so dobili po 100 din, za starejše prašiče pa po 70 din za kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti

Boj za vsak stot zrnja /III./

Ob izbiri semena in gnojenja je pravilna agrotehnika tista, ki lahko največ pripomore do velikega pridelka pšenice. Začne se že s pravilnim kolobarjenjem. Za pšenico je značilno, da sama sebe slabo prenaša. Če se prehitro vrača na isto njivo, se kaj rade razbohotijo žitne nožne bolezni. Velja pravilo, da naj pšenica sledi rastlinam listankam, predvsem krompirju, enoletnim metuljnicam, silažni koruzi in oljnicam. Le dvopolje (pšenica — koruza), ki je zlasti v Vojvodini zelo razširjeno, ni najbolj priporočljivo, saj običajno odrine setev pšenice, zaradi česar nastopajo znane težave.

Za pšenico mora biti njiva kar se da skrbno pripravljena. Srednje globoko predsetveno oranje (20 do 25 cm) mora biti opravljeno dovolj zgodaj, da se zemlja lahko v miru sesede, kar ugodno vpliva na vznik semena pa tudi na odpornost proti zimski pozebi. Setveni sloj naj bo drobno grudast. Če je bila njiva prepozno preorana, priporočajo strokovnjaki tudi valjar.

Zelo pomembno je doseči pravilen, dovolj gost sklop rastlin na kvadratni meter. Zelo intenzivne sorte je treba sejati gosteje in trositi okoli 600 kalivih zrn, pri srednje intenzivnih pa je priporočeni 550 zrn. Seveda je treba upoštevati tudi absolutno težo in uporabnost semena; če je le-ta slabša, je treba povečati količino semena. Tudi zakasnitev setve zahteva več semena; računajo, da je treba za vsak zamujeni teden zvečati količino semena za eno desetino. Odveč je poudarjati prednosti strojne setve pred ročno, zapišimo le, da je priporočena globina setve 3 do 4 cm.

Pred setvijo mora biti pšenično seme razkuženo z enim od številnih razkužil (radosan, zorosan, lekinol Cu, benlate, butiram, benomil, radofen itd.), da preprečimo žitne bolezni, zlasti plesni. Te lahko zatremo tudi z naknadnim škropljenjem z bayletonom, saporolom, benlatom, benomilom idr. Posebno poglavje je zatiranje plevelov v pšeničnem posveku. O tem pa več v spomladanskem času, ko je čas za to opravilo.

Inž. M. L.

Trebanjski krompir čez mejo?

izvozili naj bi ga 2.000 ton — Za prihodnje leto napovedujejo tudi tržne presežke pšenice — Bolj intenzivno pridelovanje — Gnojila in seme zagotovljena

Medtem ko je krompir že skoraj pobran in si v trebanjski kmetijski zadrugi ne belijo več glav z njim, pa so načrti usmerjeni v prihodnost pšenice. Že naslednje leto naj bi v trebanjski občini pridelali 300 ton tržnih presežkov pšenice.

Kot kaže, bodo letos v Kmetijski zadrugi zbrali 7.000 ton pogodbenih količin krompirja, od katerega bodo 5.000 ton predali Kolinski na Mirni, 2.000 ton pa bodo prodali po sindikalni liniji in trgovskim organizacijam. Nekaj se je šušljalo tudi o 2.000 tonah krompirja, ki naj bi ga izvozili na zunanje trge. Vendar pa za zdaj ni mogoče reči, kdaj in koliko ga bodo izvozili. Medtem ko so bili devet let nazaj zadovoljni z izvozom v Italijo, zadovoljni so bili tudi kupci, pa letos menda ne ustreza sorta, pravijo v zadrugi ne brez grenkobe. Sicer pa jih kljub vsem peripetijam, ki so ob krompirju že običajne, preveča zadovoljstvo, saj so letos pridelali za 40 odstotkov več krompirja kot lani.

V okviru boja za večje pridelke domače pšenice in s tem za večjo „krušno“ neodvisnost pa bodo morali v trebanjski občini pridelati tudi okoli 300 ton tržnih presežkov pšenice. To naj bi jim uspelo le z 10 do 15-odstotnim povzvišanjem zasejanih površin, zato pa s tem bolj intenzivnim pridelovanjem. Kot je bilo mogoče izvedeti v zadrugi, so za takšno pridelovanje pšenice že zagotovljena

gnojila, v nekaj dneh pa naj bi bila zagotovljena tudi semenska pšenica. H koncu se bliža tudi podpisovanje pogodb, na temelju katerih bodo naslednje leto kmetje oddali Kmetijski zadrugi v Trebnjem dogovorjene količine pšenice. Videti je, da je med kmeti za tako pridelovanje pšenice dokajšnja pripravljenost.

J. SIMČIČ

Žerjavi v Afriko

Izvozni napor Metalne

Zaradi močnega zmanjšanja povpraševanja po izdelkih za gradbeno operativno se v senovskem tozdu Tovarna gradbene opreme mariborske Metalne srečujejo s precejšnjimi težavami. V letošnjem polletju so sicer izvozili za več kot 47 milijonov dinarjev na konvertibilni trg, ta čas pa si prizadevajo, da bi zaradi zmanjšane povpraševanja doma izvozili gradbene žerjave v države Bližnjega in Srednjega vzhoda, predvsem v Jordanijo in Kuvajt. Ta mesec so pričeli neposredno izvažati v severnoafriške dežele (Alžir, Egipt, Libija), marketing Metalne pa bo skušal prodati nekaj gradbenih žerjavov tudi jugoslovanskim gradbenim organizacijam, ki izvajajo investicijska dela v Alžiriji, Libiji in Iraku.

Dinar na dinar

Sevniški kombinat vabi obiralce — Pridni šolarji

V ponedeljek so na Čanju in Blanci pričeli obirati sorti jonatan, sledile bodo ostale na desetinah

hektarov teh velikih nasadov. V kombinatu so si skušali že vnaprej zagotoviti kar največ vestnih obiralcev. S sevniško osnovno šolo Sava Kladnika so skladno z njenim konceptom delovne šole sklenili celo poseben samoupravni sporazum. Tako se bodo vrstili učenci številnih vzporednic 7. in 8. razredov te šole. Kot pravi ravnatelj prof. Jože Bogovič, ne bi smelo biti učenca, ki to jesen vsaj en dan ne bi prebil na fizičnem delu.

Samo obiranje je lahko lep vir dodatnega zaslužka. Za gajbo lepo obranega sadja plačajo deset dinarjev in prehrano. To ni malo. Ne manjka obiralcev, ki napolnijo na dan tudi po sto zabojev. To pa je kar lep denar.

A. Z.

OGLAŠUJTE V DLI

TREBNJE: KDAJ TRGATI GROZDJE

Komite za družbeno planiranje in gospodarstvo trebanjske občine obvešča vse pridelovalce grozdja, da trgatve žlahtnih sort grozdja ni dovoljena pred 3. oktobrom. O pričetu trgatve posameznih sort bodo vinogradniki pravočasno obveščeni.

KZ METLIKA ZAČELA PREVZEMATI BELO GROZDJE

Uradno določen rok trgatve vseh belih sort (tudi kraljevine) razen laškega rizlinga je v sredo, 23. septembra, in od tega dne dalje je tudi metliška klet začela prevzemati grozdje. Za modro frankinjo, žametno črnino in laški rizling bo rok trgatve določen danes, ko bodo strokovnjaki iz ljubljanskega inštituta ugotovili stopnjo sladkorja. Vinska klet KZ Metlika pa bo poskrbela, da bodo vinogradniki obveščeni, kdaj bodo lahko pripeljali te sorte grozdja.

PRIPRAVE NA JESENSKO SETEV NA NAJBOLJ RODOVITNIH POVRŠINAH

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Začetek trgatve

V času, ko boste brali ta prispevek, se bo začela trgatve nekaterih belih sort grozdja, in to kraljevine in beline, ki sta podvrženi gnilobi, medtem ko smo portugalko, game, šentlovrenko in ranino že potrgali.

S trgatvijo laškega rizlinga, šipona in modre frankinje bomo počakali za kak teden in jih ne kaže trgati pred začetkom oktobra. Rumeni plavec in žametno črnino pa bi trgali še pozneje, sredi oktobra.

Po 5. členu zakona o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina (Uradni list SRS št. 16/74) določajo začetek (čas) trgatve pristojni občinski upravni organi na predlog organizacij združenega dela oziroma pridelovalcev grozdja z območja občine. Do 20. 9. občinske skupščine jugovzhodnega (posavskega) vinorodnega območja še niso objavile datuma začetka splošne ali glavne trgatve. Po informacijah, ki smo jih do 20. 9. prejeli, organizacije združenega dela tega območja sodijo, naj bi začeli s trgatvijo v zgoraj navedenem času. Pristojni republiški upravni organ, to je Komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pa je OZD že dal vedeti, da na splošno letos ne bodo dovoljevali popravka moštov z dodajanjem sladkorja, zlasti ne pri laškem rizlingu, modri frankinji in žametni črnini, in priporočajo, naj pridelovalci grozdja počakajo s trgatvijo, toliko časa, da bo grozdje po naravni poti pridobilo dovolj sladkorja. Ker navedene sorte na splošno ne gnijejo, je priporočilo sprejemljivo. To je tudi razlog, da občinske skupščine kasneje z določitvijo roka trgatve.

V vinogradih 20. 9. navedene sorte grozdja po zunanem videzu še ne kažejo nobenih znakov zrelosti. Listi teh sort so še zeleni, grozdni peclji so prav tako zeleni, kar je znak, da proces naravnega naraščanja sladkorja v grozdju še ni ustavljen. Sele ko so peclji grozdja 90 % oleseneli, rjavi, ko listi belih sort dobijo rumeno, listi modrih sort pa rdečo barvo, je proces naraščanja sladkorja v grozdju ustavljen. Na te naravne znake zrelosti grozdja se vinogradniki premalo ozirajo in si z zgodnjo trgatvijo delajo škodo.

TRGATEV.

Kljub večjemu razmiku časa zrelosti posameznih sort grozdja in kljub stalnim nasvetom v tisku in na strokovnih predavanjih še vedno mnogo vinogradnikov trga grozdje belih in modrih sort istočasno in skupaj v iste posode, kar je strokovno popolnoma zgrešeno. Že čas zorenja in gnitja grozdja zahteva, da trgamo

ločeno bele in modre sorte grozdja. Tudi postopek predelave grozdja zahteva ločeno trgatve. OZD, ki odkupujejo grozdje zaradi predelave, ne morejo sprejemati in odkupovati grozdja, ki je v posodah sortno pomešano. Tudi posamezne sorte belega in prav tako modrega grozdja zaradi različne dobe zorenja zahtevajo ločeno trgatve po sortah. Kraljevina, šipon in belina so nagnjene h gnilobi, zato jih bomo trgali prej kot ostale sorte. Pri sortah, ki so začele gniti, obvezno pri trgatvi ločimo gnilo grozdje od zdravega; to pomeni, da mora imeti trgac dve posodi: eno za zdravo, drugo za gnilo grozdje. Mošt iz gnilega grozdja bomo razsluzili in po pretoku čez 24 ur dodali čiste vinske kvasnice. Grozdje belih sort nima kaj iskati v kadi (tudi grozdje šmarnice ne), sprešati ga je treba isti dan, kot smo ga potrgali. Laški rizling bomo kot kakovostno sorto, ki ne gnije, trgali pozneje kot kraljevino in bomo mošt in vino te sorte hranili v posebni posodi kot kakovostno belo vino. Rumeni plavec, ki je slabše kakovosti kot laški rizling in še pozneje zori, bomo trgali pozneje kot laški rizling in bomo mošt rumenega plavca prav tako hranili v posebni posodi. Modra frankinja zori pred žametno črnino in je delno tudi podvržena gnilobi. Pri tej sorti tu in tam opažamo še odmiranje pecljev grozdja, kar nas sili, da trgamo malo prej, kot žametno črnino. S trgatvijo žametne črnine, ki na splošno ne gnije in poleg tega še pozno zori, pa resnično lahko čakamo do srede oktobra. Pri tej sorti zaradi pozne trgatve ne bomo imeli manj pridelka, pridobili pa bomo na kakovosti in prihranili denar, ki bi ga morali izdati za sladkor pri popravilu mošta, če bi trgali prezgodaj in ne bi imeli vsaj 14,5 % sladkorja. Sodim, da bi vsak preudaren vinogradnik moral te nasvete vzeti resno in opustiti zastarele navade.

CENA GROZDJA

Organizacije združenega dela so se v Poslovni skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo 14. t. m. dogovorile o letošnji ceni grozdja. Cena je enotna za celo Slovenijo in znaša 1,00 din za kilogram grozdja ali 20,00 din za liter mošta. Računajoč, da bosta sorti modra frankinja in laški rizling dosegla 16 % sladkorja, bo vinogradnik prejel za 1 kg grozdja teh sort 16,00 din.

Za tiste vinogradnike, ki so slabo premljeni z napravami za predelavo in vinsko posodo, je prodaja grozdja OZD edina rešitev.

DT

za obresti 1,4 milijarde starih dinarjev na leto.

Več razpravljalec je zahtevalo tudi drugačen odnos do varovanja kmetijskih površin. Občine nekritično sprejemajo najrazličnejše investicije in se pri tem ne ozirajo na to, koliko plodne zemlje gre v nič.

Tako bi na primer v Krškem v naslednjih petih letih radi zazidali kar 250 ha, kar so zdaj končno omejili na 25 ha.

Svet je soglasen tudi s stališčem posavskih kmetijev do klavnice, saj nismo tako bogati, da bi gradili nove, če sedanje zmogljivosti zadostajo. Izrečenih je bilo več kritičnih pripomb na račun tega, da republika ne priznava družbenega dogovora med Posavjem in Dolenjsko, da zahteva ustanovitev klavniškega centra v Novem mestu in obeta ukinitve premij za teleta. JOŽICA TEPPEY

Dogovor o cesti

Drugo leto naj bi na spominskem področju začeli graditi pomembno cesto

Na pobudo skupnosti spominskega področja „Zumberak-Gorjanci“ so se 3. septembra v Kostanjevici sestali generali Josip Gregorič, Alojz Hren in Branko Jerkič, ki so zastopali zagrebško in ljubljansko armadno območje; sestanka, katerega cilj je bil dogovor o gradnji ceste od Kostanjevice do Sošic in od tam prek Sopot, Tamaševcev do Petričkovega sela, so se udeležili tudi narodni heroj generalpolkovnik Stane Potočar-Lazar pa predstavnik mesta in skupščine zagrebških občin, krške, metliške, jastrebarske in samoborske občine ter skupnosti spominskega področja.

Dogovorilo so se, da bosta krška in jastrebarska občina poskrbeli za izdelavo potrebne dokumentacije, vojaške oblasti obeh armadnih območij pa, da bi z deli začeli v prvi polovici priložnega leta. Načrtovana cesta ne bo velikega pomena le za splošni ljudski odpor, temveč bo omogočila tudi hitrejši gospodarski in sploh družbeni razvoj tamkajšnjih krajev.

SODELOVANJE BORCEV

V sklop raznovrstnega sodelovanja, ki se odvija med ljudmi na spominskem področju „Zumberak-Gorjanci“, so se vključili tudi borci Hrata in iz Radatovičev v ozalski občini. Pred kratkim smo se sestali na Hrastu, kjer smo pregledali delo obeh borčevskih organizacij. Ugotovili smo, da borci onstran Kolpe živijo v nekoliko slabšem položaju, širša družbena skupnost jim ne pomaga dovolj, da bi postavili vsaj najpotrebnejša spomska obeležja. Dogovorili smo se, da se bomo še srečevali, k sodelovanju pa bomo pritegnili tudi mladino. GABRIJEL BOGDANOVIČ

Umrl je Bogo Komelj

Madfun, predstavnik visoke renesance arabske kulture, je knjigam pripisoval izredno moč. Bil je pričrčan, da knjiga lahko povzdigne preprostega človeka do kraljevskega prestola. A ni bil edini in ne zadnji, ki je pel hvalnico bukvam, izkazujoč jim vse časti in občudovanje.

Bogo Komelj se o knjigah ni izražal tako slikovito, ni pa bil nič manjši njihov častilec. Govoril je, da knjiga današnjemu človeku ni manj potrebna kot njegovemu predniku v

sivi davni, če pa naj bo ta človek pri nas tudi dober samoupravljalec, je njegova dolžnost segati po knjigah tem večja. Poudarjal je, da je za to dovolj možnosti, čeprav niti novo-meška študijska knjižnica še ne more bralcu ponuditi vsega, kar pride dobrega in nepogrešljivega iz tiska.

Bogo Komelj se je zelo zgodaj odločil, da mu bo knjiga življenjska sopotnica. Knjigi in knjižnicam se je zapisal poklicno. To poslanstvo je začel opravljati že med vojno, ko so mu v OF naročili, naj izdela organizacijski in vsebinski program knjižnic in arhivov za obdobje po osvoboditvi. V rojstnem Novem mestu,

na katerega je bil zelo ponosen, se je takoj po vojni vpregel v delo in razvoj takrat ustanovljene študijske knjižnice. Soustvaril je temelje, ki jih ne bo mogel prezreti nihče, kdor bo hotel nepristransko opisovati rast kulture na Dolenjskem.

Posebno skrb je Bogo Komelj posvetil razvoju ljudskega knjižničarstva. Največ truda pa je vendar vložil v matično študijsko knjižnico, kjer je bil ravnatelj od njenega začetka do julija 1978, ko je odšel v pokoj. Družba je njegov prispevek videla in ocenila. Bogo Komelj je prejel Trdinovo nagrado, Copovo diplomu, bil je častni član Slavističnega društva Slovenije, študijska knjižnica pa je pod njegovim ravnanjem dobila Trdinovo nagrado in plaketo Novega mesta.

Z upokojitvijo se Komelj ni umaknil iz kulturnega življenja Novega mesta in Dolenjske. V študijsko knjižnico je prihajal kot strokovni sodelavec, se udeleževal aktivnosti Dolenjskega bibliotekarskega društva in vseh razprav o kulturi in knjižničarstvu. Poleg tega je marljivo pisal v Dolenjski list, sourejal Dolenjske razgledne in bil med prvimi pobudniki za obnovo založništva v Novem mestu.

Prispevek Boga Komelja v zakladnico dolenjske kulture je nemara večji, kot se ga moremo zavedati ob njegovem nenadnem odhodu. Bogo Komelja ni namreč več med nami. Umrl je v soboto, 19. septembra potem ko je nekaj tednov iskal zdravila v bolnišnici. Žaro z njegovim pepelom so položili pred večerajšnjim v grob na novomeškem pokopališču. Za njim ostaja vrzel, ki jo bo težko zapolniti.

USPEH ČRNOMALJSKIH TERITORIALCEV

V Vinici je bilo v soboto, 19. septembra, 5. pokrajinsko tekmovanje mladih teritorialcev, ki so se ga udeležile štiričlanske ekipe zmagovalci izbirnih tekmovanj v občinah. Mladi teritorialci so se pomerili v orientacijskem pohodu, streljanju, metu bombe in postavljanju šotorov. V skupni uvrstitvi je zmaga pripadla ekipi Črnomelj I, ki je dosegla 337 točk, za njo pa sta se uvrstila Črnomelj II (335) in Trebnje II (319). Najboljši strelko in strelca so imeli Trebanjci II. Med strelci se je najbolj izkazal Jože Uhan, med strelkami pa Vilma Pavlin. Izkazala se je tudi Anica Pavlin, ki je za ekipo Črnomelj I dosegla kot mladinka prostovoljka najboljši rezultat v metu bombe v cilj.

70 let inž. Miška Judeža

Te dni slavi 70 let plodovitega življenja poznani slovenski strokovnjak za vinarstvo inž. Miško Judež. Rodil se je 17. septembra 1911 na Veliki Cikavi v kmečki družini s šestnajstimi otroki. Po končani gimnaziji se je odločil za študij agronomije, četudi bi ga starši raje

videli v semenišču. Po diplomu leta 1936 v Zagrebu je prvo službo nastopil v vinarskem inštitutu v Mariboru, kjer si je pridobil veliko praktičnih izkušenj, zlasti v laboratorijskih preiskavah vin.

OCENA GOSPODARJENJA

Na jutrišnji seji vseh treh zborov metliške občinske skupščine bo osrednja točka dnevnega reda analiza polletnega gospodarjenja v občini in pregled stanja na področju naložb. Govor bo še o programu jesenske setve v občini, uresničevni proračuna v osmih mesecih, zagotavljanju sredstev za kompenzacije za meso in kruh, za pospeševanje izvoza, delegati pa bodo dobili tudi informacijo o poteku sanacije IMV.

KOČEVJE: PRVI EVIDENTIRANI

Za možne kandidate za delegate v družbeno-politični zbor občinske skupščine Kočevje so do slej za 7 delegatskih mest SZDL evidentirali že 10 možnih kandidatov, evidentiranje pa seveda še ni zaključeno. Na zadnji seji predsedstva SZDL so evidentirali Jožeta Novaka, Zofijo Rovana, Sašo Bižala, Franeta Lampeta, Dušana Zamido, Vlada Prebiliča, Franceta Ožbolta, Režko Ožura, Alojza Petka in Tanjo Svetličič.

PRVI KORAK NAREJEN

Ker je mladinsko obeščanje v Posavju med najslabšim v Sloveniji, je bil 11. septembra v Krškem sklican sestanek za ustanovitev regijskega centra za obeščanje in propagando. Žal se sestanka niso udeležili mladinci iz Sevnice, čeprav tudi pri njih obeščanje ni najboljše. Za brežiško občino velja, da obeščanje dokaj dobro poteka prek lokalne radijske postaje, Dolenjskega lista in Mladine. To pa ne velja za krško občino, kjer dokaj redno izhaja glasilo občinske konferenca ZSMS, za postavljenja pa so druga informacijska sredstva.

Zaradi tega je bil ustanovljen regijski center za obeščanje in propagando, ki naj bi kasneje povezal mladino posavskih občin. Sedež centra bo v Krškem, izdajal pa bo tudi informativni list enkrat na dva tedna; več pozornosti bo posvečal tudi radijskim postajam. IRENA IVANŠEK Artiče

Njegovo strokovno izpopolnjevanje je presekala vojna. Nemci so ga kot zavednega Slovencega takoj po okupaciji Maribora izgnali v Srbijo, kjer je delil trpko usodo slovenskih izgnancev.

Takoj po vojni so ga povabili v službo pri ministrstvu za poljedelstvo pri vladi FLRJ, kasneje pa je prevzel odgovorno mesto direktorja uprave narodnih vinogradov v Vrhu. Tam se je veliko bavil z načrtovanjem in uvajanjem novih tehnoloških postopkov ob gradnji vinarskih objektov.

Iz Vrha se je vrnil v Maribor, kjer je v vinarskem inštitutu in drugih delovnih organizacijah mnogo pripomogel k obnovi in napredku našega vinarstva. Lotil se je tudi pisanja knjig, ki so strokovno dobre, ob tem pa dovolj poljudno in razumljivo pisane za vse vinogradnike. Knjiga, ki je postala učbenik za slovenske strokovne vinarske šole, mu je prinesla priznanje v Sloveniji, pa tudi v drugih republikah.

Kot priznanega strokovnjaka je povabil tudi v Makedonijo, kjer je v Kavadarcih uveljavil svoje bogato znanje. V pokrajini je del kot tehnični direktor Vinoproducta Zagreb leta 1973. Njegovo strokovno delo tudi v pokrajini ni prenehalo in še sedaj dela kot svetnik pri Jugoslovskega v Zagrebu, prav za njegovo 70-letnico pa je izšla že tretja dopolnjena izdaja njegove knjige „Klasično in sodobno vinarstvo“.

Miško Judež rad prihaja med svoje prijatelje in znance na Dolenjskem. Rad poskusi in oceni kozareček domačega vina, rad pomaga in svetuje. Jubilantno želimo, da bi bilo še dolgo tako in da ga zdravje ne bi zapustilo. Dr. ADOLF MEDVEŠEK

Božidar Kramarič - sedemdesetletnik

Pred kratkim je praznoval sedemdesetletnico življenja Božidar Kramarič iz Crnomlja.

Rodil se je v delavski družini, se izučil za krojača in se ob delu veliko posvečal nogometu. Tako je pred pol stoletja ustanovil klub Bela krajina, ki zdaj tekmuje v slovenski zahodni območni ligi. Po odsluženi

vojaščini se je izšolal za radiotelegrafista in delal na ladjah starojugoslovanske vojne mornarice.

Ob začetku zadnje vojne je bil na strani odpora, a so ga Italijani internirali. Vrnil se je po 17 mesecih in se pridružil partizanom, kjer je v več enotah deloval kot radiotelegrafist, predaval je v oficirski šoli Vrhovne štaba in usposobil 200 mladih radiotelegrafistov.

Po vojni je do upokojitve 1965 služboval v bančinstvu, prejel več odlikovanj in vseskozi ostal zvest športu, zlasti klubu Bela krajina, tudi njemu pa gre zasluga za ustanovitev TVD Partizan v Semiču in Crnomlju. F. D.

Razumevanje naj bo v dejanjih

V mednarodnem letu invalidov bi morali tudi na Dolenjskem priti vsaj za korak dalje, zlasti pri zaposlovanju invalidnih oseb - Letos že 252 oseb spoznanih za invalide

Na območju štirih dolenjskih občin in Krškega je pri reševanju invalidskega varstva oseb še vse preveč „razumevanja“ na papirju, premalo pa v dejanjih. To se še posebej opaža pri zaposlovanju delovnih invalidov III. kategorije, ki niso več sposobni za svoje delo, ampak za lažja opravila, vendar s polnim delovnim časom.

Delovne organizacije sicer imajo obvezo in dolžnost takim osebam nuditi ustrezno delo glede na njihovo zdravstveno stanje, a se največkrat izgovarjajo, da takega dela ni. Kaj malo narede tudi na preventivi. Podatki kažejo, da je bilo v letošnjem prvem polletju že 252 oseb spoznanih za invalide. Od teh je bilo 141 upokojenih kot invalidi I. kategorije, 28 je bilo spoznanih za invalide II. kategorije, ki so sposobni še opravljati svoje delo, toda s skrajšanim delovnim časom; 83 pa je bilo uvrščenih med invalide III. kategorije. Prav zanje pa je najtežje najti ustrezno zaposlitev, ker gre za iskanje drugega, lažjega delovnega mesta. Med bolezenskimi vzroki, ki so 252 občanov 5 občin privedli v invalidnost, jih je bilo 10 zaradi nesreč pri delu, 15 zaradi poškodb izven dela, v dveh primerih je šlo za poklicno obolenje, itd.

Julija letos je bilo spet 114 novih predlogov za oceno invalidnosti, pa še za prejšnje invalide ni povsem

darnost in učinkovitost dela, tega nihče ne oporeka, vendar pa v mnogih primerih niti ne poizkušajo ali pa se ne potrudijo dovolj, da bi v lastni sredini ali morda pri sosedu za svojega človeka - invalida našli nje-mu primerno delo.

Nezadovoljni z odgovorom

O Jugotaninu na torkovi seji sevniške skupščine

Pred skupščinskimi počitnicami so vse delegacije Jutranjke in delegacija iz Lisce v sevniški občinski skupščini zastavili delegatsko vprašanje glede Jugotantina, tovarne v stečaju. Za zasedanje vseh treh zborov v torko, 22. septembra so delegati dobili z delegatskim gradivom skoraj štiri tipkane strani dolg odgovor.

O tem se je na zasedanju razvila živahna in tudi žolčna razprava. Delegacije Jutranjke s pismenim odgovorom niso zadovoljne. Ponovno postavljajo vprašanje odgovornosti. Pripombe na odgovor je imela tudi delegacija krajevne skupnosti

Sevnica. Izvedelo se je vsaj, kdo je avtor tega nepodpisane odgovora na delegatska vprašanja. Rečeno je bilo, da ga je sestavil namestnik stečajnega upravitelja tovariš Lojze Motore.

Delegati so zadalžili občinski izvršni svet da do naslednje seje pripravi temeljit odgovor. Lojze Motore je tudi dejal, da bo pri gospodarski zbornici ustanovljena arbitraža, ki naj bi razčistila odgovornost izvajalcev pri rekonstrukciji. Če arbitraža za Jugotantin ne bo zadovoljivo uspešna, je pripravljenih sedem tožb za skupno vrednost 230 milijonov dinarjev. A. ZELEZNIK

Šola je končno zaupana praksi

Nova zakonodaja na področju vzgoje in izobraževanja je v pravem pomenu besede sprožila revolucionarne zahteve, da se ta dejavnost od načrtovanja, organiziranja, izvajanja in ovrednotenja podruži in tako vgradi v celovit sistem družbenega dela, kamor po svojem namenu in pomenu tudi sodi. Vzgojno-izobraževalna dejavnost ni noben potrošnik družbenih sredstev. Verjetno je najbolj sporno to, da k dohodku svojega deleža ne more prispevati takoj, ampak šele potem, ko se mladina in odrasli usposobijo za opravljanje najrazličnejših del, nalog in opravil. Soodvisnost med izobraževanjem, gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi v teoriji ni več sporna. V praksi pa je še marsikatero vprašanje v teh odnoših odprto ali samo delno rešeno. Samo po sebi se ne bo prav nič rešilo in premaknilo. Na potezi so izvajalci in uporabniki. Njihova vloga je, da na samoupravni podlagi in ob upoštevanju iztočnic za svobodno menjavo dela tudi v praksi potrdijo in dokažejo, da je izobraževanje neločljiv del družbenega dela.

vanje so pokazale, da ne more mimo pravic in odgovornosti za to reformo noben delavec in občan in noben organiziran družbeni dejavnik. Za usmerjeno izobraževanje so se začeli zanimati ljudje, ki so že mislili, da je to področje za vselej obšlo njihove pritrjene izobraževalne interese. Programi usmerjenega izobraževanja odpirajo možnosti ne samo mladini, ampak tudi odraslim, ne glede na starost, predizobrazbo, do sedanjega delovno usposobljenost, prizadetost itd. V praktičnih izpeljavah se bo treba organizirati tako, da posamezniki ne bodo samo prispevali za izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje drugih, ampak da bo lahko vsakdo deležen tudi ustrežne in potrebne strokovne in kulturne rasti. Prizadevam, delovnim, sposobnim in potrebnim za delovno okolje pa bo potrebno za izobraževanje in izpopolnjevanje posvečati še posebno skrb in pozornost.

Iz povedanega že lahko izlučimo trditve, da je politika izobraževanja v rokah delavcev, samoupravljajcev samih.

Če bi imele delovne organizacije (proizvodne in neproizvodne) vse možnosti za izvajanje programov, bi lahko za svoje potrebe izobraževali kar same in sicer z učitelji, ki bi jih tudi same izobrazile za to delo.

Vemo pa, da le praktično nemogoče vse vrste profilov delavcev, potrebnih za delo v določeni delovni organizaciji, izobraziti, oz. usposobiti pod domačo streho. Zato ni nobene razloga, da ne bi srednje šole obstajale še naprej, čeprav bodo lahko izobraževalni centri v delovnih organizacijah del izobraževanja za svoje potrebe izvajali tudi sami. Srednja šola, ki na podlagi dogovorjene mreže šol prevzame odgovornost, da bo izvajala take ali drugačne programe, pa ne bo opravljala izobraževalnih storitev samo za eno, ampak za več delovnih organizacij hkrati. Torej se pojavi več zainteresiranih partnerjev za določeno šolo oziroma za njeno delo. Ti zainteresirani pa prevzamejo odgovornost, da omogočijo šoli pogoje za delo.

Toda usklajevanje odnosov in interesov med delovnimi organizacijami in šolami ni niti enostavno niti lahko. Zato so bile ustanovljene izobraževalne skupnosti, katerih skupščine so dvodomne, sestavljene iz zborov uporabnikov in zborov izvajalcev. O pomembnejših vprašanjih iz teh odnosov razpravljajo tudi skupščine občin in republike. Pri usklajevanju stališč in predlogov pa so delegatom v organih izobraževalnih skupnosti lahko v veliko pomoč tudi strokovne službe in družbeno-

politične organizacije. Šole v teh odnoših ne morejo biti v podrejenem položaju. V okviru enakopravnih odnosov v procesih svobodne menjave dela je treba to tudi v praksi uresničevati, za kar so odgovorni tako izvajalci kot uporabniki.

Naloge, ki segajo v delovne organizacije in družbeno okolje

Prva naloga je temeljito in stvarno načrtovanje kadrovskih in izobraževalnih potreb, opredeljeno za srednjeročno in bolj dolgoročno obdobje. Šele ti kazalci so zanesljivo jamstvo za oblikovanje mreže šol. To pomeni, da se z mrežo šol dogovorimo, kaj bomo izobraževali, kje in v kakšnem obsegu. Z novo mrežo šol v srednjem usmerjenem izobraževanju smo ugotovili, da potrebujemo več izobraženih in usposobljenih ljudi za delo v proizvodnih in manj v neproizvodnih delovnih organizacijah. Nova zakonodaja, veljavna za srednje usmerjeno izobraževanje, ne velja samo za šole, ampak tudi za vse druge delovne organizacije. Zato je treba v sleherni delovni organizaciji samoupravne akte uskladiti s to

novo zakonodajo in se po njej tudi ravnati.

Delovne organizacije pridobivajo potrebne usposobljene delavce iz vrst mladega naraščaja in z nenehnim usmerjanjem v izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje svojih že zaposlenih delavcev (ob delu, iz dela, s samoizobraževanjem). Za kadrovski naraščaj skrbimo tudi z načrtnim kadrovskim štipendiranjem. Vzgojno-izobraževalne programe, v katere sodijo na prvem mestu novi učni načrti, so poleg šolnikov in drugih sestavljali tudi ustrezni strokovnjaki iz delovnih organizacij. Tako smo dobili vsebinsko posodobljene učne načrte in hkrati zagotovilo, da jih bomo nenehno tudi posodabljali.

Delegatsko sestavljene posebne izobraževalne skupnosti, ki so omejene vzgojno-izobraževalne programe sprejele, so prevzele tudi odgovornost, da bodo tako uporabniki kot izvajalci zagotavljali pogoje za kvalitetno izvajanje novih učnih načrtov. Neposredno družbeno okolje, ki se je opredelilo za novo mrežo šol, je dolžno šolam na svojem območju nuditi vsestransko pomoč, da bodo te lahko nemoteno uresničevale naloge, določene v sestavnih vzgojno-izobraževalnih programov.

Delegati iz delovnih organizacij v skupščinah občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti, v svetih šol in enotah posebnih izobraževalnih skupnosti ob šolah so dolžni prevzeti celovito odgovornost za vsa vprašanja, ki se posredno usklajujejo

za potrebe razvoja usmerjenega izobraževanja. Več neposredno odgovornih nalog bodo imele delovne organizacije tudi pri nastajanju in uresničevanju programov za strokovno izpopolnjevanje in programov za usposabljanje.

Med usposabljanje sodi tudi organizirano izvajanje pripravništva. Nobena smer izobraževanja ne bo dokončno usposobila udeležencev izobraževanja za opravljanje del in nalog na ozkem specializiranem področju, ampak se za tako usposobitev pripravi delavec med pripravništvom.

Najpomembnejša novost za zeno delo v celoti pa predstavlja proizvodno delo oziroma delovna praksa, ki se bo začela izvajati za vse učence I. letnika v drugem polletju tega šolskega leta, in sicer v neposrednih proizvodnih oziroma delovnih procesih. Priprave za to že intenzivno potekajo.

Delovne organizacije imajo toliko odgovornih nalog pri načrtovanju, organizaciji in izvajanju usmerjenega izobraževanja, da jih bodo lahko uspešno opravljale in usklajevale le, če bodo okrepile svoje kadrovske in izobraževalne službe. Le-te pa bodo potrebovale nenehno pomoč in pozornost poslovnih in samoupravnih organov, strokovnih služb in družbenopolitičnih organizacij.

JOŽE SKUFCA

ZA BEVKOVO DOMAČIJO

Bevkova rojstna hiša v Zakolci je spominsko neurejena domačija, na kateri živijo pisateljevi sorodniki. Zato so v Idrji osnovali odbor, ki bo poskrbel za odkup in obnovo Bevkove hiše. Akciji zbiranja potrebnega denarja se bomo med vsemi slovenskimi soljarji pridružili tudi učenci iz Artič. Nadvse si želimo, da bi akcija uspela.

JOŽICA BOŽIČNIK, 7.a Artiče

KDO JE POŽGAL KOČO MLADIH?

Pred tremi leti so mladinci iz Črešnjevca pri Semiču začeli graditi svojo brunarico. Z veliko prizadevnostjo so na gozdni jasi postavili kočo. Zdaj je ni več, 1. septembra jo je nekdo zažgal. Pol ure zatem, ko so opazili dim, mladinci niso mogli več kaj gasiti. Zdi se, da je skalec vlomil v kočo, jo gnil z nafto in podtaknil ogenj. Prolne škode je za 50.000 dinarjev. Miličniki skušajo odkriti, kdo je tako barbarsko uničil delo mladih.

OO SZMS Črešnjevec

POČASTILI SPOMIN PADLIH

Pri Zupanovem mlinu je bila proslava, posvečena padlim partizanom. Po proslavi in odkritju spominske plošče so imeli nekdanji borci, gostje in vaščani tovariško srečanje.

JOŽICA BOŽIČNIK, 7.a OŠ Artiče

POTOVALI SMO S KOMPASOM

V preteklem šolskem letu je Pionirski list objavil nagradni literarni natečaj na temo „Moj kraj – moj svet“ razpisal pa ga je Kompas iz Ljubljane. Izid nas je presenetil, saj smo pričakovali, da bomo tudi mi naše učence septembra s Kompasom potovali po domovini. Z avtobusom, letalom in ladjo smo si ogledali Brnik, Pulj, Rovinj, Lipico in Škočjanske jame.

MATEJA SEVER, 7.a OŠ Artiče

Direktor pa meni drugače

Varuhinje, kuharice, čistilke in perice iz VVO Trebnje so postavljene pred dejstvo: prva je izobrazba

Ali bi od samoupravljanja sploh še kaj ostalo, če pri odločanju o pridobivanju in razporejanju dohodka pa o nagrajevanju po delu ne bi imeli glavne besede delavci? Takega vprašanja si gotovo ne zastavljajo v okoljih, kjer ima samoupravljanje trdne temelje, so pa tudi primeri, ko delavci stežka uveljavljajo svoje samoupravne pravice.

Kaj se dogaja v trebnjski vzgojnovarstveni organizaciji? Odločanje o razporejanju dohodka očitno ni stvar vseh zaposlenih. Ko smo varuhinje, kuharice, čistilke in perice na zboru delavcev prosile, naj se prouči, kakšne so možnosti za izboljšanje osebnih dohodkov, smo ostale neme od direktorjevih besedah, da gremo lahko takoj drugam, kjer je boljše. Kar tako se seveda nismo dale odpraviti, iz direktorjevih ust pa je sledil očitek, češ da smo vse

imele možnost študirati in da o osebnem dohodku odloča izobrazba. Sprva se je direktor res zgražal nad izredno nizkim osebnim dohodkom kuharice, ko pa je izvedel, da ima le interno kvalifikacijo, je precej spremenil mnenje, saj po njegovem interna kvalifikacija ni nič. Njemu nič ne pomeni dejstvo, da kuharica, naj bo kvalificirana ali le interno kvalificirana, dela v težkih pogojih. Po njegovem je prva izobrazba, ne delo. Ali nagrajujejo izobrazbo ali delo?

Vse kaže, da v našem delovnem okolju v prihodnje od vodilnih ne moremo pričakovati pomoči, spodbud, pohval, razumevanja, pač pa podcenjevanje dela tistih, ki nimajo šol.

Ogorčene delavke VVO Trebnje

Ne varajo samo mesarji

Dosti dela za inšpekcijo, ker poštenost popušča

V časopisih lahko večkrat beremo, kako mesarji varajo kupce pri tehtanju mesa. Pri tem dobi bralec občud-

SKUPAJ ŽE 50 LET – Pri Veseličevih iz Vrhovcev 14 pri Adlesičih je bilo 8. avgusta na moč veselo: v krogu družine sta Barbara in Ivan proslavila zlato poroko. Od njunih devetih otrok je živih še pet. Med obujanjem spominov na preteklih pet desetletij skupnega življenja sta slavljena podoživela lepe in hude čase, med drugim tudi to, da je bil Ivan vselej naprednih misli, zato se je med zadnjjo vojno pridružil partizanom.

STANKO AVGUŠTIN Nad mlini 43 NOVO MESTO

tek, kot da so mesarji edini nepošteni prodajalci. Da ni tako, naj navedemo še nekaj drugih primerov nepoštenosti.

7. septembra sem kupil v Drogeriji v Novem mestu steklenico 95-odstotnega alkohola, izdelek Kemike – Zagreb. Na etiketi piše, da vsebuje 1000 mml alkohola, čeprav drži steklenica 1,3 l. Ker je bilo vsebine le nekaj več kot polovico, sem izmeril in ugotovil, da je v steklenici samo 8,5 del alkohola, kar pomeni, da sem ob ceni 209 dinarjev plačal 31,35 din preveč. Steklenica ni bila zaplombirana in je imela le plastičen čep z navoji, tako da se ne ve, ali ni bilo morda kasneje odročeno kaj alkohola.

To pa ni edini primer. Često se zgodi, da tudi sladkorja v vrečki ni toliko, kolikor ga kupec plača. Na ovitkih kave piše, da je v njej 200 g neto vsebine, vendar se bruto ne znese toliko. Da o razlikah pri teži kruha sploh ne govorim!

Vem, da tržna inšpekcija ne more biti povsod, zato pa bi morala biti zavest in poštenost prodajalcev toliko večja. Predlagam, da bi tržna inšpekcija vsaj pred večjimi prazniki poostriila kontrolo. Kontrolirati je treba tudi blagajne, saj se mi je že primerilo, prav tako pa tudi nekaterim drugim kupcem, v samopostrežni trgovini Dolenjke na Kristanovi ulici, da sem bil prevaran.

Kaj bo z domom in abonmaji?

Projekte za (postopno) sanacijo novomeškega doma kulture bodo izdelali v Pionirjevem projektivnem biroju – Kaže, da se bo treba gledališkemu abonmaju odpovedati

Potem ko so inšpektorji izdali odločbo o takojšnji sanaciji novomeškega doma kulture, so ta nevarno načeti objekt pregledali tudi strokovnjaki Pionirjevega projektivnega biroja, oblikovali mnenje o stanju stavbe in Zvezi kulturnih organizacij kot njeni upravljalki poslali ponudbo za pripravo glavnih projektov, na podlagi katerih bi stekla sanacija.

Po pojasnitvah, ki jih je dal inž. Jože Mlakar, predstavnik projektivnega biroja, na seji izvršnega odbora novomeške kulturne skupnosti, se zdi, da bo moč sanacijo izvajati postopno, tako da bo v domu kulture še vedno lahko potekal del dejavnosti. Inž. Mlakar je dejal, da je v domu kulture najbolj problematično ostrešje s stropom nad glavno prireditveno dvorano. Celotna konstrukcija že od začetka ni ustrezala, zato je napaka zdaj še bolj grozeča. Prav nič manj ni pereča skrajno neustrezna in že zdavnaj dotrajana električna napeljava v hiši, zamenjati pa bi morali tudi naprave centralnega ogrevanja.

Po dogovoru naj bi v tem vrstnem redu, kot so našeti problemi, potekala tudi najnujnejša sanacija oziroma odprava glavnih pomanjkljivosti. Zveza kulturnih organizacij bo s Pionirjevim projektivnim birojem, ki je pripravljen pomagati pri sanaciji, takoj sklenila pogodbo o izdelavi projektov, po katerih se bodo zatem lotili gradbenih in drugih del v domu kulture.

Za zdaj je zadeva videti rešljiva, čeprav je očitno, da pomanjkljivosti ne bo moč odpraviti v rokih, ki so jih za posamezna dela določili inšpektorji. Če bi se nakazano reševanje iz kakršnihkoli razlogov ustavilo, bo skoraj gotovo sledila zapora doma kulture. V razpravah seveda dopuščajo tudi možnost, pristavljajo pa, da bi zapora pomenila škodo, kakršne si v Novem mestu la ne bi smeli privoščiti. Poleg kina bi bili ob gledališke prireditve in še kaj, kar se je odvijalo v ogroženi stavbi.

Zvezi kulturnih organizacij je veliko do tega, da dokončno zve, pri čem je. Od tega je namreč odvisno, ali bo razpisala gledališki abonma ali ne ter koliko uprizaritev in kakšna dela naj bi obiskovalci gledališča

videli v novi sezoni na novomeškem odru. Če ne bo pristanka za sanacijo, se bo najrajz treba za gledališki abonma obrisati pod nosom.

I. Z.

kultura in izobraževanje

Dnevi z Levstikom

V Velikih Laščah slovesnosti v počastitev 150-letnice Levstikovega rojstva

Velike Lašče so že od minule sobote, ko so se tam začele slovesnosti v počastitev 150-letnice rojstva pesnika, pisatelja, kritika, jezikoslovca in politika Frana Levstika, središče slovenskega kulturnega utripa.

Do časa, kot to pišemo, so v kraju odprli kulturni dom, povzdignjen na zidovih nekdanje gostilne, ki nosi Levstikovo ime. V njem so knjižnica, Levstikova, Stritarjeva in Trubarjeva spominska soba ter dvorana, kjer so domači gledališčniki uprizorili igro o Levstiku „Ljudski glas“, ki jo je napisal Jože Javoršek.

V ponedeljek so Laščani prisostvovali podelitvi letošnjih Levstikovih nagrad, ki ji je sledilo srečanje slovenskih osnovnošolcev, dobitnikov Levstikovih bralnih značk. Za včeraj je bila predvidena krstna predstava besedila Levstikovih dramskih besedil, danes pa bodo v Velikih Laščah igralci Slovenskega mladinskega gledališča iz Ljubljane uprizorili „Martina Krpana“ v dramatičiji in režiji Dušana Jovanoviča.

V Levstikovem kulturnem domu v Velikih Laščah bo jutri začel z delom „Plenum kulturnih delavcev OF“, ki bo posvečen vprašanju umetnostne kritike.

Osrednja proslava bo v nedeljo, 27. septembra, v Spodnjih Retjah, Levstikovem rojstnem kraju. Slavje se bo začelo ob 11. uri z „Levstikovim taborom“, s katerim bodo poskusili ponoviti ljudski tabor iz prejšnjega stoletja oziroma Levstikovih časov. Slavnostni govornik bo akademik Josip Vidmar.

Dodamo naj še, da bo delegacija iz Velikih Lašč v ponedeljek, 28. septembra, položila venec na Levstikov grob na ljubljanskem Navju.

Kulturo tudi v zakotja

Pod tem geslom začenja trebnjska ZKO novo kulturno sezono – Napovedanih nekaj novosti

Čeprav je trebnjska kultura mošnja precej lažja od načrtovane, pa v samo dejavnost ne nameravajo posegati s škarkami. Še več, prav v novi sezoni naj bi dosegli, da bodo kulturnega življenja deležni tudi krajanji v najbolj oddaljenih krajih. Pri ZKO pravijo, da bo edini pogoj količinj ustrezen prostor, za prireditve bodo poskrbeli iz središča.

Kako? Inž. Jože Falkner, predsednik izvršnega odbora kulturne skupnosti, in Stane Peček, tajnik ZKO, menita, da bi mogli kulturne potrebe odročnejših krajev „pokriti“ v glavnem z domačimi močmi. V občini deluje več kulturnih društev in skupin, ki vsako sezono kaj pripravijo. Tokrat naj bi pri snovanju mislili tudi na tiste, do katerih kulturno življenje še ni seglo ali pa so prireditve pri njih silno redke, in oblikovali sporede, ki bi jih ZKO usmerjala v kulturno deficitarne kraje.

V MOKRONOGU NE SAMO PLEŠI – Srečanja folklornih skupin z območja Medrepubliške zveze bratstva in enotnosti na mokronogskem gradu bodo poslej združena s turistično in drugo ponudbo kraja.

Odsevi gorskega sveta

Ob novi razstavi v Galeriji Posavskega muzeja v Brežicah

Galerija Posavskega muzeja v Brežicah, ki se že nekaj let uspešno vključuje v oblikovanje likovnega utripa v Posavju in daje hkrati vpliven ton prizadevanjem na umetnostnem področju v tem delu Slovenije, je odprla vrata v novo razstavno sezono s prikazom slikarskih in grafičnih stvaritev Danila Cedilnika in Marjana Zaletela, pripadnikov mlajše generacije slovenskih likovnikov, ki sicer delujeta kot likovna pedagoga na osnovni šoli.

Cedilnik in Zaletel se brežiškim ljubiteljem umetnosti ne predstavljata naključno. Povezuje ju mnogo stvari od znanja do sorodne motivike, ki jo kajpada obdelujeta vsak na svoj in svoji način, ne nazadnje sta že do zdaj nastopala skupaj, saj sta ooma iz istega kraja – Guncelj. Če

sta si po osnovnih podatkih tako sorodna, pa sta si po načinu dela med seboj skoraj antipoda. Medtem ko se Cedilnik predaja ustvarjalni improvizaciji, je Zaletel nekoliko „starinsko“ usmerjen v premišljen izbor barv in dosega glavni učinek s svetlobnimi nasprotji. Tako osnovni motiv – gorski svet – pri vsakem drugače zaživi in učinkuje.

Enako opazen je grafični del razstave. Poudariti je treba, da so zlasti Zaletelova tovrstna dela lep prispevek k umevanju likovnega izražanja v tej sporočilni obliki. To so linorezi, pri sodobnih iskalcih verjetno preveč zapostavljena tehnika; čeprav je tehnološko preprosta, omogoča učinkovite dosežke.

Razstava, ki bo na ogled do 11. oktobra, je bila na otvoritvi minuli petek popestrjena z zanimivim programom diapozitivov „Himalaja skozi objektiv“ Vikija Grošlja. S tem je bil gorski svet še bolj poveličan.

I. Z.

NOVA RAZSTAVA V „KRKI“ – Minuli četrtek so v avli poslovne stavbe tovarne zdravil Krka v Ločni odprli razstavo slikarskih stvaritev akademskega slikarja Leona Koporca, udeleženca Dolenjske slikarske kolonije in Svobodne slikarske akademije, ki jo prireja „Krka“. (Foto: J. Pavlin)

Knjige nič več v ilegali

V Krški občini obnavljajo in oživljajo podružnične knjižnice – Kmalu tudi prva vzajemna knjižnica za delovne kolektive?

Izredno povečana izposoja knjig v Valvasorjevi knjižnici, o čemer je že bila beseda v Dolenjskem listu, ni edina spodbudna stvar na področju knjižničarstva v krški občini. Knjižnica postaja dostopnejša bralcem tudi v krajih, kjer ima Valvasorjeva knjižnica kot matična ustanova svoje podružnice in izposojevališča. Hkrati kaže, da bodo v Krškem kot prvi v Posavju in na Dolenjskem dobili tako imenovano vzajemno knjižnico za delovne kolektive. Pogovori o sklenitvi samoupravnega sporazuma o ustanovitvi in vzdrževanju take knjižnice so se že začeli.

dodelili nove prostore v kulturnem domu, s tem pa omogočili tudi novo strokovno postavitev knjižnega fonda. Knjižnica je zdaj odprta enkrat na teden, kaže pa, da bo kmalu večkrat, saj se je v krajanih spet prebudilo zanimanje za branje.

V osrednjem kraju, na Senovem, bo tako prenovo doživela delavska knjižnica, ki premore 2.500 knjig. Prostore so ji dali v starem kulturnem domu. Preureditev naj bi stekla v kratkem, tako da bi lahko fond strokovno razporedili po policah še v tej sezoni in knjižnico odprli bralcem.

Stalno izposojevališče ima Valvasorjeva knjižnica v Dolenji vasi. Pobudo zanj je dalo krajevno društvo prijateljev mladine. Izposojevališče lepo dela, knjige gredo v branje, tako da morajo zamenjati celoten fond na vsake pol ali tretjino leta. Manj pa je zaživelo izposojevališče v Nerezinah na Lošnju, kamor je Valvasorjeva knjižnica poslala 600 knjig na željo krške počitniške skupnosti. Kaže, da so uslužbenci v Nerezinah na knjige pozabili ali pa niso hoteli z njimi „vznemirjati“ oddiha, sonca in morja žejnih dopustnikov.

I. Z.

Polovična sklepčnost

Delegati iz KS se slabo udeležujejo sej skupščine

Na seji skupščine novomeške kulturne skupnosti 16. septembra je veljavno odločil le zbor izvajalcev, ki je bil sklepčen.

Med drugim je sprejel predlog denarnega načrta novomeške kulturne skupnosti za leto 1981, pooblašil izvršni odbor za oblikovanje delovne skupine, ki bo pripravila plan do leta 2000, in izvolil Marjana Močivnika za novega predsednika skupščine.

Na omenjeni seji nesklepčni zbor uporabnikov se bo ponovno sestel v sredo, 30. septembra, in razpravjal o predloženem gradivu. Očitno je, da bo treba kaj reči tudi o udeleževanju delegatov na sejah skupščine, še posebej o delegatih iz krajevnih skupnosti, saj se je na pol sklepčne seje prejšnji teden udeležilo vsega 6 namesto 31 delegatov, kolikor je krajevnih skupnosti v novomeški občini.

TELEVIZIJSKI SPORED

25. IX.

petek

1

8.50 TV V ŠOLI: Koledar, Ruščina, Sodobna hrvaška književnost
10.00 TV V ŠOLI: Angleščina, Risanka, Zgodovina, Mali program, Risanka, Izobraževalna reportaža, Zadnje minute
15.30 TV V ŠOLI: Ruščina, Sodobna hrvaška književnost
17.15 POROČILA
17.20 CEBELKO HLACEK, japonska risanka
17.45 GODBA BREZ NOT: CODONA, 2. del oddaje
18.15 OBZORNIK
18.25 JEZIK V JAVNI RABI: DOBRO IZRAŽANJE
Pogosto teče beseda o tem, kako

se ne bi smeli izražati, oz. pisati. Pokratna oddaja pa bo nanizala nekaj primerov lepega pisnega in ustnega jezika, razložila bo tudi, zakaj so primeri takšni, da si jih velja zapomniti. Sodeloval bo slavist France Novak.
18.35 SODOBNA MEDICINA: VSI SO NAŠI OTROCI
18.55 NE PREZRITE
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 PREBUJAJOČA SE DEŽELA

Na sporedu bo prva od treh oddaj ameriške nadaljevanke, ki jo je Boris Sagal zrealiziral po istonaslovnem romanu Conrada Richarja. Prikazano bo naseljevanje Divjega zahoda. Igrajo Elizabeth Montgomery, Hal Seymour, Steven Keats in drugi.
21.45 V ZNAMENJU
22.00 ŠTIRIDESETLETNIKI, zad-

nja oddaja poljske nanizanke
22.45 NOČNI KINO: BUTLEY
Glavni junak filma, ki ga je angleški režiser (sicer bolj znan kot dramatik) Harold Pinter posnel po drami Simona Grayja, je priletni univerzitetni profesor, ki je resda veseljak, a zloben in mazohističen, zato mu gre marsikaj narobe. Glavne vloge igrajo Alan Bates, Jessica Tandy, Richard Callaghan, Susan Engel in drugi.

2

16.55 Test - 17.10 Dnevnik v madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Lov na severne jelene - 18.15 Koraki - 18.45 Pešem, ki traja - 19.30 Dnevnik - 20.00 Veliki intervjuji - 20.45 Zagrebška panorama - 21.10 Narodna glasba - 21.40 Kulturni mozaik

26. IX.

sobota

1

8.10 POROČILA
8.15 CICIBAN, DOBER DAN: AKVARIJ
8.35 BELI DELFIN
8.50 DIVJA LETA
9.10 PISANI SVET: 24 UR NEKEGA FESTIVALA
9.40 VLOGA IN POMEN ČUSTEV V NAŠEM ŽIVLJENJU
10.00 NASILJE V DRUŽINI
10.55 PROSLAVA OB OBLETNICI ZASEDANJA V STOLICAH
12.15 BOLNIŠNICA NA KONCU MESTA
13.10 POROČILA
13.15 RISANKA

13.25 TETEKS: HAJDUK, prenos nogometne tekme
17.20 POROČILA
17.25 ZAKLADI NOVE FRANCIE, kanadski mladinski film

Pet otrok se odpravi v Novo Francio odkrivati zaklad 5000 zlatnikov. Družina kajpak doživi marsikaj, pretijo ji tudi velike nevarnosti, do zaklada ne pride, a puške vseeno ne vrže v koruzo; domeni se, da bo iskanje nadaljevalo med počitnicami. Po lastnem scenariju je film posnel Vincent Davy, igra pa vrsta mladih igralcev.
18.50 NAŠ KRAJ
19.05 ZLATA PTICA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 KRASNA NOROST, ameriški film

Pisatelj govori o svojem življenju, ko da bi ne bilo njegovo, upa si izustiti domala vse. A končno se ujame v lastne spletkarske mreže. V tem filmu, ki je svojevrsna komedija, igrajo Sean Connery, Jean Seberg, Joanne Woodward in drugi, režiserske posle pa je opravil Ervin Kershner.
21.40 MODNI UTRINKI
21.45 PARNI VALJAR, glasbena oddaja
22.25 TV KAŽIPOT
22.45 POROČILA

2

17.15 Narodna glasba - 17.45 Glasbeni album - 18.00 Glasbena oddaja - 19.30 Dnevnik - 20.00 Seltitv - 20.45 Poročila - 20.55 Vidiki - 21.25 Športna sobota - 21.45 Kormorna glasba skozi stoletja

27. IX.

nedelja

1

9.20 POROČILA
9.25 ŽIVZAV
10.25 LJUBEZEN PO KMEČKO
11.10 TV KAŽIPOT
11.30 NARODNA GLASBA
12.00 KMETIJSKA ODDAJA
13.00 POROČILA
15.40 ZETEV, dokumentarna oddaja
16.00 POROČILA
16.05 SABINA WULF, vzhodnonemški film

Sabina, hči uglednih staršev, hoče živeti po svoje, ne tako, kakor si to zamišlja oče. Ta jo pošlje v zavod, kjer naj bi jo prevzgojili. Po vrnitvi se dekle zaposli v tovarni, a sodelavci jo z zlobno spominjajo na nekdanja početja. Tudi s fantom nima sreče in... Ta dokaj družbeno kritični film je posnel Erwin Stranka, igrajo pa Karin Duewel, Manfred Erust, Juergen Heinrich in drugi.

17.35 PRISLUHIMO TIŠINI, oddaja za slušno prizadete
18.00 ŠPORTNA POROČILA
18.10 SESTANEK V NEBOTIČNI KU
19.10 RISANKA
19.24 ZRNO DO ZRNA

19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 BAZA NA DONAVI
21.10 LEVSTIKOV TAVOR V RETJAH
21.40 V ZNAMENJU
22.00 ŠPORTNI PREGLED

2

15.55 Nedeljsko popoldne - 17.25 Stranpot (ameriški film) - 19.00 Risanke - 19.30 Dnevnik - 20.00 Cedrus (baletna oddaja) - 21.15 Včeraj, danes, jutri - 21.40 7+7

28. IX.

ponedeljek

1

8.45 TV V ŠOLI: Koledar, G. Vitez, Kronika v kamnu, V. Bakic
10.00 TV V ŠOLI: Matematika, Risanka, Zemljepis, Mali program, Risanka, Iz arhiva šolske TV, Zadnje minute
15.30 TV V ŠOLI: Varujmo zobe, G. Vitez, Klub mladih tehnikov, Zastava in grb
17.15 POROČILA
17.20 V GOSTEH PRI ZBORU SUNCOKRIL

17.50 PUŠČAVSKI OTOKI, češki kratki film
18.05 JEDRSKA REVOLUCIJA: ATOM PRED VOJNO
18.35 OBZORNIK
18.45 MLADINSKA ODDAJA
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ZORENJE IN BOJI MLADEGA LEVSTIKA

Gradivo za televizijski feljton z gornjim naslovom so pripravili A. Slodnjak, M. Kmecl in J. Drozg. S to oddajo, predvajano na dan, ko je bil pred 150 leti rojen Fran Levstik, bo televizija počastila spomin na pesnika, pisatelja, kritika, narodnega

prebujevalca in še kaj. Glavne vloge igrajo Radko Polič, Boris Juh, Maks Furjan, Stevo Zigon, Marjeta Gregorac in drugi.
21.25 KULTURNE DIAGONALE
22.25 V ZNAMENJU

2

17.10 Dnevnik v madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Pot okoli sveta - 18.00 Miti in legende - 18.15 Izobraževalna oddaja - 18.45 Glasbena medigra - 18.50 Telešport - 19.30 Dnevnik - 20.00 Znanost - 20.50 Zagrebška panorama - 21.15 Skag

29. IX.

torek

1

8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Varujmo zobe, Zastava in grb, Dnevnik 10
10.00 TV V ŠOLI: Dokumentarni film, Risanka, Književnost in jezik, Mali program, Risanka, Glasbeni pouk, Zadnje minute
15.30 TV V ŠOLI: Mladi v novem naselju, Otok Biševo
17.00 POROČILA
17.05 BELI DELFIN
17.20 KO UTIHNJE ŠOLSKI ZVO-

NEC
17.50 B. Barzok: LESENI PRINC, balet
18.30 OBZORNIK
18.40 MOSTOVI - HIDAK, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost

18.55 KNJIGA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ODPRTO ZA USTVARJALNOST

Na sporedu bo prva od dveh oddaj, ki bosta prikazali, kako kriminalisti s pridom uporabljajo znan-

stvene dosežke za raziskovanje zločinov dejanj.
20.55 VOLTAIRE, TA VRAŽJI ČLOVEK
21.55 V ZNAMENJU

2

17.10 Dnevnik v madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Suncokrili - 18.15 Življenje knjige - 18.45 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Zabavnoglasbena oddaja - 20.55 Portreti: Miladin Korac - 21.25 Zagrebška panorama - 21.50 Peru

30. IX.

sreda

1

9.00 TV V ŠOLI: Koledar, Mladi v novem naselju, Otok Biševo
10.00 TV V ŠOLI: Biologija, Risanka, Kocka, kockica, Mali program, Risanka, Telesna vzgoja, Zadnje minute
17.15 POROČILA
17.20 CIRKUS
17.45 ROMANTIKA PROTI KLASICIZMU
18.15 OKROGLI SVET

18.40 ZAPISI ZA MLADJE: VIKTOR MIHELČIČ
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FILM TEDNA: KRAJŠANJE

Film, ki ga bomo gledali drevi, je češki režiser Jiri Menzel lani posnel po noveli B. Hrabala. Dogajanje se odvija pred prvo svetovno vojno in sicer v nekem malem podeželskem mestu. Pripoved teče o direktorju pivovarne in njegovi ženi; on je resen, malce živčen, ona pa čedna, živahna. Okoli njiju se splete vrsta bolj ali manj smešnih dogodivščin.

ki so lahko tudi usodne. Igrajo Jiri Schmitzer, Magda Vasaryova, Jaromir Hanzlik in drugi.
21.35 MAJHNE SKRIVNOSTI VELIKIH KUHARSKIH MOJSTROV
21.40 MINIATURE: POHORSKI STEKLAR
22.00 V ZNAMENJU

2

17.10 Dnevnik v madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Dom in otroštvo - 18.15 Splošna ljudska obramba - 18.45 Mladi talenti - 19.30 Dnevnik - 20.00 Športna sredi - 22.00 Dnevnik

1. X.

četrtak

1

8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Matematika, Proizvodnja, O zraku
10.00 TV V ŠOLI
15.30 TV V ŠOLI: Proizvodnja, O zraku
17.30 POROČILA

17.35 DIVJA LETA
18.00 NOVA OBZORJA, dokumentarna oddaja
18.30 OBZORNIK
18.40 NA SEDMI STEZI
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 GLASBENI ČETRTEK
21.35 625
22.15 V ZNAMENJU

2

17.10 Dnevnik v madžarsčini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Babičnin vnuk - 18.15 Znanost - 18.45 Goli z evropskih nogometnih igrišč - 19.30 Dnevnik - 20.00 Teleskopija - 21.00 Po izbiri - 23.00 Poročila

Renault 4 GTL

kljub manjši porabi goriva še močnejši in udobnejši!

Najpopularnejše francosko vozilo je preizkušeno na cestah sveta in s številnimi prednostmi osvaja tudi naše tržišče. RENAULT 4 GTL je predvsem gospodarno, praktično in zanesljivo vozilo. Avtomobil oblikovan za danes in jutri. Avtomobil, čigar udobje bo zadovoljilo tudi vaše želje.

RENAULT 4 GTL!

- Močnejši in bolj dinamičen motor s 1108 cm³ (1,108 l)
- minimalna poraba goriva - 4,8 l/80 km/h
- velik prtljažni prostor - 1185 dm³ (1185 l)
- Udoben - izpopolnjena neodvisna obesa in amortizerji ter obogatena oprema
- design za danes in jutri

VOZITE SE GOSPODARNO, UDOBNO IN ZANESLJIVO!

Renault 4 GTL - »mali velikan«

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL
NOVO MESTO

RENAULT

RENAULT 4 TL Special
ZA 60.000 GOTOVINE
in 18 mesečnih obrokov.

PRI PLAČILU Z DEVIZAMI
19% CENEJE

VSE INFORMACIJE V:
POSLOVALNICI IMV;
NOVO MESTO, ZAGREBŠKA 10, TEL. (068) 21-770, 22-927

IN OSTALI PRODAJNI MREŽI:

avtotehna

LJUBLJANA, TITOVA C. 36,
TELEFON: (061) 317-044

avtomerkur

TOZD CELJE, CELJE, MIKLOŠIČEVA 5,
TELEFON: (063) 24-200

DOBAVA TAKOJ!

Inles povedel drugoligaški ples

Ribničani tudi v II. kolu ZRL zanesljivo zmagali — Novomeščanke na pragu uspeha — Tretja zaporedna zmaga Kočevk v republiški ligi

Ribniški Inles je z novo prepričljivo zmago v II. kolu II. zvezne rokometne lige — sever povedel na lestvici in tako dokazal, da ga spomladanski neuspeh v kvalifikacijah za I. B rokometno ligo ni omajal. Tokrat je moral premoč Ribničanov priznati Split. Dobro igrano so v drugoligaški družbi pokazale tudi Novomeščanke, ki so resda klonile v gosteh proti Inu, vendar so bile blizu novega uspeha. Razveseljive vesti prihajajo tudi iz republiške ženske lige, kjer so Kočevke s tretjo zaporedno zmago ostale na vrhu lestvice.

INLES-SPLIT 17:14 (9:5)

Okoli 300 gledalcev v dvorani ribniškega športnega centra je videlo ostro in borbeno srečanje, v katerem pa domačini niso dovolili presečenja. Že od vsega začetka so prepričljivo povedli in navzlic nekoliko slabši igri v nadaljevanju dosegli novo zmago v prvenstvu, ki kaj lahko lesarjem prinese vstopnico za skup v prvoloigaško družino.

Inles: Gelze, Križman, J. Ilc 6, Tanko 1, Troha, Karpov 2, Mikulin 5, Ambrožič 2, Mate 1, Putre, Kersnič.

V tretjem kolu igrajo vodilni Ribničani v gosteh z Istraturistom.

INA-NOVO MESTO 25:20 (11:9)

Potem ko je po prvem delu in prvih minutah nadaljevanja kazalo, da bodo Novomeščanke morda le uspele iztržiti točko, so domačinke z nekaj zaporednimi zadetki zapečatile usodo gostij. Igralke Novega mesta so prikazale navzlic porazu borbeno igrano.

Po dveh kolu so Novomeščanke z dvema točkama pete, v naslednjem kolu pa bodo imele v gosteh vrsto Izole.

KOČEVKE ŠE BREZ PORAZA

ITAS KOČEVJE-ŠMARTNO 22:16 (8:7) — Prvi polčas enega najzanimivejših srečanj 3. kola SRL za ženske je obetal do konca izena-

čen in negotov boj za zmago. Po zaslugi sester Jerič pa so Kočevke v nadaljevanju popolnoma zlomile odpor gostij iz Smartnega in tako že tretje zaporedno zmagale. Najboljši strelki pri domačinkah sta bili S. Jeričeva s 6 in M. Jeričeva z 8 zadetki.

BURJA-SENTJERNEJ 19:15 (10:7) — Druge dolenjske predstavnice v SRL, vrsta Sentjerneja pa je v Škofljah doživela prvi poraz. Po prepričljivem vodstvu domačink kar z 9:2 so Sentjernejke naredile pravi preobrat, saj so sredi drugega polčasa celo povedle s 14:13, vendar jim je za končni uspeh zmanjkalo moči. Radeščkova s 5 in M. Kovačičeva s 4 zadetki sta bili najboljši strelki gostij.

Po 3. kolu so Kočevke s 6 točkami na vrhu, medtem ko so Sentjernejke s 3 točkami na 6. mestu. V naslednjem kolu se bodo Kočevke že v petek pomerile v Ljubljani z Olimpijo, Sentjerneje pa bodo imele v gosteh ptujsko Dravo.

POLET-KRŠKO 28:22 (12:10) — V 3. kolu SRL za moške so Krčani vnovič dokazali, da ne bodo nikomur lahek plen. V Murski Soboti so se v prvem polčasu dobro upirali favoriziranim domačinom, ki so šele v nadaljevanju strli odpor borbenih gostov. Največ zadetkov za Krčane sta prispevala Longe (9) in Šebelj (7).

Z eno zmago so Krčani po 3. kolu deveti, že v naslednjem kolu pa imajo priložnost, da v dvoboju z Minervo dokažejo dobro formo.

REZULTATI II. SRL — INLES-ZAGORJE 34:21 (16:13)

Pomlad krškega speedwaja

V soboto preizkus no vincev

„Zdaj je speedway postal še tnoji drag. Za enega tekmovalca je leto potrebno okrog 200 tisoč dinarjev,“ potožil predsednik krškega AMD Edo Komočar. Ze nekaj časa velja za vse jugoslovanske tekmovalce, da imajo premalo voženj; letno jih opravi-jo kvečjemu pet do šest. V tem času jih imajo konkurenti za sabo že 15 do 20.

Se obeta krškemu speedwayju nova uspešna pomlad kot v časih Babičev in Bergant, ki pa se je očitno prezgodaj poslovil od tekmovalca? Vse kaže tako, saj je hrbenica prvga moštva Krčanov: Omerzel in Žibert že v prvi zvezni skupini, t. i. ligi, Gerjevič, ki je zbral doslej 13 točk, pa bo

morati v kvalifikacijah 27. septembra v Smederevski Palanci zbrati najmanj pet točk, da bi se pridružil kolegoma. Naloga, glede na zadnje letošnje rezultate in pa pomembno pridobitev vseh treh Krčanov — nove stroje znamke Jawa sploh ne bi smela biti pretežka.

Letošnja jesen naj bi prinesla tudi pomladitev moštva, ki bo imelo na voljo 8 strojev. Razveseljivo je, da so na poti tudi rezervni deli. Trener Cveto Bergant bo v soboto ob 10. uri na Stadionu Matija Gubca preizkusil vse, ki jim naj bi ta šport držnih mož postal v prostem času glavna skrb.

P. P.

Slepi kegljali

Zmagi Furlanbve in Patetove iz Novega mesta

Medobčinska organizacija slepih in slabovidnih v Novem mestu je 19. septembra na letališču DLC Prečna pripravila 1. republiško tekmovalno žensko v mini kegljanju. Nastopilo je osem ekip z 29 tekmovalkami iz Novega mesta, Postojne, Kranja, Ljubljane, Ptujja, Koprja, Maribora in Celja. V kategoriji popolnoma slepih je zmagala Nežka Furlan iz ekipe Novega mesta s 33 podrtimi keglji, Marjana Malnaric pa je bila 6.

V kategoriji B (ostanki vida) je prav tako zmagala Novomeščanka Fani Pate, ki je zbrala 32 točk. Pred tekmovalnim ženski je bilo prijateljsko srečanje v počastitev mednarodnega leta invalidov. Pomerili sta se moški ekipi MDSS Novo mesto in SD Prečna. Zmagali so Novomeščani z rezultatom 66:63.

J. P.

POTA IN STRAN POTOMA

dežurni poročajo

OB MOTOR — Se neznan znikav je 11. septembra z dvorišča Ljubljanske banke na Trdinovi v Novem mestu ukradel motor, s katerim se je prej vozil Janez Ovniček iz Vel. Orehka. Škode je za 10.000 din.

UKRADLI ŽAGO — V noči na 16. september je v Grobljah nekdo ukradel motorno žago znamke Stihl-08, last Jožeta Pence. Žaga, vredna 15.000 din, je bila pred drvarnico.

NA HLADNO — Metliški miličniki so 16. septembra spravili za rešetke 28-letnega Staneta Jakliča iz Zemlja, ki je zvečer popival v gostilni Rakar v Gradcu ter napadel nekega gosta.

RAZBIJAL KOZARCE — V četrtak so novomeški miličniki pridržali 20-letnega Štefana Mitroviča iz Novega mesta. Brezposelni mladenič je razbijal kozarce v restavraciji Pri vodnjaku in izizzval k pretepu. Miličnikom se je upiral.

MOTORČEK ODBRNEK — V noči na soboto je izpod kozolca odbrenčal pony ekspres Antona Krena iz Škocjana. Vozilce, za katerim poizvedujejo, je vredno 5.000 din.

UMRLA V BOLNIŠNICI

Minuli teden je v novomeški bolnišnici umrla 38-letna turška državljanica Emine Oezer, ki je bila kot sopotnica hudo ranjena v prometni nesreči 11. septembra na magistrali pri Mačkovicu.

ZIDANICA POGORELA

V soboto zjutraj je iz še neznanih vzrokov začela goriti zidanica Jožeta Gregorič iz Smolenje vasi. Ogenj se je pojavil na podstrešju ropotarnice, kjer je bilo uskladiščeno seno, nato pa se je razširil na ostreže zidanice, ki je skupaj z ropotarnico pogorela do tal. Ogenj je uničil tudi nekaj orodja, dva soda in stiskalnice za grozdje. Požar so ukrotili gasilci iz Smolenje vasi. Škode je za 80.000 din.

ZABODEL GA JE V TREBUH

Pri Matiji Bradaču iz Loške vasi so v soboto trgali v Soteški gori. Med trgačema Antonom Gričarjem (59 let) iz Loške vasi in Francem Smrekarjem iz Birčne vasi je nastal prepir. Po trganju je Gričar med preprirom v zidanci z manjšim žepnim nožem zabodel Smrekarja v trebuh in ga laže ranil.

POŠKODOVANA PALEC IN SREDINEC

V tovarni Belsad v Črnomlju se je 16. septembra zvečer poškodovala pri delu 29-letna Lidija Medoš iz Drenovca. Medoševi je spodrsnilo ob stroju za blanširanje zelenjave, oprijela se je pogonske verige električnega motorja in si poškodovala palec in sredinec desnice. Pomoč so ji nudili v novomeški bolnišnici.

KRONIKA NESREČ

Z GLAVO OB TLA — V četrtak se je 26-letni Ivan Murn z Malkovca peljal na motorju proti Mokronogu. Ko je v Vrhu nad Mokronogom pripeljal v desni nepregledni ovinek, ga je zaradi neprimerne hitrosti zaneslo v levo na bankino, z glavo je udaril ob rob asfalta in se huje ranil.

V AVTOBUS — Kolesar Jože Vovko (42 let) iz Zalogi je 16. septembra popoldne peljal od Strelaca po lokalni cesti Otočec-Smarjeta. Ko je pripeljal do prednostne ceste, je zapeljal nanjo v trenutku, ko je pripeljal avtobus podjetja Gorjanci, ki ga je vozil 30-letni Jože Pavlin iz Družinske vasi. Avtobus je kolesarja kljub umikanju zadel. Vovka so zaradi zlomljene ključnice odpeljali v novomeško bolnišnico.

Ostreje proti razbijačem

Kdo je razdejal športni park Gaj v Kočevju? — Preventivna varnostna akcija na širšem območju mesta

8. septembra ob 21.20 je mladenič razbil dve veliki šipi na kiosku pri mostu v Kočevju, kjer prodajajo hrenovke. Miličniki so takoj ugotovili, da je to storil močno pijani 18-letni D. B.

Pač pa miličnikom še vedno ni uspelo odkriti, kdo je dve noči prej zakrivil razdejanje v športnem parku Gaj, kjer je bilo povzročeno za okoli 50.000 din škode. To dejanje je žalostna klopota vsej družbi, posebno pa tistim, ki so pred desetletji s prostovoljnimi delom urejali ta igrišča, da bo mladina imela kje vaditi in si krepiti zdravje.

Tudi o prijavljenem ropu v Nami v Kočevju, kjer je kar podnevi izginilo za nad 200.000 din zlatnine, nam še ni uspelo zbrati podatkov, ker zadevo raziskujejo v Ljubljani.

Komandir postaje milice v Kočevju Urban Dobovšek je na naša vprašanja o teh kriminalnih dejanjih povedal, da stanje v Kočevju sicer ni kritično, res pa se je v treh dneh vrstilo več takih dejanj. Zato so miličniki 11. septembra od 17. do 24. ure izvedli preventivno varnost-

no akcijo na širšem območju mesta, in sicer na področju kriminala, javnega reda in prometa. Rezultat je bil, da so odkrili 10 pijanih voznikov; eden je vozil v času, ko mu je bilo vozniško dovoljenje vzeto; kar 12 jih je vozilo brez vozniškega dovoljenja, ostalih prekrškov pa je bilo na področju prometa 9. Glede javnega reda in miru ter kriminalitete so kontrolirali 11 gostinskih lokalov, kjer so pogoste kršitve, 10 prenočišč (zakonitih in „ilegalnih“), legitimirali so 42 „starih znancev“, ki radi kalijo javni red in mir ali zakrivljajo kazniva dejanja. Sodniku za prekrške, so prijavili 14 kršilcev, poleg tega so odvzeli še 5 prometnih dovoljenj in registrskih tablic, opozorili so 30 kršiteljev, 5 pa so jih denarno kaznovali.

TOVORNJAK PO LEVI

V četrtak je 43-letni Viljem Maček iz Dolge vasi vozil z Itasovim tovornjakom s prikolico od Črnomlja proti Vinici. Ko je v Vinici obšel parkirano osebni avto, mu je nasproti z vprego pripeljala 35-letna Danica Moravec iz Vinice. Tovornjak je poškodoval vprežni voz in voznico, ki so jo odpeljali v novomeško bolnišnico. Voznika Mačka bodo prijavili javnemu tožilstvu.

NI TREBA, SAJ SEM PIJAN

Ivan Šuštaršič (51 let) iz Dol. Straže je peljal v nedeljo z osebnim avtom od Dvora proti Soteski. V blagi levi ovinek pred vasio Soteska je pripeljal z neprimerno hitrostjo, zaneslo ga je v levo v skalo ob cesti. Zlomil si je levo roko. Ko so ga miličniki povprašali, kaj bo s pihanje, je odklonil alkotest in odvzem krvi, češ da je pač pijan.

ŽELEZNIČARJU ZDROBILO STOPALO

V nedeljo ob 9.43 je strojevodja vlaka Alojz Cesar (35 let) z Vel. Kala z dieselsko lokomotivo premikal vagon. Na stopnici enega od vagonov je stal 27-letni premikač Simo Popovič iz Birčne vasi. Z roko se je držal za stranico vagona, ki pa se je odpela. Premikača je zasukalo, padel je na tla in kolesa so mu zdrobila stopalo.

TATINSKA SAMOPOSTREŽBA

Od junija do septembra so še neugotovljeni znikavti vlomili v 15 katrc, ki so stali na parkirišču IMV v Pogancah. Iz avtomobilov so tatovi odnesli vplinjače, iz štirih pa tudi rezervna kolesa. Vozila med odpiranjem niso bila poškodovana. IMV je na škodi za 89.000 din.

KDO JE ODPELJAL ŽAGO?

Izpred drvarnice pri hiši Mirka Ajetoviča z Grma pri Trebnjem je bila v času med 6. in 13. septembrom ukradena krožna žaga z elektromotorjem. Žaga je velika in jo je moral nepridiprav odpeljati z vozilom. Škode je za 5.000 din.

ZLOMIL NOGI POD KOLENOM

V petek zvečer je 69-letni kolesar Mihael Peterkovič iz Župevca v domači vasi zavijal v levo na dvorišče in pri tem zaprl pot avtomobilistu Vladu Ureku (27 let) iz Malega Kala pri Mirni peči. Kolesarja so odpeljali v bolnišnico, v nesreči mu je zlomilo obe nogi pod kolonom.

ROP V ŠMARJEŠKIH TOPLICAH

V soboto okoli 11. zvečer so trije neznan moški klicali pod oknom Franca Kupljenika (56 let) iz Šmarjeških Toplic. Ko se je prebudil, so mu rekli, naj odpre, ker je prišla policija. Ker Kupljenik ni hotel odpreti, so nasilno vlomili in prišli v hišo. Od Kupljenika so zahtevali denar, mu v obraz svetili z baterijo ter mu grozili s požigom, njemu pa da bodo posekali ude. Možak jim je v strahu izročil 600 din. Neznanci so prebrskali posteljo in omaro, razbili šipe in odšli. Za nasilneži poizvedujejo.

Z GOJZARJI IN CEPINOM

Stojan Golob in Stane Mokotar sta 20. avgusta v Dolgem hrstu splezala jubilejno smer (V, 500 m), Golob z Majdo Rajer pa še vzhodno smer v Mali Rinkr (III+, 400 m).

Naveza Frane Kemperle in Stane Mokotar sta v olemg hrstu preplezala še dve smeri, medtem ko sta v severni steni Špika plezala direktno smer (+, 900 m), sestopila na Spikovo grabnu, nato pa v vzhodni steni Rušice preplezala še direktno smer. V začetku septembra sta Kemperle in Mokotar plezala še Aschenbrennerjevo smer v Travniku in Libereško smer v Frdamanih polih. Nedeljno levček in Stane Mokotar pa sta opravila prvo ponovitev Cvičkove smeri v jugovzhodni steni Struge in pri tem preplezala še izstopno varianto, ki je prvenstvena.

TEČAJNIKI ZADOVOLJNI

Komisija za alpinizem pri PZS je tudi letos pripravila tečaj za alpiniste—začetnike, ki ga je vodil Jože Zumer. Odziv tečajnikov je bil prečuden, saj se je prijavilo kar 25 udeležencev iz raznih alpinističnih odsekov Slovenije, dva pa celo iz Makedonije. Poglavitni poudarek tečaja je bil na teoriji plezanja in vrhnih manevrih, bilo pa je seveda tudi nekaj praktičnih vaj v stenah Prisojnika, Male in Velike Mjstrovke.

SLOVENSKI ALPINISTI NA HIMALAJI

Pod vodstvom Staneta Belaka je odšla pred dnevi v Nepal šestčlanska odprava z namenom, da prepleza še nepreplezano južno steno Daulagiri-ja.

Le točka v SNL

Trije porazi in en remi

V nedeljo je bilo odigrano 4. kolo v obeh skupinah slovenske nogometne lige, med štirimi dolenjskimi predstavniki pa je edino Kočevju na domačem igrišču uspelo iztržiti točko.

Rezultati: zahod: Vozila-Bela krajina 2:1 (2:0), Kočevje—Usnjar 2:2 (1:2), Tabor Jadran—Elan 2:0 (0:0); vzhod: Ljutomer—Brežice 2:1 (0:0). Največje presenečenje je le neodločen rezultat Kočevcev v boju z zadnjevrščenim Usnjarjem, saj so domačini šele 20 minut pred koncem s strelom iz bele točke rešili točko. Prepričljivo pa so klonili Novomeščani in gosteh proti Taboru, ki je tako dosegel že 4. zaporedno zmago in dodobra ubežal zasledovalcem na lestvici, med katerimi so bili tudi elanovci in Črnomaljec. Lestvica v zahodni skupini je takšna: 1. Tabor Jadran 8, 3. Bela krajina 5, 5. Kočevje 4 točke, medtem ko je v vzhodni skupini enajstereca Brežice zadnja.

V 5. kolu igrajo: Elan—Domžale, Bela krajina—Kočevje in Brežice—Ojstrica.

Darku Cujniku bronasto odličje na BAL

Uspeh novomeškega atleta na balkaniadi

Vrsti letošnjih izrednih dosežkov in priznanj je novomeški reprezentant v metu kopja Darko Cujnik dodal v soboto še bronasto medaljo na jubilejnem štiridesetem balkanskem atletskem prvenstvu v Sarajevu.

Cujnikov met 74,40 metra resda ne sodi med njegove najboljše dosežke, zato pa so bile tolikanj bolj dragocene točke, ki jih je s tretjim mestom in bronasto medaljo prinesel jugoslovanski reprezentant. Slednja je namreč po desetih letih vnovič osvojila naslov najboljših na Balkanu.

TRIJE USPEHI KOLESARJEV

Tradicionalne 21. mednarodne kolesarske mladinske dirke po Istri se je udeležil tudi Sandi Papež, ki je vozil za slovensko B reprezentanco in se je odlično izkazal, saj je bil v eni etapi celo šesti. V končni razvrstitvi je zasedel 12. mesto, med jugoslovanskimi mladinci pa 4. mesto.

Drugi uspeh so novomeški kolesarji dosegli v soboto na tradicionalni dirki v Horjulu. Pri pionirskih kategorije A je zmagal Srečko Glivar, drugi je bil J. Božič, tretji pa Boris Lavrič, (vsi člani Novega mesta). V kategoriji B je prvi pripeljal na ciljno črto Igor Bobnar (Novo mesto), za las pa je tretje mesto ušlo Borutu Zrimšku.

Tretji uspeh za Novomeščane je na 1. sindikalni kolesarski dirki Slovenije v Vrhniki priborila s tretjim mestom Nevenka Gošnik (Krka).

GRAŠKI VELESEJEM

26. SEPT. - 4. OKT. 1981

INFORMACIJE, PRIJAVE IN PRODAJA VSTOPNIC;
KOMPAS, MARIBOR, Trg svobode 1,

telefon: (062)
in druge pooblašene turistične poslovalnice v Sloveniji.

Tekstil, krzno, modne revije, lesni center, stavbno in sobno pohištvo, prehrabeni izdelki, orientalske preproge, zabavna elektronika, mednarodna vinska pokušnja, vse za otroke, štajerska gastronomija, energija danes, stroji za predelavo lesa in kovin, naprave za avtomobilne servise, varilni stroji, grelne naprave, stroji in naprave za gostilne in kuhinje, sodobna pisarniška tehnika, svetlobna telesa, kmetijski center, razstava konj itd.

75

LET

jesen zima pomlad 81/82

KOMPAS
JUGOSLAVIJA

CRIKVENICA

je eno najstarejših letovišč severnega dela Jadrana. Slovijo po svoji prostrani peščeni plaži, zavoljo ugodnega podnebja in drugih naravnih značilnosti pa je znana kot pomemben center za zdravstveni turizem. Naselje je zgrajeno na nekdanjem rimskem taborišču Ad Turres, ime pa je dobilo po samostanski cerkvi, ki jo je leta 1412 (pozneje adaptirana v baročnem slogu) zgradil ban Nikola Frankopan.

HOTEL

Therapia - a

stoji v samem centru Crikvenice. Vse sobe imajo TWC, v hotelu pa so vam na voljo še restavracija, kavarna, aperitiv bar, pokrit bazen z ogrevano morskovo vodo, kakor tudi igrišča za tenis v bližini hotela.

V CENO TEDENSKEGA BIVANJA JE VKLJUČENO:
07. 11. - 26. 12.
09. 01. - 27. 03.
7 polnih penzionov, turistična taksa ter kopanje v pokritem bazenu.
- 1/2 3150
POPUSTI: otroci od 2. do 10. leta starosti imajo 30 odstotkov popusta na tretjem ležišču, vsi ostali gostje pa 10 % popusta.

THERAPIA

PORTOROŽ (hoteli Lucija, Palace, Bernardin), POREČ (hoteli Pical, Delfin, Parentium), VRŠAR (hotel Pineta), ROVINJ (hotel Edene), MEDULIN (hotel Belvedere), RABAC (hotel Mimos), OPATIJA (hotel Adriatic), SELCE (hotel Varaždin), MALI LOŠINJ (hotela Aurora in Bellevue), RAB (hotel International), DUBROVNIK (hoteli Kompas, Olakir, Park), PRIMOSTEN (hotel Zora/Slava), MAKARSKA (hotela Biokovo, Dalmacija), RODGORA (hotel Minerva), BAŠKA VODA (hotel Horizont, apartma Ribarević), BLEĐ (Hotel Kompas, zasebni apartmaji I. kategorije), KRANJSKA GORA (hotel Kompas)

INFORMACIJE IN PRIJAVE:
VSE POSLOVALNICE KOMPASA IN POBLAŠČENE AGENCIJE.

PRVI KOMPASOV SMUČARSKI BAL

veseli skok v smučarsko sezono 81 - 82

Vse ljubitelje smučanja in tudi ostale vabimo, da se udeležite otvoritvenega KOMPASOVEGA SMUČARSKEGA BALA, KI BO V PETEK, 9. oktobra 1981 ob 20. uri v veliki restavraciji hotela LEV. CENA 500 din na osebo

SPORED IN CENA VKLJUČUJETA:

- ob 20. uri svečana otvoritev in bogata večerja (po izbiri 2 menuja)
- ob 21. uri predstavitev kompasovega ZIMSKEGA PROGRAMA 1981/82
- od 22. do 24. ure glasba s plesom
- ob 24. uri bogat srečelov:

1. nagrada: 9-dnevni aranžma za 1 osebo AVORIAZ - Francija
2. nagrada: 8-dnevni aranžma za 1 osebo KORALPE - Avstrija
3. nagrada: smučiči ELAN
4. nagrada: smučarski čevlji ALPINA
5. nagrada: smučarski pulover RAŠICA

- od 00,30 do 02. ure ples

Za prijetno vzdušje bo poskrbljeno ob zvokih ansambla „12. NADSTROPJE“. Vokalni solist bo naša znana pevka TATJANA DREMELJ. Celotni program bo povezoval „ZNANI - NEZNANEC“.

Pri celotnem programu sodelujejo tudi: ELAN, RAŠICA, ALPINA.

Predprodaja vstopnic in rezervacije ter vsa pojasnila dobite v HOTELU LEV. Prosimo, da se gostje ob rezervaciji - vplačilu odločijo tudi za menu.

HOTEL LEV LJUBLJANA, telefon: (061) 310-555

AVTO-MOTO DRUŠTVO NOVO MESTO

razpisuje

JAVNO LICITACIJO

za prodajo dveh
osebni avtomobilov

ZASTAVA 750

Licitacija bo dne 28. 9. 1981 ob 15. uri na Ljubljanski cesti 8/b. Interesenti morajo položiti pred licitacijo 10 odst. varščine.

KRKA, tovarna zdravil, n. sol. o.
Komisija z cenitev in odprodajo sredstev izven uporabe

razpisuje:

JAVNO LICITACIJO

za odprodajo

2 tovornih avtomobilov Zastava 640 - nekompletnih (keson in šasija)
1 kesona tovornega avtomobila Mercedes 1137
2 mešalcev za beton
raznega demontiranega gradbenega materiala in opreme.

Licitacija bo v ponedeljek 28. septembra, ob 12. uri v Krki v Ločni.

ISKRA INDUSTRIJA ZA AVTOMATI-KO
TOZD TOVARNA NAPAJALNIH NAPRAV NOVO MESTO
RAZPISUJE

JAVNO PRODAJO PREVOZNIH SREDSTEV

- 1) Tovorni avto Fiat 3500 reg. št. NM 222-61, letnik 1973
skupaj prevoženih 340.162 km
Izključna cena 80.000 din
- 2) D Minibus IMV 2200 reg. št. NM 328-66, letnik 1976
skupaj prevoženih 124.270 km
Izključna cena 85.000 din
- 3) Moped APN - 4, letnik 1974
Izključna cena 1.000 din

Licitacija bo v četrtek, 1. oktobra, ob 14,30 v prostorih ISKRE-TOZD Tovarne napajalnih naprav, Novo mesto, Bršljin 63. Ogled je možen eno uro pred začetkom licitacije. Navedene cene so brez vračunanega davka.

emona globtour
ново mesto

GLOBTOUR VABI NA SMUČANJE

JUGOSLAVIJA, ČSSR, POLJSKA, ITALIJA, AVSTRIJA

HOTELI - APARTMAJI KONKURENČNE CENE

Ime in priimek
ulica, hišna številka
kraj in poštna številka
Prosim, da mi pošljete brezplačen prospekt ZIMA 1981/82 na moj gornji naslov.
Kraj in datum

(podpis)

Izrežite, prilepite na dopisnico in pošljite najbližji Globtourovi poslovalnici.

INFORMACIJE IN PRIJAVE:

Vse poslovalnice GLOBTOUR in pooblašene agencije.

Od 15. do 30. septembra v blagovnicah v Ljubljani in v Mariboru in v prodajalnah na Topniški v Ljubljani, Kamniku, Ptuj, Metliki posebno bogata izbira kopalniške opreme.

kopalnice

Poleg Metalke sodelujejo: Gorenje, Velenje; INKOP, Kočevje; Marles, Maribor; Meblo, Nova Gorica; Novoles, Novo mesto; Sigma, Žalec.

NOVO NA TRZIŠČU
KOPALNICE GORENJE

metalka

Levstik je govoril in še govori

V Spodnjih Retjah še zeleni in se košati prastara lipa, pod katero je Močilar pripovedoval zgodbe iz Napoleonovih in še starejših časov. Tudi Ilijev čebelnjak in Ilijev kozolec, kjer je imel slavni domačin Fran Levstik pisateljsko delavnico, sta še tam. Vsak otrok vam ju pokaže, če ju sami ne morete najti, kar pa je malo verjetno. Betežni poslopji, a vsaj za silo zavarovani pred propadom, kozolec pred leti tudi na novo prekrit s slamo.

To pa je nemara vse, kar je nespremenjenega ostalo v vasi iz Levstikovih dni. Njegove domačije z borno, neudobno kmečko bajto, v kateri je 28. septembra 1831 zagledal luč sveta, že zdavnaj ni več. V teku desetletij so Spodnje Retje povsem izgubile nekdanjost. Hiše so nove ali obnovljene, tudi Levstikova, v vas se pripelješ po asfaltu. Levstikov rod se je razselil, hiša je prešla v druge roke. Na nekdanji dom kasnejšega pesnika, pisatelja, kritika, jezikoslovca in politika opozarja le skromna spominska plošča z imenom Frana Levstika.

Vendar pa je spomin na pomembnega rojaka v vasi še živ. Retjani so ponosni, da je mož, ki ga letos, ob 150-letnici njegovega rojstva, časti vsa Slovenija, izšel izmed njihovih prednikov. Vaški starosta Ivan Prijatelj je med najvnetejšimi častilci. Pravi, da je prava sramota, ker nihče ne poskrbi, da bi bila Ilijev čebelnjak in Ilijev kozolec bolje zavarovana.

Izpričano je, ohranilo pa se je tudi v ljudskem izročilu, da je Fran Levstik prav tu, pod kozolcem in v čebelnjaku, napisal svoja glavna pisateljska dela: kritična spisa „Popotovanje od Litije do Čateža“ in „Napake slovenskega pisanja“ pa klasično povest „Martin Krpan“, s katero je položil temelj slovenskemu pripovedništvu oziroma umetniški prozi.

Franu Levstiku je literarna zgodovina določila visoko mesto, postavila ga je med Prešerna in Cankarja kot temeljni mejnik, ki je usodno vplival na razvoj slovenske literature, kritike in napredne misli. Na poti k smotrom, ki si jih je bil zastavil, je bil tak, ko je položil na jezik naslovnemu junaku v „Tugomeru“, da „trd bodi, neizprosni, mož jaklen, kadar braniti je časti in pravde jeziku in narodu svojemu“. To in tak je bil Levstik, „čist in krepak značaj, ki bi rajši umrl od lakote, kakor da bi pisal neresnice“, kakor ga je označil Cankar.

Cankar je pisal: „To pa ljudem tudi v tistih časih že ni bilo dovoljno, tako malo po volji, da je zakričal zaslužni rodoljub E. H. Costa: ‚Krepiere soll der Hund!‘, kar pomeni ‚Pogine naj pes!‘ S svojimi literarnimi, jezikoslovnimi in političnimi kritikami je zarezal tako globoko brazdo v našo kulturo kakor nihče drug pred njim in ne za njim.“

Levstikova pot je bila v pravem pomenu trnova. Že od mladosti. Često zavoljo tega, ker je bil nadvse občutljiv za resnico in pravico. Ko je bil na olomouškem semenišču na Češkem, je

v Ljubljani izšla drobna knjiga njegovih pesmi. To je bilo za tiste čase bogokletno dejanje, še posebej, ker je modrooki in plavalasi semeniščnik pel o ljubezni in drugih posvetnih rečeh. Olomouški škof je zahteval, naj se pesmim odreče. Levstik je rekel ne in se je moral posloviti. To je pomenilo slovo od ugodja in začetek Levstikove bede.

Vse življenje na njegovi mizi, ki so mu jo v glavnem pogrinjali drugi, ni bilo dobrot. Vse premoženje je nosil s seboj — na sebi. Ko je naposled beden in bolan, kakor je bil, izdihnil, ni povzročil preprirov na zapuščinski razpravi.

V stalni bedi je še bolj jekleneja njegova volja. Ni poznal koraka nazaj. Niti pednja ne, četudi je vedel, da dela pot sam, osamljen, in čeprav je ta pot vodila v poraz. Ko so ga že zapustile telesne moči, je nasprotnikom še vedno zabrusil v obraz, kar jim je šlo. Levstikov duh ni klonil nikoli ...

„Njegove kritike in razprave so še dandanašnji tako sveže, zanimive in aktualne, kakor tedaj, ko jih je bil pisal. Kot jezikoslovec in kritik vpliva posredno in neposredno še dandanes prav tako močno ali celo močnejše, kakor je vplival na svoje vrstnike“, je tudi za današnjo rabo zapisal Cankar. „Čemu se bojimo kritike, ki ji vendar ne odidemo?“ se sprašuje Levstik v „Napakah slovenskega pisanja“. „Zadela nas bo gotovo, če danes ne, morda jutri; če letos ne, morda prihodnje leto. Ali ni Apel podobne

popravit, ko je slišal, da čevljar jermenje graja?“

Za Levstika je bil jezik merilo kulture. Sam je pisal čisto in sočno. To je zahteval tudi od drugih. Slovenstvo mu je pomenilo vse kaj drugega kot zlagano narodnjakarstvo in prvaštvo. Poznal je moč pisane besede bolj kot kdorkoli. Zato je tembolj razumljiv njegov goreči boj za slovenski časopis in slovenske čitalnice.

Jurčičevega „Desetega brata“, ki ga je Levstik razcefral, poznamo. Manj pa, da je roman z enakim naslovom pisal tudi Levstik. Anton Slodnjak pravi med drugim v svoji knjigi „Slovensko slovstvo“: „Desetega brata je Levstik pisal na drugačen način kot Martina Krpana. Ne samo v izrazu, temveč tudi v vsebini in ideji se je začel bližati novelistiki vajevec.“

Dela Levstik ni dokončal, ostalo je v fragmentu. Kot torzo pa se zdi sicer vse njegovo literarno pisanje, ki je bolj zastavljeno, nakazano kot dokončno. Levstik je namreč deloval na toliko področjih in tako dosledno, da načrtov v enem samem človeškem življenju ni mogel uresničiti.

Ob 150-letnici Levstikovega rojstva nam je pred očmi vse njegovo delo, to pa je celota. V tem smislu izzvenevajo tudi slavnosti, ki se vrste v Velikih Laščah in Spodnjih Retjah v počastitev tega jubileja.

iz sto koncev volne

Najmodernejšo jesensko tričetrtinsko jopo ali ogrinjalo brez rokavov lahko naredite sami z najenostavnejšim pletenjem, in sicer tako, da pletete raznobarne kvadrate ali pravokotnike, pa jih nesimetrično sešijete. Drugi model sestavljajo po dolgem pleteni kosi, ki so prav tako sešiti. Na hrbtu ima še posebej našit romb iz pisanih kosov, pri straneh pa je tako ogrinjalo — brezrokavnik do bokov prerezano.

za spretno roke

Staro, oguljeno in obledelo „kapo“ na mizne svetilke preprosto preoblečete z vezenino, narejeno v domači delavnici. Vezete pravokoten kos blage (kot prtiček), na vrhu pa ga s pentljo zvežete in pri strani zašijete. Svetilka bo kot nova.

slano pecivo, črni ali koruzni kruh.

GOBJA JUHA

Večje gobe zrežemo na lističe, nato jih blanširamo v slanem krogu. V loncu kuhamo na kocke narezan krompir. Ko je krompir kuhan na polovico, dodamo odcejene gobe in kuhamo do mehkega. Posebej pripravimo pražganje. Na maščobi prepražimo moko, kateri dodamo na fino sesekljano čebulo. Ko lepo zarumeni, dodamo sesekljan česen in zalijemo z juho. Pražganje mora dobro prevreti, nato ga dodamo krompirju. Začinimo s soljo, poprom, lovorovim listom in peteršiljem. Juho na koncu okisamo z belim vinom ali kisom. Na isti način pripravimo juho z močnikom ali ribano kašo. Vsaka gobova juha se kuha v majhni količini, v manjših obrokih in servira vedno sveže pripravljena.

Kuha PETER BEVČ

GOBJI KANELONI

Napravimo slano palačinkino testo. Spečemo tanke palačinke in jih namažemo z gobovim nadevom. Nadev: jurčke, lisičke itd. blanširamo v slani vodi. Nato jih prepražimo na zarumenjeni čebuli, kateri dodamo sesekljan česen, poper, sol, sesekljan peteršilj ter na drobno nariban korenček. Maso dobro premešamo in dodamo kislo smetano in jajčni rumenjak. S tem nadevom namažemo palačinke — kanelone zvijemo ter ocvremo na dunajski način.

Dunajski način: kanelone povijamo najprej v moki, nato v raztepenem jajcu in nazadnje v drobtinah. V vroči maščobi nahitro ocvremo.

DOMAČI ZAJEC Z GOBAMI

Pozabili smo že na dobre domače poslastice. Zajčje meso največkrat pripravljamo pečeno ali ocvrto. Malo kdaj ga pripravljamo v obari. Najkvalitetnejši domači zajec je tisti, katerega krmimo večji del s suho krmo. Očiščeno zajčje meso posolimo, popopravimo ter okisamo z limono. V kozici meso na hitro opečemo, nato dodamo blanširane gobe, malo pomokamo ter zalijemo z juho ali vodo, kateri dodamo argo kocko.

jesenska poslastica

JURČKOV COCTAIL
GOBJA JUHA
GOBJI KANELONI
DOMAČI ZAJEC Z GOBAMI
ŠIROKI REZANCI
ZELENA SOLATA S FIŽOLOM
POLNJENE GOBE
GOBE V SOLATI

JURČKOV COCTAIL

Jurčke lepo očistimo in jih 20 minut kuhamo v slani vodi. Kuhanne gobe odcedimo, ohladimo in na drobno sesekljamo. V skledo damo majonezo, kislo smetano, sol, poper, sesekljane gobice in belo vino. Vse dobro premešamo, po okusu lahko dodamo še malo sesekljane peteršilje. V kozarec za vino damo na dno list zelene solate, nato dodamo narejeno maso, po vrhu pa dekoriramo z majhnimi jurčki. Jurčki so veliko boljši, če so okisani. Zraven serviramo

Omako izboljšamo z malo gorčice, za boljšo vezavo pa dodamo malo kisle smetane. Ko dodamo smetano, jed ne sme več vreti. Zraven ponudimo pire krompir, široke rezance, polento, kruhove cmoke; zelo primerni so ajdovi ali beli žganci.

POLNJENE GOBE

Gobe očistimo, operemo, odrežemo pečlje ter na drobno sesekljamo, pomešamo s sesekljanim česnom, peteršiljem, dodamo žličko drobtin, rezino masla, sol, poper ter napolnimo gobove klobučke. Zložimo jih v pekač ali kozico, pokapamo z oljem in v vroči pečici spečemo. Pečene prelijemo s smetano ali z belim vinom.

GOBE V SOLATI

Če smo nabrali več gob, kot jih lahko na hitro pojedemo, jih konzerviramo — pripravimo v solati. Gobe očistimo, manjše pustimo cele, večje pa prerežemo, ter jih temeljito operemo. V kozici prevremo vodo, dodamo sol, cel poper, lovorov list in gobe. Gobe kuhamo približno 10–20 minut. Kuhane odcedimo in ohladimo. Ohlajene damo v kozarec in zalijemo s kuhanim kisom za vlaganje. Gobe uporabljamo takoj ko se ohladijo. Vložene kisle gobe lahko ponudimo k vsem suhomesnim izdelkom.

JABOLČNI ZAVITEK

Iz moke, mlačne vode, soli in malo olja naredimo vlečeno testo. Ko testo počiva, olupimo jabolka in si pripravimo nadev. Jabolka na drobno narežemo ali naribamo, na olju prepražimo malo drobtin. Testo na tanko razvaljamo in pokapamo z oljem. Nato do polovice nadevamo z jabolki, potrosimo s prepraženimi drobtinami, posipamo z vaniljevimi sladkorjem, kateremu smo dodali še navadni sladkor, dodamo malo cimeta, še enkrat po jabolkih pokapamo z oljem, dodamo pregreto ali sladko smetano. Zvijemo previdno paziti moramo, da se nam testo ne pretrga, ker bi maščoba med pečenjem preveč uhajala. Pečemo v srednje vroči pečici približno eno uro. Med pečenjem večkrat prelujemo z lastnim sokom.

VOJAŠKI KOTIČEK

pozabili. In kolesarskih enot skorajda ni več. Samo Švicarji, ki so vedno nekaj posebnega, imajo v armadi kolesarski polk, v katerem so trije kolesarski bataljoni in druge enote. Bataljoni imajo po dve do tri kolesarske čete na kolesih. V Švici računajo, da je glede na zemljišče in druge okoliščine takšna enota pomembna in da v nekaterih predelih še kako lahko pripomore k uspešni obrambi. Nasploh pa je v sedanjih razmerah, ko je goriva vse manj in ko ga v vojni gotovo nikoli ne bo v velikih količinah, mogoče v državah, ki bi se borile na podoben način kot pri nas, s posameznimi enotami na kolesih doseči prenekateri cilj. Če, denimo, enota na kolesih prevozi 20 km na uro, je to vsekakor razdalja, ki v določenih okoliščinah še kako pripomore k uspešnemu boju s sovražnikom. Poleg tega se da s kolesom priti do cilja z mnogo manj hrupa, kolo ne zahteva posebnih enot ali strokovnjakov za vzdrževanje, lahko ga je shraniti in nadaljevati pot peš itd. Skratka, kolo ima veliko prednosti, ki jih lahko upoštevamo tudi pri pripravah za splošni ljudski odpor.

Kakšno naj bi bilo kolo, verjetno ni najpomembnejše. Pomembno je le, da bi imela kolesa dovolj veliko nosilnost. Nekateri vesti govore, da se tudi naše tovarne pripravljajo na izdelavo kolesa, ki bi bilo pripravno tudi za potrebe splošne ljudske obrambe.

Danes je kolo na srečo predvsem sredstvo za športno rekreacijo. Kolo zahteva tudi določeno znanje, predvsem prometnih predpisov, saj pri nas kolesarske trimske steze šele čakajo na izumitev. Tako se moramo pač podati na stranske ceste in gozdne poti. Za zdravje je najbolje, če so poti take, da zahtevajo različne napore, torej vožnjo po ravnini, vzpenjanje in spuščanje, ovinke itd. Tako se bomo morali med vožnjo različno truditi, steklo bo več znoja in taka vožnja je tudi bolj zanimiva.

Kdaj na vožnjo, je odvisno od našega časa in vremena. Poleti se vozimo s kolesom v zgodnjih jutranjih in poznih popoldanskih urah, jesen pa je vožnji bolj naklonjena. Običajno se je treba primerno: ne preveč in ne premalo, dobro pa je, če imamo pri sebi vetrovko ali anorak, ki nas bo zaščitil pred iznenadnimi vremenskimi nevarnostmi. Posebno prijetna je vožnja v dvojce, tako lažje premagamo težave in napore. Priljubljeni so tudi družinski kolesarski izleti. Družina se odpravi na izlet v koloni, tempo vožnje seveda uravnava najšibkejši član.

KOLO V UNIFORMI

Kolo je bilo včasih zelo priljubljeno prevozno sredstvo, z blaginjo pa so ga s cest izrinili močnejši, hrupnejši in zahtevnejši štirikolesniki. S kolesom so se vozili samo še otroci in športniki. Z energetske krize je prišlo tudi nekaj pameti, ki nas je spodbudila, da smo dobro staro kolo spet vzeli iz ropotarnice ali pa šli v trgovino po njegovega novega brata. Pred letom dni si moral na kolo čakati v vrsti kot na avtomobil. Vožnja s kolesom pa ni samo varčna, ampak tudi zdrava. Kolo je vsestransko zdravo prevozno sredstvo, čeprav tega ne smemo vzeti čisto dobesedno in se voziti po dežju, snegu in vetru. Ker je to vojaška rubrika, pogledimo, kako je s kolesom v uniformi.

Popolnoma razumljivo je, da je tako koristen izum služil tudi vojskam. Na koncu

minulega stoletja so ga uporabljali kurirji, pozneje so ga nekatere armade uvedle v izvidniške enote, bile pa so tudi take, ki so imele na kolesih posamezne jurišne in druge enote. Za tiste čase so s kolesi dosegali zavidanja vredne hitrosti — tudi do 20 in več kilometrov na uro. Takrat in v tistih okoliščinah je to pomenilo veliko, enota na kolesih se je lahko hitro pripravila in zaprla posamezne odseke, napadla sovražnika na kritičnih točkah in tako naprej. Vojna zgodovina pozna celo vrsto različnih kolesarskih enot, nekatere so imele posebno močna kolesa (nosilnost do 120 kg) in dodatno opremo.

Kolesarske enote so imeli ponekod še pred in med drugo svetovno vojno. Celotna moderna nemška armada je imela enote na kolesih, v naši narodnoosvobodilni vojski pa so imeli poleg kurirjev na kolesih v Tomšičevi brigadi celo kolesarsko četo. Dolgo se ni obdržala, saj partizani niso pretiravali s hojo po potih, bila pa je le.

Po drugi svetovni vojni, ko so avtomobili množično preplavili tudi armade, so na kolesa

VSAKO LETO SVEČO NA MAISTROV GROB

Z medaljami okrašen — med njimi je medalja cesarja Franca Jožefa in kar tri medalje njegovega naslednika Karla — krene včasih po svetu prostovoljec avstro-ogrsko vojske od leta 1915 in koroški prostovoljec od 1918 do 1920 Josip Veber iz Predgrada, ki ima danes na plečih že 88 let, se pravi deveti križ. Do nedavnega je obiskoval grob svojega komandanta generala Rudolfa Maistra v Mariboru in polagal na njegov grob cvetje ter prižigal sveče. „Zdaj pa pošiljam vsako leto za dan mrtvih Maistrovemu sinu v Maribor 20 din za rože in svečo.“

Josip Veber se je izučil za trgovca v Vinici ob Kolpi v letih 1908 do 1912, nato pa je šel na delo v Švico, kjer je ostal do leta 1915, ko se je 12. marca javil kot prostovoljec v avstro-ogrsko vojsko in bil nato poslan na soško fronto. Vso vojno je bil bolničar.

„Rešil sem veliko ranjenih in bolnih. Bilo jih je več sto. Za hrabrost in požrtvovalnost sem dobil dve odlikovanji. Ko sem rešil ranjenega lajtnanta Šiferja iz Ljubljane, pa sem dobil leta 1917 še to odlikovanje,“ se je spominjal ob našem obisku Josip Veber, ko nam je kazal medalje. Na medaljo Franca Jožefa sem dobil po vojni po 7,5 kron. Če bi Avstro-ogrsko zmagala, bi dobil še veliko srebrno in veliko zlato medaljo in to bi zneslo za srebrno še po 15 kron, za zlato pa po 30 kron.“

„Ranjen sem bil le enkrat, ko me je zadel šrapnel nad očesom. Naši so streljali na italijanska letala. Dal sem čelado dol, da sem lažje opazoval, pa me je zadelo. Huje je bilo, ko smo 15. junija 1918 krenili čez Piavo in vse do 24. junija nismo dobili hrane, ker nam je naši zaradi italijanskega zapornega ognja niso mogli pripeljati. Takrat sem tako oslabil, da sem bil dolgo po

bolnišnicah. In še takrat je bilo hudo, ko sem zaradi pokvarjene ogrske konzervirane kave izgubil kar 18 zob. Vendar so mi kmalu vstavili umetne.“

Avstro-Ogrsko pa je jemal vrag. Vojno je izgubljala in izgubila. Veber se je takrat znašel v Ljubljani. Pravi, da je prišel k njim, vojakom, neki kapetan Orehek in dejal: „Fantje, deželna vlada nas prosi, da bi šli na Koroško in jo zasedli.“ In Veber je bil spet med prostovoljci.

„Prvega decembra 1918 smo krenili na Koroško, en bataljon, planinski. Potem so me preimenovali k tržaškemu bataljonu, kjer je bil komandant neki Dekaneva, jaz pa sem bil namestnik zdravnika tega bataljona. Bil sem sanitetni podnadnik. Na Koroškem sta padla dva iz našega kraja, skupaj pa je padlo, kot slišim zdaj, okoli 250 naših prostovoljcev.“

Če ne bi bilo teh prostovoljcev, tudi Veber, predvsem pa avstrijskega majorja in slovenskega pesnika Rudolfa Maistra, bi bila današnja Slovenija gotovo precej manjša, zagotovo bi med drugim ostal avstrijski tudi Maribor. Rudolf Maister se je namreč 1. novembra 1918 razglasil za vojaškega poveljnika Maribora in vsega slovenskega Štajerskega. Avstro-ogrsko vojaštvo je bilo takrat v razsulu in mu ni nasprotovalo, ko je pozval slovensko vojaštvo v svoje vrste, nemško pa je odslovil. Slovenski narodni svet za Štajersko ga je takrat tudi imenoval za generala. Naše severne meje so ostale tudi po drugi svetovni vojni enake, kot so bile že po prvi.

Veber, nosilec odlikovanj, medalj in spominskih medalj, na katerih smo med drugim prebrali „Patriae ac humanitati 1884–1914“, „Princeps e patria grat“ (ki je že vsa obdrnjena, da je napis komaj čitljiv), najnovejše „Koroška 1918 do 1919“ in drugih — se rad spominja minulih let, generala Maistra, njegovega pribočnika Malgaja, ki je padel na Koroškem, pa tudi vojakov in oficirjev, ki jih je kot bolničar reševal na soški fronti in na Koroškem. Mnogim materam je rešil sina, ženam moža, otrokom očeta. Ko krene danes ovenčan s svojimi medaljami in z znakom Rdečega križa na rokavu v svet, ga mladina v glavnem začudeno gleda, starejši pa ga spoštljivo pozdravijo, saj vedo, da so prav on in njegovi soborci storili za domovino toliko, da jim ta tega ne more nikoli povrniti.

JOŽE PRIMC

AJDOVSKEMU HRIBU IZTRGALI NOVE SKRIVNOSTI

Poznoantično arheološko najdišče, imenovano Ajdovgradec, nad vasico Vranje v severni občini bralцем Dolenjskega lista ni neznan. Narodni muzej iz Ljubljane večidel pod skrbnim vodstvom ravnatelja prof. dr. Petra Petruja, sodelavcev filozofske fakultete — oddelka za arheologijo, občasno tudi SAZU, tod že peto leto načrtno odkriva zanimive ostanke davnine. V začetku so naši arheologi delali celo z ramo ob rami z nemškimi kolegi. Plod tega sodelovanja je bila tudi bogata monografija, natiskana hkrati v nemščini in slovenščini.

V začetku avgusta so nadaljevali pred štirimi leti začeta raziskovanja, končali jih naj bi prvi teden v septembru. Dela financirata severiška in republiška kulturna skupnost, vsaka v polovičnem znesku.

O samem začetku izkopavanja, ki so šele zadnji čas odkrila, da je tu pravzaprav eno najbolj celovitih poznoantičnih sakralnih središč v Vzhodnih Alpah, dr. Peter Petru opozarja na jubilej, ki bi brez njegovega opozorila verjetno šel povsem neopazno mimo nas.

Ravno letos namreč mineva že 170 let (II) od dejanja, ki ga lahko štejejo za začetek slovenske arheologije! Kot marsikateri začetek je bil tudi ta dokaj preprost. Leta 1811 so kmetje pri nabiranju polžev izgrebli iz zemlje okostja. Shranjena so bila v kamniti rakvi. Napis je bil, da to ni bil navaden smrtnik, temveč nič več in nič manj kot dekurijski Celeias Maronius Marcellinus. Stroki na ljuho, posebno se zategadelj, ker mnogi iščejo početke slovenske arheologije vsaj pol stoletja kasneje z odkritji kolčiščarjev na Ljubljanskem barju in vaške stule, si velja malo natančneje osvetliti zapis profesorja poetike in retorike na celjski gimnaziji Ivana Antona Zupančiča (Supantschitsch). „Spomladi 1811 je nekaj kmetov pri iskanju polžev prekopavalo na samotnem, strmim in z grmovjem ter podrastjo poraslem griču v kraju Podvrh. Vrh hriba je prekrit z ruševinami podrtih stavb. Prav razločno se dajo odkriti oboki. Prostor imenuje tukajšnje podeželsko ljudstvo ajdovska hiša. Pri svojih potovanjih po notranjeavstrijskih pokrajinah, naseljenih s Slovani, sem ugotovil, da to ljudstvo v svojem jeziku rado imenuje Rimljane Lah ali Ajd (Italijan oziroma pogani). Kakor je prva oznaka naravna, tako mora druga zahvaliti svoj izvor temačnemu duhu zgodnjega srednjega veka. Kjerkoli sem zadel na tako

poimenovanje, sem zasledil večinoma tudi ostaline iz obdobja rimske vladavine. Tudi tukaj je pripeljalo naključje omenjene deželane na rimski sarkofag. Sestavljen je bil iz dveh ne povsem prilagojenih delov. Videti je, da sta pripadala dvema različnima sarkofagoma. Prvi med njima je štiri čevlje dolg, tri čevlje širok in en čevlj in deset palcev visok.“

V nadaljevanju navaja povsem strokoven sklep: „Upodobitve na obeh sarkofagih nosijo pečat že propadajoče umetnosti in tako je videti, da niso iz lepih zlatih časov. Tudi okolščina, da je ta zanimiva najdba sestavljena iz dveh različnih delov, ki med seboj nista prilagojena in so ju verjetno šele kasneje uporabili za drugotni pokop, sili k domnevi, da v njej odkrite kosti in lobanja niso okostje dekurijske Maronije Marcelline.“ Zupančič tu zaključuje, kot piše, brezpredmetno razpravljanje, čigave so potlej te kosti. „Nekatera okostja so bila spričo humanosti lastnika Haendla (J. N. Haendl, severiški graščak) obvarovana nečastnih ravnanj tako, da jih je rešil in položil v grajsko kapelo v Sevnici, kjer jih je moč videti.“

No, poslej so to kapelo poimenovali po Lutru. Namesto kosti so tod lepe freske. Lastnik Haendel je, kot spet komec Zupančič, sarkofage gledal kot lastnino graškega Joanneuma. Tako ju je velel peljati tja že naslednje leto, leta 1812, z lastno vprego. Dr. Petru je že 1975 ovrednotil to Zupančičevo poročilo za stvarno, z vsemi potrebnimi podatki o najdišču. S hkratnimi potrebnimi pietetnimi občutki do izkopanih izpričuje tudi ljubezen in skrb za spomeniško dediščino, ne nazadnje, kar je značilno za prosvetljenstvo, tudi pomembno razlago zgodovine teh krajev. Vse to pa spada v abecedo sleherne arheološke šole.

Celjski profesor poetike in retorike zanimivo sklepa še na druga najdišča. Topografska ekipa Timoteja Knifca iz ljubljanske univerze je po marljivem znanstvenem in terenskem delu zrisala bogat zemljevid arheoloških najdišč vse okolice Vranja. Dr. Petru je v že omenjeni monografiji leta 1975 zapisal, da vse najdbe govore za to, da je na njivi „Pod vinco“, severno od železniške čuvajnice št. 480, rimska villa rustica. In res so to poletje izkopali prav takšne ostanke ob gradnji Liscine tovarne sintetičnih pletenin!

Kaj je pravzaprav bilo z „ajdovsko“ naselbino na temenu hriba nad Vranjem, je bilo poslej večkrat opisano. Po letu 1900 so bili presenetljivi izsledki, da je bila tod keltsko-ilirska naselbina iz časov zatona antike in preseljevanja ljudstev v 5. in 6. stoletju našega štetja. Kdo bi, ko je šlo za golo preživetje, tako zameril takratnim staroselcem, da so morda ob begu in sicer utrjene Celeie, ne pa varni pred prodirajočimi narodi, popeljali s seboj tudi drag nagrobnik in vanj položili drugega dostojanstvenika? Sicer visi nad tem kamnom že tako nekakšno prekletstvo, saj mu nikakor ni sojenje, da bi prišel na pravšnje mesto.

In kaj so delali arheologi dr. Peter Petru, prof. Boris Vičič, Irena Mirnik-Prezelj, študentje arheologije iz Ljubljane letošnji avgust in septembra še Timotej Knific na tem Ajdovskem gradu? Dr. Petru je z zadovoljstvom povedal, da nekako zaokrožujejo svoj petletni načrt del na tem najdišču. Letos so za izkopavanja zakoličili edinstvene ostanke stavbe, ki je bila svoje čase ogrevana s hipokavstom. Dandanes, ko zaradi znane energetske krize domala drvimmo v podobne „črne“ čase z našimi zapletenimi centralnimi pečmi, bi bilo morda celo od sile koristno, če bi resneje proučili, kako preprosto deluje hipokavst — gretje s toplim zrakom. Ta stavba postavlja arheologe pred vrsto vprašanj. Bila je namreč edina ogrevana stavba celega naselja! Arheologe navaja k sklepu, da je v energetske krize že v pozni antiki, silila ljudi, če pač niso hoteli zmrzovati, da so se podobno kot čebele strnili h kolektivnemu bivanju v enem prostoru. Možna je tudi razlaga, da je bila ta stavba knjižnica, kjer pač rokopisi niso smeli priti v stik z ognjem. Vseeno pa so tja pridili z ognjem in mečem ne le krvočni Huni in Atila, temveč na koncu še stari Slovani. Na Ajdovskem gradu so to poletje raziskovali tudi preostali prostor med omenjeno stavbo in glavno carkvijo. Tu je še tretji, nad vse zanimiv objekt. Dr. Petru mu v arheološkem smislu pripisuje poseben pomen. Izpričuje namreč doslej neugotovljivo naselitveno stopnjo ob zlomu rimske oblasti v Vzhodnih Alpah. Strah takrat ni imel le velikih oči, temveč povsem otipljivo podobo. Pred prodirajočimi narodi, ki so staroselce prekašali pač po vojaški organiziranosti (kultura v takih razmerah šteje še manj kot sicer!) so se staroselci zgnatili v pravcate zemunice. Kamenje je le zloženo, brez veziva. Našli so tudi novc cesarja Valentinijana, tistega, ki je

svoj živi dan trdil, da v večnem rimskem imperiju ne more biti nekaj, čemur pravijo barbar. Ko je na svoje oči videl pravega rusoga Germana, ga je kratkoma kap.

Dr. Petru in sodelavci so bolj navdušeni nad redkimi ostanki pesajoče materialne kulture kot nad nekakšnimi „velikimi“ najdbami, za katerimi šarijo modni arheologi vsepovsod po svetu. Vse, kar je bilo železnega ali iz drugih kovin kakršne koli uporabne vrednosti, so stari Slovani kot ljudstvo na poti odnesli s seboj. Tako odkrivajo tudi zanimive podrobnosti o žitju in bojih naših davnih prednikov. Našli so tudi mnogo drobcev lončevine. Le ta je bila svoje čase vrhunec mojstrstva lončarjev. Na Ajdovskem gradu je namreč takšna, ki jasno izpoveduje, da je bila le površno zgledena, kar samo utrjuje zaključek, kako je tem ljudem trda predla, da so rujno kapljico moral piti iz grobega polička, če to ni bila kar voda iz izjemno velike cisterne (cestellum aquae). Izkopali so tudi grafitinirano skodelico, značilno za langobardsko kulturno izročilo. Jasno je, da je bila v tej zganini zadnja omika pred prodorom Slovanov v te kraje.

Te dni poteka nova faza del na tem pomembnem arheološkem najdišču, za katero vlada veliko zanimanje med arheologi osrednje Evrope. Izkopane zidine, predvsem edinstveno cisterno — vodni zbiralnik na vrhu hriba, ki je držal vodo vsa stoletja do izkopavanja leta 1978, v katerem so se ravno zategadelj ohranili celo kosi stopnic, želijo kar najbolj verno restavrirati. Po zamislih prof. arhitekture dr. Fistra naj bi obnovili kritino tega zbiralnika. Nastalo naj bi nekakšno terensko razstavišče. Pod to streho želijo na poljuden način prikazati obiskovalcem fotografije in drugo gradivo iz arheoloških izkopavanj na tem hribu, ki obhajajo letos spoštljivo 170-letnico. Obnoviti nameravajo tudi nekatere stare omete, koder so pač bili, in zaščititi izkopane zidine pred zobom časa.

Dostop na to zanimivo teme ajdovskega hriba je dokaj težak. Dr. Petru je ob sestopanju zaskrbljeno gubal čelo ob pogledu na nekatera sosednja pobočja, kjer rastejo vikendi. Meni, da rušijo potrebno podobo o zapuščenosti in odmaknjenosti tega najdišča. Bodo s temi novodobnimi pozidavami silili tudi v ta hrib?

ALFRED ŽELEZNIK

KMETIJA NI LE DELO OD VIDA DO VIDA

Kmetijstvo je tista gospodarska panoga, ki smo jo pri nas dolga leta v vseh pogledih zanemarjali in pridelavo hrane prepuščali stihiji. Šlo je za izredno mačehovski odnos do zemlje, ki je bila neusmiljeno prepuščena pozidavi, do kmetijstva in v njem pa za take družbenoekonomske odnose, ki nikakor niso bili spodbudni za kmetovanje in ostajanje na zemlji. Sedaj, ko nam voda že teče v grlo, smo stvari le začeli spreminjati. In nekateri premiki že so, čeprav so ukrepi, s katerimi naj bi si zagotovili doma čimveč potrebne hrane, hudo pozni. Ukrepi in prizadevanja — bolj ali manj posrečeni, velikokrat pa premalo preiščeni, dodelani in dolgoročni — da bi ljudi zadržali na zemlji in jih celo pridobili za usmerjeno, intenzivno in dogovorjeno kmetijsko proizvodnjo, počasi torej le rojevajo sadove.

Težko pa je pričakovati izjemne uspehe, če ne bomo v prvi vrsti videli položaja kmetijskega proizvajalca in njegove družine ter ga spremenili do take mere, da bo kmet res enakovreden delovni človek v naši družbi, z enakimi pravicami. Gre predvsem za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, kjer so razlike še precejšnje. Delovnih pogojev tako ni moč povsem izenačiti. Kljub najrazličnejši sodobni mehanizaciji, ki je olajšala nekdanje težko delo na zemlji od zore do mraka, še vedno namreč ostaja delo, ki ne pozna prostih nedelj, praznikov, dopusta, bolniške. Kazalo bi spreminjati tudi položaj kmečke žene, brez katere si je kmetijo težko zamišljati. So namreč mnoge nedorečenosti, ki ostro kažejo na neenakopravni položaj kmečke žene, tudi kooperantske proizvajalke, in ki nenazadnje dekleta odvrčajo od poroke na kmetijo.

Dolg uvod za zapis o eni izmed kmečkih žena. Vendar jo bo tako lažje predstaviti, saj je bolj za boljši položaj kmečke žene vtkan v njeno vsakdanje delo kmetijske proizvajalke, gospodinje, žene in matere štirih otrok. Gre za Marijo Žefran iz Gotne vasi. Z možem gospodarita na 19 hektarov veliki kmetiji, katere usoda je bila dolgo negotova. To ji uide mimogrede in s kančkom grenkobe. Njihova zemlja, ki leži večinoma okrog doma v Gotni vasi, je bila namreč predvidena kot zazidalno področje za potrebe IMV. Kmetija ni bila zaščiten in dobili naj bi nadomestno v Pogancah. Sedaj je to urejeno in bodo ostali, kjer so. IMV so se zmanjšali apetiti, pomagalo pa jim je tudi to, da kmetija ni brez naslednika. Za kmetovanje se navdušuje sin, ki še obiskuje kmetijsko šolo. Vendar je leta, ko so čakali, kako bodo drugi odločili njihovo usodo, težko pozabiti. Saj je morala čakati gradnja novega hleva in drugih gospodarskih prostorov ter prepotrebna obnova hiše. Kaj pomenijo leta odlaganja pri sedanjem naraščanju cen, pa je verjetno vsem znano.

Marija je takoj pripravljena na pogovor, čeprav pravi, da ne ve, kaj naj bi povedala o sebi. In o sebi res ne govori veliko. Toliko zgovornejša je o borbi za drugačen položaj kmečke žene v družbi, v kar so usmerjena njena številna prizadevanja. Deluje v aktivu kmečkih žensk, v vasi, zastopa pa jih tudi na občinski ravni. „Če že toliko govorimo o premalo hrane, o tem, da je je treba več pridelati doma, bi bilo treba najprej pogledati tudi, kakšni so pogoji kmečkih žensk. Mislim zdravstveno, pokojninsko zavarovanje. Ravno sedaj razpravljamo o predlogu, da bi bila tudi kmečka žena združnica deležna vsaj minimalne-

ga porodniškega dopusta. Nisem prepričana, če bo predlog sprejet. Na mnogih kmetijah so le ostareli, ki brez dvoma ne bodo pripravljene plačevati še prispevek za to, ko že tistega za zdravstveno in pokojninsko varstvo težko zmagujejo. Vendar bi to nekako morali urediti, da bi bila kmetica enakopravnejša delavki. Ko bi bile take stvari urejene, sem prepričana, da bi se tudi več mladih deklet odločalo za kmetijo, saj bi le videle neko prihodnost,“ pravi Marija. Meni, da je na kmetiji vendarle lepo živeti, da ni le tisto delo od jutra do noči. Nekaj je pri tem vendarle še navezanosti na zemljo pa užitek videti letino, ki si jo pridelal sam. Naše neizgovorjeno vprašanje kar sama odgovori, da bi se gotovo še enkrat odločila za življenje na kmetiji, če bi bila pred tem.

Marija Žefran z veseljem in zanimanjem hodi na predavanja, ki jih za kmetice pripravlja Kmetijska zadruga. „Zelo raznovrstna so in veliko se naučimo o pridelavi vrtnin, higieni, zamrzovanju hrane itd. Mislim pa, da naše ženske ne kažejo dovolj zanimanja. Dve, tri ure za predavanje, kjer zveemo toliko koristnega, ne bi smele biti problem.“ Tudi sicer ni zadovoljna z aktivnostjo kmečkih žensk v borbi za njihov boljši položaj. Na to se stalno vrača. „Glejte,“ pravi, „če kmet ali gospodinja, prav tako kmetijska proizvajalka, zbolí — celo za dlje časa — se to na pridelku pozna. Bolniške že tako nima, pa naj bi se poznalo vsaj pri manjših dajatvah! Vendar bolezní kot vzrok za nižje dajatve ne upoštevajo. Poleg tega bi tudi kmetice rade prišle do neke pokojnine. Vse moje sošolke iz mladih let, ki so se zaposlile v tovarnah, bodo šle prihodnje leto že

v pokoj. Tudi jaz sem vse življenje proizvajalka, vendar...“

Žefranovi so kooperanti kmetijske zadruge. Redijo krave in oddajajo mleko. To se bolj splača kot reja bikcev, pravi Marija in dodaja, da mora kmet danes bolj kmetovati s svinčnikom kot motiko, če hoče od tega živeti. Pa še ni lahko, saj je v kmetijstvu toliko težav in nedorečenosti, kampanjskih odločitev. Dela na kmetiji ni malo. Dovolj ga je za gospodarja, Marijo in vse štiri otroke, o katerih pravi, da so zelo pridni tudi v šoli, čeprav morajo doma delati. Zemljo obdelajo skoraj do zadnjega metra. Marija prideluje tudi veliko zelenjave, ki jo prodaja Gostišču v Novem mestu. Žefranovi so že pred leti postavili nov hlev, imajo pa tudi precej kmetijske mehanizacije, da je delo lažje. Sedaj obnavljajo hišo. Stiskajo se v enem prostoru, otroci pa spijo s sosedi. Do zime bi bili radi v obnovljeni hiši, če bo šlo. Može je z grenkobo pristavil, da so morali tako dolgo čakati, da so sploh lahko kaj začeli. Kreditov za kmeta za popravilo stanovanjske hiše pa tako ni.

Marija odlično igra na harmoniko. Je samouk. Začela je pri dvajsetih, ko je dobila prvo klavirko. „Ko sem se poročila, sem harmoniko prodala, saj je prišla druga muzika,“ se nasmeje. Za 40-letnico ji je mož kupil novo in rada zaigra nanjo. Pred leti se je udeležila tekmovanja amaterskih harmonikarjev. Harmonika jo spremlja tudi na vseh ekskurzijah, ki jih prireja aktiv kmečkih žensk. Vsako leto gredo kam in marsikatera kmetica se prijavi šele, ko zve, „da gre Žefranka zraven“. Saj je to porok, da bo veselo.

ZDENKA LINDIČ — DRAGAŠ

Kjer koš vosči dobro jutro in lahko noč

Prav malo je pri nas hiš, ki ne bi imele elektrike. Vsem se zdi nekaj samo po sebi umevnega, da brez hladilnika, pralnega stroja in drugih gospodinskih pripomočkov sploh ne gre. A vendar še ni tako daleč čas, ko so, vsaj marsikje na kmetih, svetila petrolejke. Ko nam nevedne redukcije in okvare vsaj bežno približajo „davnino“, nehote pomislimo, kako neki morejo živeti ljudje brez elektrike. So tako razmišljali tudi vaščani Razborja, prijetne vasice, razložene na hribu pod Lisco, ko so se malce ozrli, kako živijo njihovi sosede? Amerškovi in Brečkovi ne živijo v strnjeni naselbini, njihove domačije so dober straljaj pod vasjo v gozdni globači. Zato so živeli bolj odmaknjeno, sprjaznjeni, da bo že šlo brez elektrike in dobrih vaških potov.

„Brez širše družbene pomoči zanesljivo ne bi speljali akcije za elektrifikacijo domačij, saj vaščani niso fizično na finančno zmožni,“ pripoveduje Franc Pavkovič, vodja sevniške enote Elektra. Hvalevredno je, da je akcijo sprožil prav vaški odbor SZDL Razbor, kajti tako je bila odzivnost vaščanov večja. Vsi po vrsti pa nenehno omenjajo prizadevno namestnico predsednika vaškega odbora Nežo Bergant.

„Da, res je bila pripravljenost ljudi, da pomagajo, velika. Zlasti pri Brečkovih v Razborcu, ne bi mogli računati na uspeh, saj so doma sami ostareli — tri sestre in brat,“ pojasnjuje Bergantova, ki jo sicer Sevničani dobro poznajo kot delegatko socialnega skrbstva in drugih sisov. Nima dlake na jeziku, ko opozarja na

položaj kmečkega človeka. Rešitev za kmetijo vidi, če bi jo prevzel trden kmet, ki ima otroke in bi obdeloval zemljo.

Vaščani vedo povedati, da je bila v stari Jugoslaviji kmetija Brečkovih, ki meri dobrih 17 hektarjev, od tega je obdelovalne zemlje 8 ha, po moči druga na Razborju. Zdaj zgarani, odrezani komajda životarijo. Električna naj bi spremenila vse, toda najstarejša Brečkova Mica niti najmlajša 75-letna Rezi kaj veliko ne bosta užili. Morda pa bo vsaj jesen življenja bolj prizanesljiva. Tako so razmišljali tudi mladinci z Brega, ki so opravili kar 170 prostovoljnih ur pri izkopu 640 metrov dolgega jarka za električni kabel, čeprav jih družijo z vasjo visoko nad Bregom ob Savi le to, da so krajani iste loške krajevne skupnosti. Razborčani, ki so opravili tudi 85 udarniških ur (če pa prištetemo še 16 ur traktorških ur) Pompeta in Zvonka Jelenca, je dosežek podoben kot pri Brežanih, se čudijo Ločanom, da niso pokazali poslušnosti za človekoljubno dejanje. Tudi Razborčani imajo asfalt, urejen vodovod, celo mrliško vežico, kar je edinstven primer v občini (izvemši Sevnico), a še niso pozabili na solidarnost. Morda ta ne bo zatajila, ko bodo skušali elektriko speljati še na štiri domačije na Okroglicah?

Da bi se na mestu, kjer se konča pot položene kabla, prepričali, kako živijo Brečkovi, smo se po ozki in strmi poti spustili do gozdne poti in nato peščili slabih deset minut. Do Brečkovih je namreč težko priti celo s traktorjem. 82-letni Alojz, gospodar kmetije, se je ravno mudil pri podu, in ko naju je ugledal, se je hotel brž umakniti v skromno hišico. Vodja Elektra Franc Pavkovič pa je hitro vzpostavil zaupanje in na vratih se je prikazala celo najstarejša sestra Mici, s peharjem v roki. „Včasih smo pa garali, da je bilo kaj! Za živino smo na ‚trгах‘ nosili, če je bilo treba,“ je dejala. Alojz pa se je pošalil: „Breg je breg. Zato tukaj pravimo: dobro jutro in lahko noč, koš.“ Zatem pa se je nekako zmračil v obraz, kot da podoživlja vse gorje, ki ga v dolgih letih trdega dela ni bilo malo, in nadaljeval: „Včasih smo pridelali 80 do 90 mernikov pšenice, 20 mernikov rži, 10 ječmena in 15 mernikov ovsu. Imeli smo 6 do 7 ovc, zdaj le dve. Obdelujemo komaj čet, o zemlje, saj nimamo nobenega stroja, ampak smo opešane roke in po dva vola oz. kravi. Včasih nam pri košnji pomagajo Felicijanovi. Še tisto malo pridelka nam uničuje divjad. Včasih vidim kar po devet srnjakov in srn. Da ne napadajo fižola, namažem fižolnice z lojem.“

Alojz Brečko se spominja leta 1944, ko je bil iz Kozjanskega odreda premeščen v Črnomelj, ker ni bil sposoben za brigado. Ni bilo lahko tedaj, toda sedaj, ko že sam klone pod težo let, ni mnogo bolje. „Mama je bila stara sto let, ko je umrla,“ pripoveduje Alojz, in ko ga povprašamo, zakaj se ni oženil, da bi otroci vodili kmetijo, se izvije iz zadreg z otožno pesmico: „Mat me je tepla. Šel sem za hlapca...“ Brečkovim iz Razborca naj bi luč, ki jo prinaša elektrika, vtila vsaj malo moči za manj težka leta visoke starosti, saj o vrnjenem zaupanju v sočloveka menda ni treba več govoriti. Zahvala za to pa gre vaščanom Razborja, mladincem z Brega, Elektru Sevnica in sevniški komunalni interesni skupnosti, ki so dokazali, da je vredno tudi za nekaj ljudi pošteno zavhati rokave in pobrskati po „notranjih rezervah“ kolektivov.

Zakaj se bojimo resnice o vinu?

V zadnji Prilogi Dolenjskega lista je uredništvo pod naslovom „Idealizem ne toči poceni vina“ pripisalo, da želi z menoj polemizirati dipl. inž. agr. Julij Nemanič iz Metlike — z namenom, da bi to prispevalo k bolj stvarnim pogledom na današnji trenutek v dolenjskem vinogradništvu.

Izziv z zadovoljstvom sprejemam. Članek inž. Nemaniča je po svoje zelo zanimiv, zameriti pa mu je, da prezre našo sedanjo realnost, skratka, ima nekaj težavic z občutkom za čas. Njegovi napotki so dobri in družbeno pravilno usmerjeni, realizirali pa se bodo lahko le delno. Navrženi je toliko stvari, da se je vredno ob njih ustavit.

Kadarkoli govorimo o proizvodnih odnosih, zelo radi pozabimo na njihovo bistvo — to pa je živo ustvarjalno delo, ki ustvarja novo vrednost. Ustvarjalno delo je osnovno merilo za vrednotenje človeka v naši družbi. To pa ni vedno tako.

Ustvarjalno delo ostane marsikje zakrinkano za tujo masko.

Ko nastane novi proizvod — grozdje, se pojavijo predelovalci z nekako skupinsko lastniško mentaliteto ter določijo odkupno ceno grozdju. (Izjema je le Zadruga v Goriških brdih, kjer proizvajalci skupaj z vinsko kletjo na samoupravni način določijo skupno ceno grozdja).

Rekel sem: določijo. Morda mi bo kdo ugovarjal, ko pa smo obveščeni po javnih občilih, da so cene vedno dogovorjene. Formalno je to res. Toda vprašamo se, kakšen je sestav teh ljudi, ki se dogovarjajo o cenah, kolikor je neposrednih proizvajalcev ali njihovih delegatov? Katere od njih je neprestano pestila skrb za pravočasno in natančno opravljena dela v dolgem proizvodnem ciklusu, in ne nazadnje, kaj so storili uporabniki grozdja za organizirano pokrivanje proizvodnega rizika, ki je ves čas prisoten. Bo kdo rekel: saj daje družba v hudih primerih kredite za obnovo uničenih ali močno poškodovanih vinogradov! To je za dani trenutek lepo in prav, hkrati pa potuha slabi organiziranosti te občutljive dejavnosti. Bolj prav bi bilo, da bi rizik vkalkulirali v ceno proizvoda, sredstva pa zbirali na skupni strogo namenski sklad v okviru republike. In če smo pošteni socialistična družba, bomo ob nastali škodi po višji sili dali oškodovancem sredstva za obnovo brez povračila. Saj poznamo grupacije, kjer delajo z mnogo manjšimi riziki, pa imajo te stvari lepo urejene.

Nakazal sem le enega od elementov, ki jih je vgraditi v celotni reprodukcijski sistem. Prav zato mislim, da je bil inž. Nemanič preskromen, ko je napisal le nekaj misli o združevanju vinogradnikov v naši družbi, pa tudi tu je napravil ponovno napako, ko jemenil samo vinogradnike. Tak in podobni pojavi nam nakazujejo, da je razvoj v višjo obliko samoupravnega organiziranja in odločanja preveč prepuščen spontanosti. Naša družba je z vsako tožečo zakonodajo dala osnove za organizirano samoupravo, ne more pa predpisati recepta za vsako gospodarsko dejavnost posebej, ker bi sicer zanikala temeljna načela samouprave. Če bi bili samoupravni odnosi razviti v skupni repro celoti, ne bi prišlo do takih stresnih situacij, ko jih imamo letos. Bilo bi dobro, da si nekatere stvari priključimo v spomin. V Jugoslaviji in v Sloveniji prestavlja družbeni sektor slabo tretjino celotne proizvodnje grozdja, posavski vinorodni rajon pa le slabih 10 odstotkov, zato je potrebno po skupnih vlaganjih dela in sredstev še bolj nujna.

V Dolenjskem listu smo lahko prebrali, da so kapacitete za sprejem in predelavo grozdja v Posavskem vinorodnem rajonu tako majhne, da lahko sprejmejo in predelajo samo eno tretjino pridelanega grozdja, po končanem srednjeročnem obdobju pa bodo povečane le toliko, da bodo predelali samo polovico pridelanega grozdja. Bilo bi pričakovati, da se bo inž. Nemanič bolj

zagrizel v ta problem ter vinogradnikom dal vsaj pameten nasvet.

V Teleksu smo lahko prebrali, da bo Agrokombinat Krško odkupil letos le 200 vagonov grozdja. Motiv je malo nejasen, saj piše, da je grozdja manj zaradi raznih okoliščin, med temi tudi zaradi znane pozebe. Če je tako, kot so zapisali, potem imajo najmanj 120 vagonov prostih kapacitet brez novega 30-vagonskega tanka. Preostane nam samo uganje, ali imajo še 120 vagonov neprodanega starega vina ali pa so bili podatki v Dolenjskem listu napačni.

Za Hmeljnik se šušlja, da ima še znatne zaloge starega vina (kot nekateri drugi). Ob tem se spomnimo velikega naslova v Dolenjskem listu

„Novost, 200 vagonov cvička iz Srbije“. Tudi vinska klet Metlika uvaža iz južnih republik nekaj vinskih surovin, predvsem grozdja za barvanje vina. Še bi lahko našteval, pa bodi za primerek dovolj. Skratka, obstaja cel konglomerat naspotij, ki v prvi vrsti škodujejo ugledu naših vin, spravljajo v negotovost marsikaterega domačega vinogradnika ter rahljajo zaupanje vinskih kleti tako v smeri tržišča kot proti vinogradnikom. Delni motivi za prepočasno razvijanje zmogljivosti kleti so na dlani. Vsiljuje se tudi misel, da so prezrli pomembno vlogo društva vinogradnikov, ki je s svojim zavzetim delovanjem prispevalo k mnogo večjim pridelkom zdravega grozdja. Na trebanjskem koncu je ta pojav še posebno izrazit.

Poleg vsega tega se je pojavil na sceni še nov zvezni pravilnik o kakovosti vina, ki prepoveduje točenje odprtih vin od 20. tega meseca dalje. Skrb za vnovčenje svojega letošnjega dela se je med mnogimi vinogradniki povečala. Kakršnekoli oblike sodelovanja jim ni nihče ponudil. Še bolj žalostno pa je to, da se nihče od predstavnikov vinske kleti dovolj resno zavzel za odložitve izvajanja določila o prepovedi točenja odprtega vina. Najbolje se je to pokazalo na posvetovanju o tem pravilniku, ki je bilo 2. 9. 1981 v Ljubljani za vse jugoslovanske vinarje. Vsakega diskutanta so snemali na magnetofon, le tega pa so reproducirali izdajatelju — direktorju Zveznega zavoda za standardizacijo. Pošteno bi bilo, ko bi kdo od dolenjskih vinarjev posredoval podatke o trenutnih zmogljivostih vinskih kleti ter količinah pridelanega grozdja iz obmejnega področja, se pravi iz sosednje republike. Razumljivo, saj smo dolenjski vinogradniki bolj oddaljeni, pa še malo več težav bi verjetno bilo s ce.10.

Vse dogajanje okoli grozdja in vina, ki je bilo tako ali drugače posredovano naši javnosti in ki je očitno odsev samoupravne neorganiziranosti, je nekatere osamljene vinogradnike, ki so doslej prodajali vino gostincem, spravilo v nezavidljiv položaj in razmišljanje, kako naprej. So tudi taki, ki razmišljajo o lastni polnilnici oz. združevanju z drugimi. To je seveda izhod v sili, nihče pa jim ni ničesar drugega ponudil, tudi inž. Nemanič ne.

In takšno razmišljanje je po Nemaničevu avanturistično. Naj bo prav ali narobe, ob napakah se vsi učimo in se jih bomo na ta način tudi naučili odpraviti.

Nujno se moramo obregnuti še ob cene, ki jih navaja inž. Nemanič. Izhaja iz predpostavke, da moraš imeti toliko steklenic in zabojev, kot imaš vina v sodih. Če je pri njih tako, potem je on negospodaren direktor. Embalaža se obrača povprečno 15-krat na leto, razen pri vinih višje kakovosti kategorije (steklenice 0,7 in 0,75 l) le-teh pa razen vrhunske metliške črline ni.

Jaz imam 61 zabojev in ti so stali letos 9.760 din. Ob upoštevanju, da se stekleničeno vino umiri, je potrebno najmanj 30 dni, kar pomeni, da lahko s to količino zabojev v enem letu prodam nad 8.500 steklenic vina. Vse do danes se lahko dobe litrske steklenice po 7 dinarjev. Tako bi stalo 3000 steklenic 21.000 din. Za 61 zabojev pa jih potrebujem samo 732, kar stane 5.124 din ali skupaj 15.884 dinarjev. Razumljivo je, da mora biti vedno nekaj več steklenic zaradi polnjenja večje količine hkrati, ki se morajo v tem primeru pač uskladiščiti brez zabojev. Zmotiti se je človeško, toda trditelji nekaj, kar ni, pa ni pošteno. Bolje bi bilo molčati ali vsaj povedati, da za 8 starih milijonov embalaže lahko napolnite in prodate letno okoli 35.000 litrov vina, ali če upoštevamo povečanje cene zabojev, vsaj 30.000 l. Resnica je samo ta.

Inž. Nemaniča zelo cenim zaradi njegove resnične nesebične pomoči in, rekel bi, celo prvega mentorstva pri mojem kletarjenju. Če mi bo dovoljeno, pa bom tudi v prihodnje polnil na svoj način, saj se je pokazal brezhiben tudi brez uporabe konzervansov (cviček) in z minimalno dozo prostega žvepovega dvokisa. Spregovoril bi še o polnilni opremi, ki je stala mene brez pralnega stroja 23.000 din, ne pa 20 starih milijonov, kot je napisal inž. Nemanič. Naj temu dodam, da imam pranje urejeno s Presadom iz Gabrovke, prevoz steklenic pa v zaprtem kamionu do kleti v Gradišcu. Imam pa napravo za izplakovanje in sterilizacijo.

Na svoje pisanje pričakujem ostre odmeve. Pripravljen sem globlje obravnavati stvari, ki bi pripomogle k napredku dolenjskega vinogradništva.

JANEZ LORENCI

S pisateljskimi tovariši katoličani sem se malo družil. Predvsem so sami hoteli ali morali živeti izolirano v svojem krogu, razen tega pa sem jih imel, kakor vsi moji tovariši, na sumu, da so se eni vede, drugi morda tudi nevede vdirjali klerikalni politiki, kar si štejejo med svoje najvišje dolžnosti in — skrivnosti. Vera je jasna in opredeljena, politika na temelju vere pa je polna skrivnosti in potuhnjenega tiholastva, kakor tudi neiskrenosti. Bolj ali manj viden pečat teh značilnosti je nosil na sebi domalega vsak izmed članov te skupine, kar nam jih je delalo tuje in celo neprijetne. Brez tega pečata jih je bilo le malo, sicer pa nemara tudi zdaj ni drugače. Seveda obstoje za te odnose tudi globlji razlogi načelne narave, o katerih bo tu še govor.

Leto ali dve po labodjih časih sem se nemara seznanil s tem ali onim od njih bodisi v unionski kavarni, kjer pa smo imeli strogo ločena omizja, bodisi v odborih Društva slovenskih pisateljev in Slovenske matice. Med prvima, ki sem ju spoznal, sta bila gotovo profesor France Koblar in dr. France Stele, oba urednika Doma in sveta. Po svojem delu, ki je bilo literarnozgodovinsko in gledališko, mi je bil sicer bližnji profesor Koblar, Stele pa je bil družbeno prijetnejši in zanimivejši. Zunanja značilnost profesorja Koblarja je bila težnja ali nagnjenost k dostojanstveni svečanosti in patosu. Bil je tipičen pojav naše katoliške sredine, zlasti ker je spadal v vrst tistih ljudi, ki sobesednika le neradi gledajo v oči. Spominjam se, da me je zgodaj leta 1924 Koblar povabil, naj spišem zanj članek o gledališki kritiki. Članek sem spisal tako, da mi je profesor dejal: „To je kakor rešitev geometrične ali matematične naloge.“ Še istega leta ga je Marij Kogoj pregovoril, da je poleg svoje objavil tudi mojo kritiko o Župančičevi Veroniki Deseniški in nato vso svojo in mojo polemiko s Franom Albrehtom, ki se je vlekla mesece in mesece v leto 1925. Kasneje sem imel nekaj polemik tudi z njim samim.

Tako zaradi njegovega prispevka v jubilejni knjigi Slovenci v desetletju 1918–1928, kjer je dovolj pristransko poročal o tem desetletju naše književnosti. Kot odgovor na mojo kritiko je naslednje leto objavil članek O kritični metodi Josipa Vidmarja. V kriznem ognju, ki se je v letih 1927–1930 zgrinjal nad menoj zaradi estetskega problema o odnosu med umetnostjo in svetovnim nazorom, Koblar ni neposredno sodeloval, čeprav ga je vzdrževala cela četa katoliških topničarjev od Antona Vodnika in Aleša Ušeničnika pa do Silvestra Škerla, Franceta Vodnika, Boža Voduška in doktorja Rajka Ložarja. Pač pa se je kajpada oglasil v zvezi z mojo izjavo o „črnem in belem kruhu“ v slovenski literaturi, s katero sem poleg katoličanov prizadel tudi naše socialiste. In v letu 1935 sem ga ob priliki, ko se je med krizo pri Domu in svetu dotaknil notranje svobode pisatelja, zavrnil in skušal to svobodo osvetliti pravilno. Kasneje se menda nisva več zapletla v spore. Na vrsto je prišlo slovensko nacionalno vprašanje, glede katerega sva stala v osnovi na enakem stališču, čeprav je Koblar po Izidorju Cankarju vztrajal pri tezi, da je slovenski narod v svoji naravi katoliški, česar seveda kot ne povsem katoliški Slovenec nisem mogel ne sprejeti ne priznati. Med vojno se je profesor Koblar zadržal častno in je bil somišljenik Osvobodilne fronte, za kar mu je bilo izkazano priznanje.

Po vojni sem ga pogosto srečeval na raznih večernih sprejemih, kjer sta zvesto drugovala s Franom Albrehtom. S sočutnim humorjem sta tovariša peresnika, kakor sta se titulirala, drug drugemu prigovarjala k dobri volji, kar sicer ni bilo hudo potrebno, in si družno natakala in napivala, profesor kajpada ves čas v svoji neoporečni formi. Kasneje je bil izvoljen za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Po smrti Ivana Grafenauerja je bil v razredu za jezik in literaturo izbran za tajnika. To dolžnost je opravljal do svoje smrti. Kot član tega razreda sem ga srečeval na vseh sejah in nekajkrat mi je ob takih svidenjih predlagal, naj bi se sestala in se pogovorila. O čem, mi ni povedal. Toda očitno je čutil potrebo po takem ali drugačnem generalnem pogovoru, v katerem naj bi se izravnala ali razčistila vsa nekdanja sporna vprašanja med nama. Izjavljal sem mu, da sem mu na razpolago, kadar hoče, nisem mu pa določil sestanka. On se pa nemara tudi ni mogel prav odločiti. Sestala se nisva. Pogovorila tudi ne.

Morebiti je prav, če na koncu tega sestavka o naših katoliških pisateljih in pesnikih, ki sem jih poznal nekoliko bliže, na kratko spregovorim o svojem odnosu do katalištva, ki se nemara že pri opisu teh šestih mojih znancev kaže kot nekaka neprijazna odtujenost ali celo kot nagonska averzija. Nekaj te in one je nedvomno v mojem odnosu do njihove religiozne miselnosti, sredi katere sem skoraj kot tujec preživel svoje življenje. Toda ravno tak ali še slabši odnos bi se razvil v meni do katerekoli religije, sredi katere bi potekalo moje življenje. Točneje rečeno: tak odnos imam do vseh religij, kolikor jih poznam, in to ne samo zato, ker so opij za človeštvo, temveč tudi zaradi njihove primitivnosti in neokusnosti, za misel širšega razgleda. Toda ostani mo pri katolicizmu.

Zmeraj je globoko prizadeval moj človeški ponos s svojo osnovno mitologijo. Vsemogočni in vsevedni je ustvaril svet in človeka po svoji podobi. Kljub temu se mu je človek spridil, in da

bi ga vsebrotni le rešil večne kazni, je sklenil žrtvovati svojega edinega sina ali svojo drugo osebo, ki naj bi odkupila ali oprala grehe sveta. Od koga, pred kom in kako? S trpljenjem in smrtjo? Čudna igra vsevednega pred samim seboj s svojo drugo osebo, ki je nisem mogel nikoli ne sprejeti ne razumeti, ker pač nimam sposobnosti za tiste vrste vero, ki je o sebi izjavila: credo, quia absurdum — verujem, ker je nesmiselno. Te misli so me že zgodaj povsem odvrnile od vere in spominjam se doživljaja v sedmem razredu gimnazije, ko me je katehet doktor Ivan Svetina zaradi neke majhne nerednosti avtoritativno in grozeče vprašal, ali mislim izpolnjevati dolžnosti, ki mi jih nalaga pripadnost katoliški cerkvi. Ker mi ni bilo do nesmiselnih prizorov, sem mu odgovoril neka-ko izmikajoče, češ že, že. On pa se je zresnil in v pozni visokega moralnega sodnika nasilneje vprašal: „Nič tisto — že, že. Temveč da ali ne, kakor se poštenemu fantu spodobi.“ Pogledal sem po razredu. Veliko sošolcev je sedelo s sklonjeno glavo. Bili so preplašeni zaradi mene. Jaz pa sem še dosti mirno odgovoril: „Če zahtevate tako, potem: ne.“ Bilo je kakor udarec za sošolce, pa tudi za kateheta, ki je nekaj časa strmél vame, nato pa v svojem žargonu: „Vedel sem, da ste pičeni; da pa ste tako pokvarjeni, si nisem mislil. Midva sva zdaj opravila. Odnosi med nama bodo samo korektni.“ Opisujem ta prizor, da bi pokazal, s kakšnimi pritiski se pogosto vzdržuje ta vera, zlasti med nerazvitimi ljudmi. Ko je naslednje leto odhajal v pokoj, me je pred zborom cele gimnazije, ne da bi me imenoval, prosil, naj se oglasim pri njem. Rač bi bil rešil mojo dušo. Nisem ga obiskal, ker sem vedel, da on meni ne more dopovedati ničesar, jaz njemu pa še toliko manj. Bilo bi tedaj brez smisla.

Nato sem se dolgo ukvarjal s pojmom boga in s človeškimi odnosi do njega. Spremljal sem ga od prvih začetkov, se pravi od totemov ali osebno narejenih bogov do hišnih božanstev, od teh do plemenskih in nacionalnih bogov, kakršna sta bila na primer Zevs ali Jehova, do bogov rimskega imperialnega sveta, ki je uvrščal v svoj nadzemski svet tudi bogove podjarmljenih narodov, da je bila rimska religija sprejemljiva za ves antični svet. Nato je prišlo krščanstvo, v katerem je še živo obstajala judovska verska predstava Jehove, toda tudi ta bog je bil bog samo za vernike in ni hotel biti bog niti za pripadnike krščanskih ločin. In kakor je Zevs gospodoval na Olimpu, je krščanski in kasneje katoliški bog prebival kakor Jehova v nebesih, ki so bila za človeško misel nasploh dolgo časa nekje nad oblaki. Kljub razdeljenosti njegove vsemogočnosti samo na pripadnike raznih krščanskih verstev je ta bog v zavesti kristjanov počasi le postal bog našega planeta, s čimer pa je njegova eksistenca prebudila vrsto problemov v krščanskem svetu. Nato pa, ali je ta bog tudi bog celega planetnega sistema? Seveda to je, zato mora biti verjetno tudi bog naše meglenice, v katero smo vključeni, in konec koncev bog milijarde meglenic, ki jih poznamo, in vseh drugih milijard, ki jih ne poznamo. S to rastjo njegovega kraljestva pa je bog zgubljal svoj pridevnik — naš bog. Postajal je bog vesolja, v katerega milijardah meglenic smo mi v vsakem pogledu brezmejno neznan, ničevim malodane neobstoječi. S tem v zvezi je nastalo tudi teološko vprašanje, ali je žrtvovan svojega sina za odrešenje vseh bitij, ki nedvomno eksistirajo v njegovem tako strašno povečanem območju? In čim večja in do neumljivosti povečana je njegova vladavina, tem manj more biti človek podoben bogu, čeprav je po njegovi podobi ustvarjen, in tem neumljivejša postaja za našo misel vsaka antropomorfná poteza na njegovem liku, neumljiva in smešna. In kakšno poniževanje tega fantoma, ki nam ga vse vere predstavljajo kot željnega človeškega slavljenja in čaščenja s Te deumi, laudate dominum omnes gentes in s podobnim, da ne govorim o cerkvah in hramih v njegovo čast. In še z njegovim srdom nad našimi grehi, ki da ga zalijo in ki so v procesih vesoljnih dimenzij in katastrof in nastankov nič in manj kot nič.

Nekatere vere in nekateri misleči ljudje opisujejo boga kot boga ljubezni. In to boga, ki je stvarnik strašnega vesolja in življenja. Tudi življenje in vse njegove strašne in hkrati nedolžne okrutnosti, saj se ne more vzdrževati drugače kakor z uničevanjem nižjih življenj. Tako je življenje pri vsej svoji opojnosti trajno trpljenje, trajna smrtna groza vseh bitij od najnižjega živega stvora do človeka. In čim bolj polagaš na to bitje, ki da je ljubezen, mere najvišjih lastnosti, ki mu jih pripisujejo vere, tem strašnejše postaja njegovo obličje. In tako se mi je pokazalo, da je vsakršna teologija zgrešena in v bistvu slepa. In še, da je zgrešena in slepa tudi morala teh ver, ki slone na avtoriteti boga, o katerem nič ne vemo in ne moremo vedeti, kakor mravlja ne ve in ne more vedeti nič o nas, ki ji kdaj pa kdaj prizanesemo, kdaj pa kdaj pa jo tudi pohodimo brez vsake njene krivde ali greha zoper nas. A tudi mi smo vsaj deloma razumna bitja. — Ne čudim se naposled, da je imela in da ima cerkev težave z jezuitom Teilhardom de Chardinom, ki je prvi v njeni teologiji odprl okno v neskončno vesolje in ki si je zgradil panteistično tezo, da se vse vesolje s človeštvom vred po svojem notranjem zakonu in po razodetju Kristusa nekako približuje neki točki Onega, ki da je bog. Pri nas je tega znanstvenega fantastá nekoč pozdravil Kocbek, ki je v njegovi tezi z naglico lačnega človeka odkril kratko malo znanstven dokaz za božje bivanje.

Če sem se s teh vseмирskih blodenj vračal h katolicizmu, sem videl, s kakšnim odporom in s kakšno sveto jezo se ta od odkritja do odkritja prilagaja novim spoznanjem znanosti, ki nam odkriva svetovje in zakonitosti snovi. In kakšna

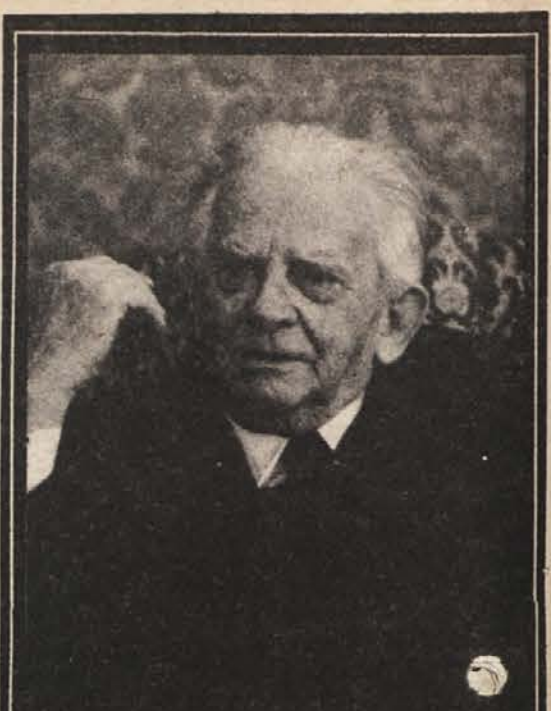
ostaja spričo tega predstava o bogu v glavah naših upnikov in njihovih kaplanov, pa tudi škofov in kardinalov? Najbolj razgledani med njimi smatrajo vso ontološko in mitološko modrost svoje vere za nekakšno simbolno pripodabljanje, ki že davno ni več tako nujno obvezno kot vsebina vere, kakor so na primer nebesa že zdavnaj samo simbol za neznano nebo, ki je bilo nekoč nad oblaki, v prostoru, po katerem so nebasa dobila svoje ime. Toda pomoč, ki jo tak vernik še prejema od simbolov, očitno slabi in postaja sama po sebi samo simbol. In kar je za razvitega človeka najhujše: nauki vere ostajajo vedno isti, zlasti pa je vedno isti njen nauk o moralni, se pravi o grehu zoper boga, ki da zaradi naših grehov trpi in se nam zanje maščuje, saj je bog plačila in kazni. In vendar mora čutiti celo vernik, ki priznava v tem času boga, da bi moralo biti to božanstvo tako neznansko neskladno in tako nam nepodobno, če naj bi vodilo in urejalo milijardo iger strašnih meglenic in hkrati malenkostno moralno knjigovodstvo milijard in milijard bitij, razsejanih po vesolju.

Naš odnos do moralnega reda in do življenja mora biti drugačen, sem si govoril, in mora upoštevati naš položaj, našo usodo v strašnem vesolju. Naša moralna volja se ne sme opirati na nekakšno večna razodetja, temveč se mora zavdati, da je sveta in obvezna samo, če je res samo človeška, se pravi vsa iz samotnega in v neznanem vesolju izgubljenega bitja in njegove stiske in stremiljive volje v njem, in le, če je rojena iz čiste volje in ponosa, ki izvira iz tragične zavesti umrljivega bitja v neskončnem in večnem svetu. Neznaten prašek smo, toda atom, ki misli in čuti in hoče vsaj svoje, od nas samih odvisno življenje spraviti v red po svojem okusu in spoznanju. Ta volja je tragično resna in dostojanstvena. Človek bodi dober zaradi samega sebe, ne zaradi boga. Smisel njegovega življenja naj bo uresničevati svojo voljo, kar je nekaj popolnoma različnega od službe bogu, kakršno prepovedujejo vere, ki s tako prepovedjo ponižujejo tako človeka kakor svojega boga, češ da naj bi mu bilo toliko do naše službe in poslušnosti in kakor da bi jo potreboval.

Prava pamet si ukazuje sama, si od časa do časa od enega družbenega sestava do drugečnega sestava postopoma sama vedno znova postavlja zakone oziroma pogloblja in plemeniti tisto svoje spoznanje, ki človeštvo vodi v vsej njegovi zgodovini. V teh stopnjah je prava zgodovina človeštva in njegovega duha. V tem samostojnem poglobljanju in plemenitenju je njegovo dragoceno delo, ki s tem ustvarja kulturo in tisto eno kulturo, ki bi jo morali videti v pravem, suverenem in čistem humanizmu. Verstva so stvaritve strahu in nemoci in cenena tolažba. Humanizem pa je delo poguma in ponosa in tragične zavesti, ki je pač naša usoda. Toda samo ta človeški duh je zares naš in samo ta je morda še slepo, toda pravo nadaljevanje dela neznanih moči, ki vzdržujejo večnost sveta in življenja. Seveda si bo vsak izmed nas nekoč postavil vprašanje: od kod, čemu in kam? In kakor so ta vprašanja neresljiva, tako odgovarja religija nanje: od boga, v boga in za boga, kar je ravno tako prazen odgovor, kakor je prazna vsa naša zavedna nevednost o bogu. Humanist ima pred očmi mogočni vzgon človeškega rodu in sluti v tem vzgonu napotke, ki so človeški, iz človeka in za človeka. Naš kam in nič manj zagoneten, pa tudi nič bolj kakor tisti, ki ga verniki vidijo v bogu milijard meglenic in milijard in milijard bitij, ki res bogvedi zakaj in čemu nastajajo in ginejo, večidel v mukah in strahu, pa spet bogvedi zakaj le nastajajo in vztrajajo v svojem strahu in mukah. Toda humanist ustvarja v tem prihajanju in odhajanju dostojen smisel in junaški red, ki je sam po sebi vredna vsebina našega življenja.

Odnos do teh dveh življenjskih orientacij: do cerkvene ali verske in do humanistične, opredeljuje od nekdanji tudi moj odnos do vernikov, se pravi konkretno do naših katoličanov. Naj modrujejo kakorkoli, in bistvu so v najboljšem primeru zvesti služabniki bitja, o katerem niso mogli in ne morejo vedeti nič. Pripadniki človeške orientacije pa so svobodni ustvarjalci in izpolnjevalci volje, ki jo odkrivajo v sebi in ki je odraz vesoljnega vzgona. Verniki živijo pokorno in v strahu, neverniki hrabro, ponosno in zamišljeno v zakon, ki je iz vse narave prešel vanje. Prvi so verniki, ki znova in znova premelevajo božjo besedo sumljivega porekla, drugi ustvarjajo človečansko besedo in nova in nova spoznanja o človeškem sožitju, veliko misel humanizma. Zaradi tega se mi je zmeraj zdelo, da samo humanisti odkrivajo človeštvu nova pota in nove smisle. In če primerjam storitve teh in onih v zgodbah duha, se mi jasno pokaže ves razvoj in napredek kot plod zanosnih, svobodnih in tragičnih humanistov.

Med te moram v naši literaturi šteti Prešerna, Levstika, Cankarja, Župančiča, Prežihna, Miška Kranjca, Kosovela... To je vrsta imen, s katerimi po tehtnosti in pomenu za razvoj naše zavesti skorajda ni primerjati nobenega izmed vernikov. Ni mi, da bi obnavljal usode večine teh mož med našimi verniki, toda če kje nastaja nekaj, čemur bi se moglo reči slovenska misel, nastaja samo v izpovedih teh ustvarjalcev in nikjer drugje. In če v človeštvu od nekdanji poleg te ali one vere eksistira človeška religija humanizma, so imenovani naši predstavniki prispevali k nji. In kaj so prispevali človečanski zavestni verniki? Kajti tu in tam, kjer ta ali oni izmed njih povzdigne svojo misel ali zapoved, ki se po smislu nekako še ujema z mislijo in zapovedjo humanizma, se njegove izpovedi držita skrita pokornost in strah, ki ga sicer imenujejo strah božji, ki pa le jemlje

Josip Vidmar: OBRAZI

„Priznati moram, da me je presenetila, ker predstavljam v literaturi posebno zvrst, ki se imenuje kritika. Doslej še ni bil noben od kritikov počaščen s to nagrado... Zdi se mi, da lahko tudi Slovenci sprejememo v celoti to stvar kot priznanje naši kulturi, kajti konec koncev se knjiga, ki je nagrada, vsa ukvarja s slovensko kulturo in po možnosti s čim več umetnostmi, torej z umetniško kulturo. Prav zaradi tega me nagrada izredno veseli...“

To je v pogovoru za predzadnjo sobotno prilogo Dela dejal Josip Vidmar, ki je za knjigo „Obrazi“ prejel najvišje jugoslovansko literarno priznanje, Njegošovo nagrado. Med slovenskim akademikom je to nagrado, ki jo podeljujejo vsako tretje leto, in to samo enemu piscu za eno samo knjigo, prejelo šest književnikov.

O Vidmarjevi knjigi, ki jo nekateri smatrajo za njegovo najboljšo delo, smo podrobneje pisali pred dvema letoma, ko je izšla. Naj ponovimo, da prinaša dvajset „obrazov“ slovenskih osebnosti od Cankarja do Kardelja, zvečine ljudi iz umetniških krogov, znotraj katerih je Vidmar kot kritik zagovarjal prepričanje, da „ima umetnost permanentno nalogo zbujati v ljudeh težnjo k lastnemu ustvarjanju lepote.“

Ko se je spominjal znanih osebnosti, je njihov življenjski in umetniški „obraz“ risal prav v luči možnosti, kolikor so bile sposobne prek umetniškega snovanja vplivati na ravnanje in obnašanje slovenskega življa. Iz knjige o podobi slovenske umetniške in druge ustvarjalnosti pa veje tudi Vidmarjev lastni nravstveni in estetski „obraz“.

Iz „Obrazov“ (ob katerih je Državna založba pokazala dokaj čudno trgovsko lice, saj je takoj po dodelitvi nagrade knjigo mimo vseh predpisov podražila za sto dinarjev) ponatiskujemo uvod in zaključek „obrazov“, v katerem Vidmar govori o piscih t. i. katoliškega kroga.

izpovedi svobodno dostojanstvo in človeško tragiko.

Taka razmišljanja so odločala v meni nehoti v ocenah vsega početja naših vernikov. Potrdila pa mi je te sodbe vsa naša zgodovina, zlasti polpratekla, in nobena storitev katerega koli člana verske skupnosti me ni mogla prepričati o naravnem. Vsaj deloma so bili moji odnosi do katoliških mož, ki sem jih tu na kratko opisal, tako prazni in malo pomembni, čeprav so bili ti ljudje predstavniki velike množice slovenskih ljudi. Kajti tudi kot odraz te so ostali malo pomembni in človeško in družbeno malo zanimivi.

OBZORJA

iz izložbe

prebrali smo

knjiga - v njej pa nič

Ob romanu bolgarskega pisatelja, št. Vežinova smo zadnjič potarjali, da založbe preporedko strežejo z novotami, ki bi nam pomagale dokopati se do podobe literarne tvornosti sedanjih dežel. In ker smo zatem prebrali italijanskega pisatelja Piera Chiara roman „Škofova spalnica“ (za založbo Lipa ga je

poslovenil Jaša L. Zlobec), se nam zdi, da samo številnost knjig ne bo prava pot do omenjene podobe; še zlasti ne, ako odpove občutek za kakovost, kar se je zgodilo ob Chiari. Verjamemo založbi, ki ga proglašja za vidnega ustvarjalca sodobne italijanske književnosti, a s „Škofovo spalnico“ se nam kaže v zelo blede luči. Očitno je šlo za izbor napačnega romana.

Kaj pa naj drugega rečemo o pripovedi, ki brez slogovne svežine popisuje brezciljno junakovo potepanje z barko po enem od velikih severoitalijanskih jezer? Poreče kdo, da je bistvena prav ta brezcilnost kot eden od izrazov človekove nemoči takoj po koncu zadnje vojne? In če je res tako, kakšen smisel ima v tako pripovedno izhodišče riniti docela pogrošne zločinske nakane (ki se tudi uresničijo) enega od vzporednih junakov? Še naprej bi lahko zastavljali taka vprašanja, a njihov povzetek ne bi bil nič ugodnejši za naše etje sporičila pričujoče knjige. Ta se nam kaže kot nedomiseln, razvlečena kriminalka, ki bi ustrezno skrajšana zaslužila izid v broširanih zvezkih, kakršnih so polni

kioski — in to ne po 225 dinarjev, kolikor stane „Škofova spalnica“.

Če je že spodletelo Chiari, ne bi smelo založbi, saj bi med deli tega pisatelja težko izbrali knjigo, ki bi bila umetniško tako prazna. D. R.

sedem zgodb sedmih princes

Očarljivo prepletanje pravljice in globoke življenjske modrosti, ki diha npr. iz „Zgodbe o ugankah lepe Turandoht“, je nasploh značilno za vseh sedem pripovedi, zbranih v nedolgo tega izdani knjigi „sedem zgodb sedmih princes“, ki je izšla v zbirki Okrogle povesti Cankarjeve založbe. Avtor zgodb je perzijski pesnik z eksotično dolgim imenom: Nizam ad Din Abu Muhammad Ilijas ibni Jusuf ibni Zaki Muajjad Mizami Gandžavi, ali na kratko Mizami. Pod tem imenom se je vpisal med posebne ustvarjalce svetovne književnosti.

Nizami je živel v 12. stoletju in ustvarjal kot svobodni pesnik, saj je le tako lahko izpovedoval za tisti čas napredne misli, obsojal nasilje in krivičnost ter se potegoval za pravice tlačanih in izkoriščanih. Ustvaril je izjemno veliko, žal pa se je ohranil le drobec njegovih pesmi. Več sreče je imel s svojimi pesnitvami: napisal jih je pet in jih združil pod skupnim naslovom „Hamsa“. Z njimi je že za časa svojega življenja požel veliko slave, pa tudi ka-

sneje so se mnogi perzijski in turški pesniki poskušali kosati z njim.

Knjiga „Sedem zgodb sedmih princes“ je pravzaprav del četrte Nizamijeve pesnitve „Sedem slik“, v kateri pesnik opisuje dozorevanje sasanidskega vladarja Bahrama Gura iz lahko-

miselnega mladeniča v modrega vladarja. Slovenska izdaja je prozna priredba tistega dela Nizamijeve pesnitve, v kateri sedem princes pripoveduje vladarju vsaka svojo zgodbo. Gregor je za zaključeno celoto, ki, četudi je le del obsežnejše stvaritve, zgovorno kaže veličino Nizamijevega genija. Pripovedi sedmih princes so sicer res pravljice, a vsaka je hkrati izpoved življenjskih modrosti, ki s svojo človečnostjo živo pritegnejo tudi današnjega bralca.

Slovenski prevod je pripravila Gitica Jakopin po nemškem prevodu, ki ga je iz iranščine opravil R. Gelpke.

M. MARKELJ

halucinacije

Jani Bevk, Rudolf Vlašič, Duška Vraničar in Goran Jarnevič so izdali ciklostilirani pesniški almanah „Halucinacije št. 2.“ Prve „Halucinacije“ so zagledale beli dan septembra 1979 in so bile veliko skromnejše od sedanje izdaje. V tej prevladujejo hermetično nastrojene pesmi, ki jih odlikujejo humoristični prebliski, so si pa vsi štirje avtorji miselno in čustveno dokaj blizu. Če razumemo naslov almanaha dobesedno, nam postanejo pesmi kljub svoji nerazumljivosti — grajene so v glavnem na podlagi asociacij — bližje, razumljivejše. Škoda, da ni v njih več mladeniške borbenosti in protesta, ki bi bila lahko prвина na škodo občutka ujetosti, nemoči in nesmisla. Beg v s celofanom zaprti kozarec je res lahko že protest, vendar prešibak in preveč rahličen, da bi prebudil v bralca otopelost, to strašno usedlino starejših in s tehnologijo obdanih bitij.

„Halucinacije št. 2.“ zaslužijo generacijski aplavz, pozornost, morda globokejšo analizo, s pomočjo katere bi prišli do ugotovitve, kako današnji mladi rod razmišlja, čustvuje, zakaj se zapira v temne diskače, kjer je glasba tako močna, da je celo pogovor — ta osnova človeške komunikacije — nemogoč.

Almanah sili človeka še v drugo smer razmišljanja in ta je, da se pojavlja v Metliki (in ne samo tu) marsikaj povsem mimo institucionalnega krajevnega življenja, da se pojavljajo skupine — in avtorji Halucinacij št. 2 to gotovo so — ki žive plodno, dejavno, ne da bi bile pri tem deležne podpore kulturniške ali katere koli druge sredine. V

Dvajset let po prvem izidu so pri koprski založbi Lipa ponovno izdali romane „Ljudje ob cesti“ Milana Lipovca. Za objavo so se odločili, ker je vsa naklada po prvem izidu kmalu pošla, pa tudi zato, ker se je okoli tega dela v takratnih strokovnih krogih zgrnil neprodušen molk. O krivici do romana je spregovoril dve leti kasneje France Bevk.

mislih imam ansambla Indust bag in Mass medeo, za katera vemo le to, da obstajata, da sta, vsaj kar se pravega tiče, kvaliteta. To pa je tudi vse. Na vseh drugih črtah je kratek stik. Z ene in z druge strani, se pravi s strani teh in podobnih skupin kot tudi s strani družbeno priznanih institucij. Nič čudnega ni torej, če piše Rudolf Vlašič v Dolenjskem listu, da imajo pri kulturni skupnosti posluš le za folkloro. Res, koračiti bo treba drug proti drugemu.

eseji in misli

Literarni torišči, na katerih se je v glavnem izpovedoval Edvard Kocbek, sta pesništvo in

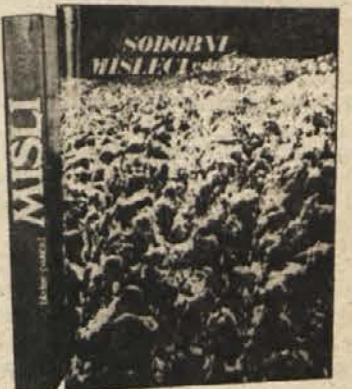
dnevniška oz. spominska proza, s pisanjem esejev pa je književnik kvečjemu dopolnjeval lastna literarna in miselna obzorja. Priobčeval jih je v katoliškem tisku, sredi sedemdesetih let so doživeli celo knjižno izdajo, a „Svoboda in nujnost“, kakor se glasi naslov te knjige, ni prinesla vsega vrednega izpod Kocbekovega esejističnega peresa. V Domu in svetu, Novi poti in še kje je ostalo pozabljenih več besedil in nekaj teh je celjska Mohorjeva družba znova ponudila bralstvu; izbral in uredil jih je Janez Gradišnik.

Knjiga „Sodobni misleci“ prinaša Kocbekova predvojna eseja o danskem filozofu S. Kierkegaardu in francoskem književniku C. Peguyju, sledijo po obsegu enakovredni povojni eseji o T. de Chardinu, E. Mounierju in S. Weil, esejistično zasnovana so tudi kratka besedila, s katerimi je Kocbek v šestdesetih letih zabeležil take ali drugačne življenjske mejnike nekaterih mislecev in pisateljev (A. Camus, G. Greene idr.). Gradišnik v uvodu pravi, da pričujoči eseji „obdelujejo vrsto splošnih vprašanj“, pri pisanju o znanih osebnostih je Kocbek „postavil v ospredje tisto, kar mu je bilo ... najbližje, dostikrat tudi sorodno.“ In če-

tudi so posamezne Kocbekove sodbe do zdajšnjosti že izgubile veljavo, so „v celoti gledano ... ti eseji tudi danes še živili“.

Mohorjeva družba pa je letos izdala (in tudi že razprodala) še eno, v primerjavi s Kocbekovo veliko pomembnejšo knjigo. Gre za prvo slovensko izdajo „Misli“ velikega francoskega filozofa in sploh učenjaka Blaisa Pascala (1623–1662); delo je poslovenil Janez Zupet.

Kako na kratko prikazati, o čem govori znamenita knjiga, katere duhovno bogastvo zaposluje mislece že dobra tri stoletja? Povzemamo ugotovitve iz K. Vorlaenderja „Zgodovine filozofije“. Pascal hoče človeka ponižati, ako se ta hvali, in povišati tedaj, ko se ponižuje. Četudi je človek „nepojmljiva pošast“, zlagana in dvoumna stvaritev neke v kraljestvu senc med bogom in živalmi, ga ne gre odklanjati kot nekaj grozljivega. Iskanje človeka je početje filozofov, a, žal, imajo ti naj-

večkrat opravka s siljenjem protislovij v umen red — in zato spregledajo bivajočega človeka. Iz take filozofije ni moč napraviti ničesar. Od tod dalje je za Pascala na dlani spoznanje, da je učena nevednost pravšnja pot nazaj k resničnemu človeku, pač takemu, ki ne precenjuje razuma, temveč daje tudi „srcu“ možnost, da se dokoplje do pravih načel. Skratka, zaradi prevzetnosti razumu ni dano, da bi razrešil glavna vprašanja človeške usode, to omogoči šele svojevrstna logika „srca“ in doživetje človekove osamljenosti. S takimi pogledi, ki se takratnemu času primerno iztečejo v mistično zaupanje v božjo milost, velja Pascal za enega zgodnejših predhodnikov eksistencializma, se pravi filozofske smeri, ki je v dokajšnji meri vplivala tudi na miselne tokove povojnega slovenskega razumnštva in umetniškega ustvarjanja. D. R.

sla po izpovedi

Otroci radi rišejo in tudi Janko Orač se spominja, da je prve črte povlekel že kot kratkohladeček. Hodil je v šolo, ušpičil z vrstniki prenekatero vragolijo,

pomagal domačim pri kmečkih opravilih in sploh živel tako kot druga mladež v Zibiki, vasi sredi Kozjanskega. Kmalu so opazili, da se fant, ki zna biti tako razposajen, pogosto izmuzne v samoto in nekaj tuhta. „Res sem se večkrat potepel po vegastih njivah in se od daleč razgledoval po domačem kraju in pokrajini. Nenadoma se mi je vse zazdelo tako lepo in skladno, in zaželel sem si, da bi vselej ostalo tako, izpovedati pa tega nisem znal. Da bi to narisal, mi še na misel ni prišlo; takrat tudi še nisem vedel, da to zaljubljenost v domačo zemljo lahko preliješ v sliko. To je prišlo kasneje, mnogo kasneje.“ pripoveduje Janko.

Sla po likovnem izpovedovanju tega, kar je doživljal v Zibiki, se je v njem prebudila na ljubljanski grafični šoli. Poskusil je narisati domačo vas pa ljudi na polju pa valoviti, s kamni in gozdovi obrobjeni svet, ki ga je nosil v sebi. Ko se je vračal domov na počitnice, je vedel, kaj bo delal. Leta so tekla, zaposlil se je v celjskem Aeru, risal, iskal somišljenike in se vključil v likovno društvo, ki je do takrat imelo za seboj že lepe uspehe. Od risbe se je poslovil in začel slikati z barvami, ki jih je imel v Aeru vedno pri roki. „Hitro sem ugot-

vil, da je zame le svet barv in da z vsakim barvnim odtenkom lahko izraziš novo misel in razpoloženje.“

V likovnem društvu je hitro napredoval. Slikal je nadpovprečno veliko, se udeleževal kolonij, se izpopolnjeval v znanju in nekega dne priredil razstavo svojih del v domačem kraju. „To je bilo po znanem potresu, ki je razrušil Kozjansko in imel epicenter prav v moji rojstni Zibiki. Domačini so moje slike lepo sprejeli, kar kakih 180 jih je prišlo na otvoritev razstave. Poslej so me imeli še raje; kadar sem se vrnil, sem bil v vsaki hiši dobrodošel. Morda tudi zato, ker sem v sliki ohranil podobo predpotesne Zibike; zdaj je namreč popolnoma prenovljena.“

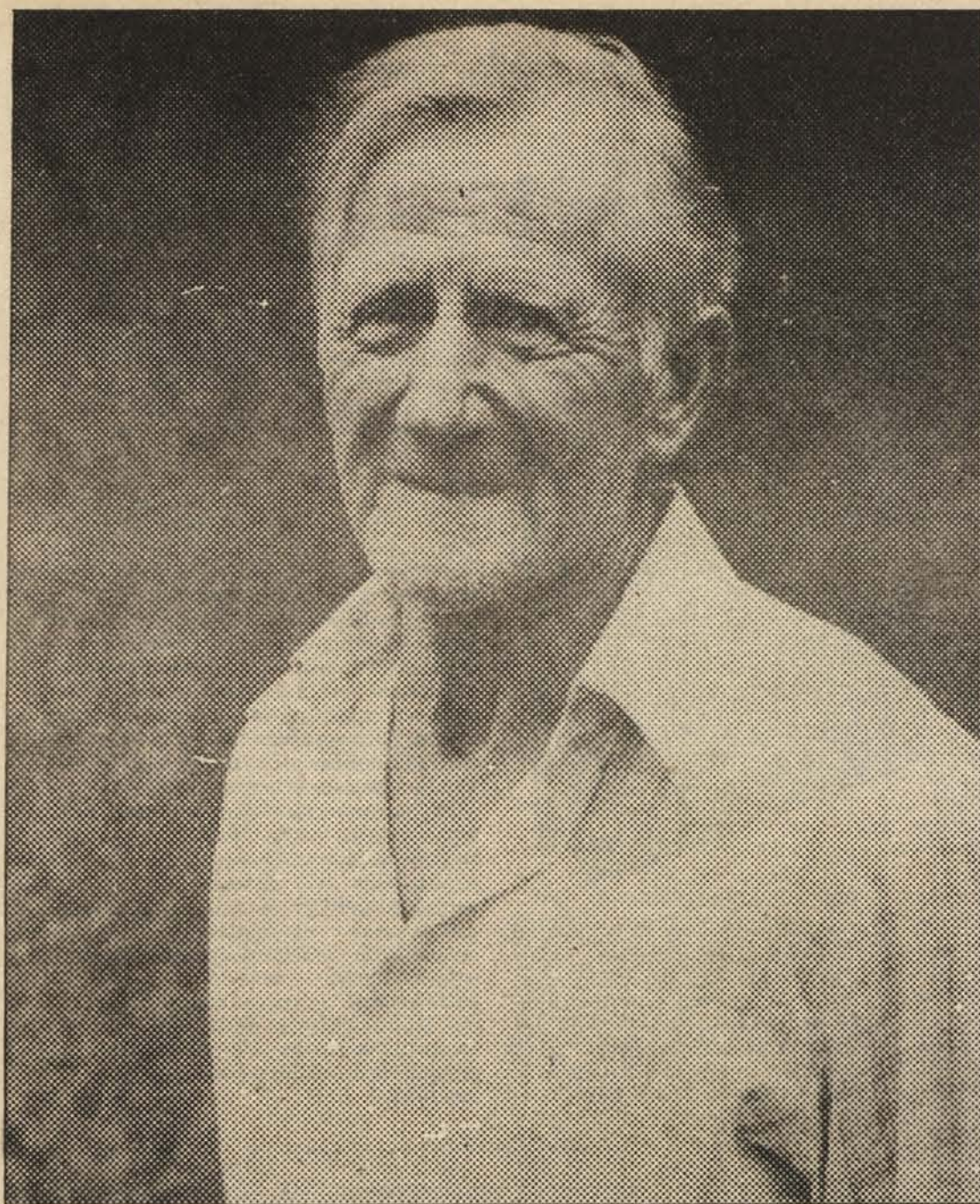
Janko Orač veliko slikal in veliko razstavljal. Čeprav mu je komaj trideset let, ima za seboj že štiri samostojne razstave. „Razstavljal sem še enkrat v Zibiki pa v Dobrni, letos poleti pa v avli upravne stavbe novomeške Krke, kjer sem že kako leto zaposlen kot procesništer v proizvodnji. Mislim, da morajo slike med ljudi, ki le tako lahko spremljajo slikarjevo pot, njegov razvoj. Zame je vsako mnenje obiskovalcev dobrodošlo; dobro in slabo. Primora

me, da se še bolj poglobljam v slikanje, da sem še bolj kritičen do lastnega dela. Prepričan sem, da v tem ni nič slabega.“

V Novo mesto je prišel Janko zato, ker je pač želel spremeniti kraj in delati nekaj novega. Pravi, da ni izbral slabo, saj je ta Dolenjska tako podobna Kozjanskemu, da se malone počuti kot doma, samo Novo mesto pa je zanj kot slikarja nadvse mikavno. Ne nazadnje ga je pritegnilo tudi dejstvo, da deluje v tem mestu kvalitetna skupina ljubiteljskih slikarjev, in niti malo ni pomišljal, da ne bi postal njen član. Iz celjskega društva se ni izpisal, še vedno ima stike z njim in je eden od redkih, ki so razpeti med dvema skupinama in med seboj oddaljenih krajev.

V Novem mestu, kjer namerava tudi ostati, ima Janko Orač večje možnosti za snovanja kot v Celju. Uredil si je majhen atelje, kjer lahko nemoteno dela, kuje načrte in sploh bolj živi s svojim notranjim slikarskim klicem. „Tu bom še bolj razvil kolorit in poskusil ob izobraževanju, ki ga v Novem mestu organizirajo, prodrati kar najbolj v skrivnosti sveta barv. Mika pa me tudi grafika, saj je navsezadnje to tudi moj poklic.“

I. ZORAN

SAMO DA NE BI BILO SLABŠE

Nekajkrat sem ga videl na trgu v Šentrupertu, kako se je pogovarjal z znanci. Zazdel se mi je prijazen, dobrodušen možiček, s katerim se človek rad pomeni o nekdanjih časih. In ko sva se potem srečala v hribih visoko nad Šentrupertom, sem spoznal, kako zanimiv je. Ne samo zaradi starosti — te dni jih je dopolnil petinšestdeset — in čilosti. Obvlada eno izmed redkih, vse bolj v pozabo tonečih obrti. Zna pokrivati strehe s slamo, kar je danes že redkost, v davnih letih pa je bilo potreba in celo edini način pokrivanja za strehe revnih kmetičev. Seveda pa France Bracar tega ni počel v tako geografsko razsežnih razmerah. Več ali manj je ostajal na Dolenjskem, kjer je take strehe pokrival tja do konca petdesetih let. Potem je zanimanje zanje skoraj usahnilo. Nazadnje je pokrival na Brdu pri Kranju, kamor so ga povabili kot strokovnjaka.

Rad je šel. Pa ne toliko zaradi tega, ker bi potreboval zaslužek, kakor ga je nekoč, ko je moral „gor spraviti“ trinajstero otrok, od katerih je še devet živih. Rad pokaže, da je kljub letom še spreten, da se ne boji višine. Resda se leta nekoliko poznajo, pa tudi padec, ki ga je pred leti za pol leta priklenil na posteljo in ga še zdaj spomni nase s pikanjem v hrbtnici, vendar se ne ustraši še tako visoke strehe.

„Da, včasih je bilo treba veliko delati“, pravi France Bracar. „Z ženo sva imela trinajst otrok, ki jih na nekaj več kot pet hektarov veliki hriboški kmetiji nisem mogel spodobno prehraniti. Zato so mnogi od njih svojo življenjsko pot začeli kot pestrne in pastirji. Kljub temu so vsi pridni in podjetni, saj so si v krajih, kjer žive, vsi razen ene

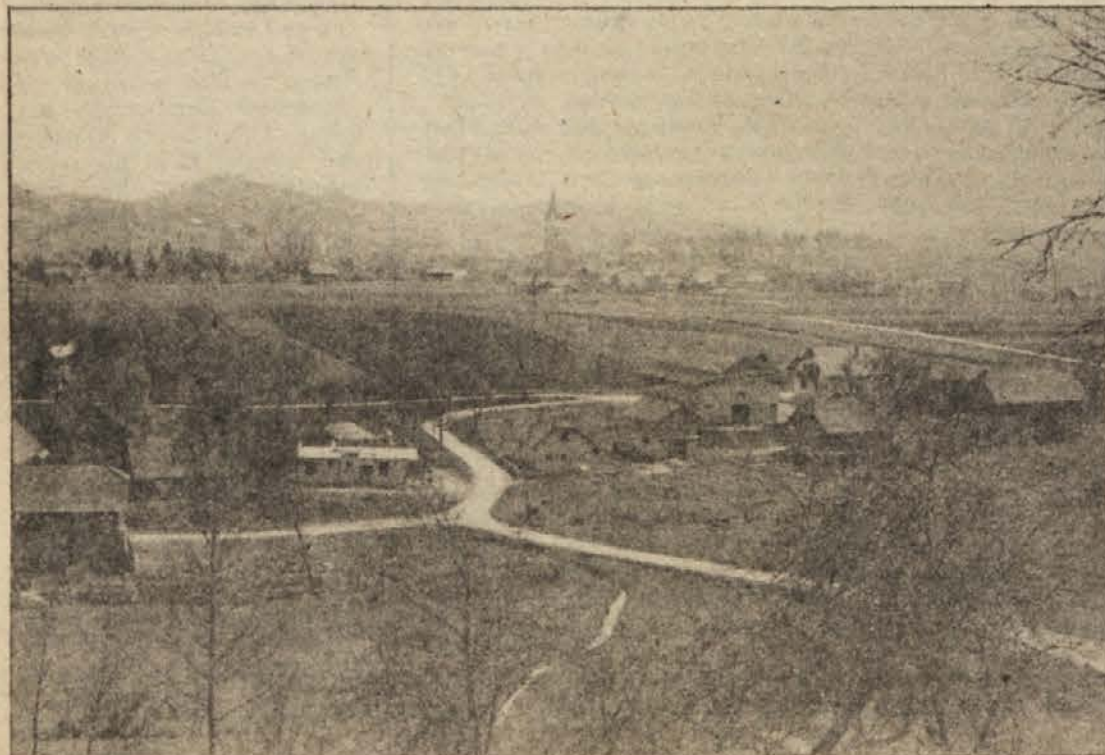
hčerke zgradili lastne domove,“ pravi ponosno Bracar.

In res jih je najti po vsej Sloveniji, te hribce, kakor pravijo sami sebi, ko hočejo reči, da so doma s hribov. Zdaj žive v Novem mestu, Trebnjem, Velenju, Krškem, Ljubljani... Zato pa je njihova rodna Kostanjevica zdaj skoraj prazna. Zdi se, da je pravo, živo življenje za vedno odšlo tudi z Brcarjevimi otroci, ki so si znali in mogli poiskati pot v dolino, kjer je kos kruha veliko lažje prisluziti. Kakšne so tam strmine, lahko pove že to, da so si hoteli tamkajšnji prebivalci za spravilo pridelkov z njihovih pobočij pomagati celo z žičnico. Pa so to potem opustili, ker bi jih tudi tako sodobna naprava ne obdržala v hribih.

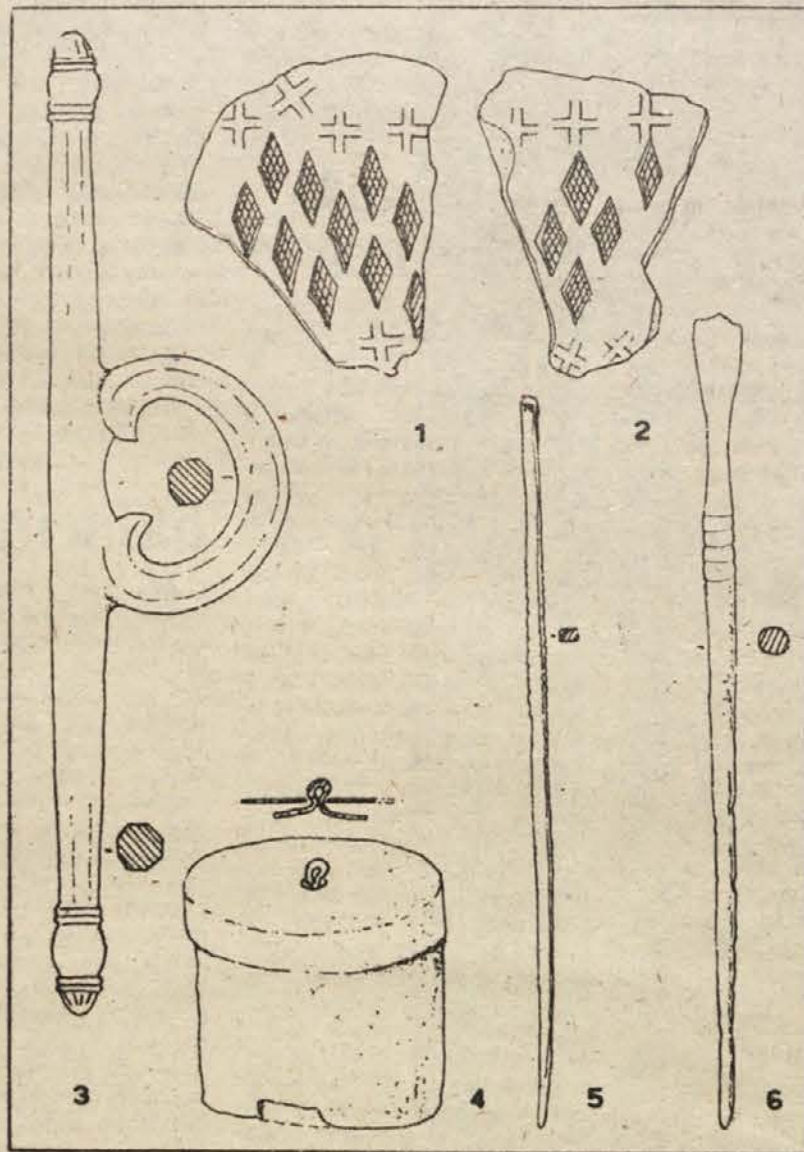
France Bracar že deset let živi sam. Z izgubo žene, ki je prišla tja gor iz ravninskega Prelesja, je bila samota v tistih hribih še bolj samotna. Kako tudi ne! Namesto krepke deseterice otrok, ki so skakali okoli hiše, se je naselila tišina. Otroci so prihajali, pa tudi odhajali, saj so si ustvarili svoje družine, imeli so svoje nove obveznosti. In bilo bi še težje, če Bracar ne bi ohranil življenjskega poguma in vedrine, ki sta mu pomagala, da je lažje preživel vse nadloge. Zadnja tri leta živi pri njem sestra, s katero skupaj redita kravo, pa delata v vinogradu in na tistih krpah njiv. Delata, da bi jima ne bilo dolgčas, pa ker je težko gledati neobdelano zemljo. In kar se prihodnosti tiče, si želi samo, da bi ne bilo slabše. Boljše po njegovem skoraj ne more biti.

Zdi se, da nikoli ni delal kakšne posebne reklame za svojo spretnost. Kljub temu mu ne bi bilo vseeno, če bi v Brcarjevi družini popolnoma zamrla. In kot kaže, bo spretnost preskočila eno koleno in se je bo naučil eden izmed njegovih vnukov. Končno je ta spretnost, katere se Bracar nikjer ni učil, pomagala prehraniti petnajstčlansko družino. Ko se je Bracar vračal z dela, je marsikdaj prinesel košaro hrušk ali repe ali kakšne druge hrane. Vse je namreč prišlo prav, posebno med vojno, ko je bilo Brcarjem najtežje.

J. SIMČIČ

Mihovo nima primere v Evropi

Številne arheološke najdbe iz davnih časov širom po Dolenjski pričajo, da so na ta kos slovenske zemlje preselitveni tokovi in še drugi vzroki zanesli mnoga plemena in ljudstva. Iliri, Kelti, Rimljani so pisali zgodovino naših krajev pred priselitvijo Slovanov in o njihovem življenju, gospodarskih dejavnostih, navadah, bojevanjih pričajo le še izkopanine. Dolenjska je bila poseljena dokaj gosto v predzgodovini, novo prodirajoča plemena in ljudstva pa so se navadno naselila kar v naselbinah prejšnjih prebivalcev, ki so jih pregnali, pobili ali pa se počasi stopili z njimi.

Ena takih naselbin je tudi v območju Mihovega nad Šentjernejem. Ta kompleks je arheološko zelo zanimiv, saj vse dosedanje najdbe dokazujejo (večinoma jih je izkopal Ignac Kušljan), da sega poselitev tega področja vse od mlajše kamene dobe do zgodnjega srednjega veka. Kot tako celoten kompleks najdišča Mihovo skoraj nima primere v vsej Evropi. Kjer stoji danes Mihovo, se je nekdanja ilirskih tleh razcvetelo daleč najzanimivejše keltsko naselje na današnjem slovenskem ozemlju, bilo pa je tudi najpomembnejše in največje najdišče iz latena v vsej cesarski Avstriji. Iz več kot 500 izkopanih predzgodovinskih grobov v Mihovem je Dunaj takrat potegnili (le malo najdb je ostalo v Sloveniji) na kupe mečev, nožev, ščitov, dragocenega nakita in lepo oblikovanih lončenih posod.

O obsegu in pomenu keltskega naselja v Mihovem je v svojih spominih pisal Ignac Kušljan, ki je opravil levji delež izkopavanja. V glavnem od leta 1899 do 1903 je Kušljan izkopal 509 grobov, predvsem iz latensko-rimskega prehodnega obdobja, ter dve pepelišči za sežiganje mrličev. Najdbe so izredno bogate: 47 srebrnih predmetov, med njimi tudi en velik galski novc ter štirje manjši, 4 železne čelade, 50 ščitov, 45 mečev, žlahten rdeč kamen, 150 zapestnic, med njimi nenavadne latenske steklene narokvice, preko 100 zaponk, med njimi 30 srebrnih (dve sta težki po pol kilograma), veliko število raznih koralid iz jantarja in stekla, med katerimi so bile nekatere posrebrene ali celo pozlačene, veliko sulic, železnih sekir, nožev, dve bronasti ter številne lončene posode, bronast kip jezdeca itd.

Kušljan je bil pri izkopavanju mnogokrat presenečen in začuden, kot pravi v svojih spominih. Odkril je mnogo grobov, kjer so bili mrtveci sežgani, precej pa je bilo tudi skeletnih pokopov. Kot posebnost tega grobišča omenja, da so bila nekatera trupla sežgana, z izjemo glave, ki je ležala pol metra stran, v ustih pa je imela majhen srebrn novc z upodobljenim konjem. Pri tem je možno, da gre le za nejasnosti, kateremu grobu pripada posamezna najdba, saj je do globine 1,80 metra zasledil štiri kulturne plasti, tako halštatsko; latenske, rimske in še poznejše grobove. V globini pol metra je večkrat naletel na rimski grob, pod katerim je bil še keltski. Med

značilnimi grobovi omenja tiste, v katerih je našel po dva meča ali ščita. Na ledini Na hribcu v Mihovem je odkopal tudi ženski grob, kjer je našel 2 zapestnici, 2 obročka za noge in 4 fibule, v grobu tri metre proč pa je odkopal čelado, meč in sulico. Najbolj izrazito osvetljuje prehod iz poznega latena v rimsko obdobje grobna enota, kjer so bili najdeni: dva keltska srebrnika, srebrna poznolatenska fibula, bronast prstan z uvitim okrasom, pletena zapestnica, pa v drugem ščit, sulico, meč z upodobljenima konjema, ki se vzpenjata ob drevesu življenja, ter sigilatni krožnik.

Prazgodovinske naselbine je Kušljan odkril južno od današnje vasi Mihovo. Na vaškem pašniku na Trniščah je videl na 4 metre visokem grebenu 40 metrov široko in ravno toliko dolgo gomilo. Ob prekopavanju je našel precej železove žindre in domneval, da je bila tu latenska topilnica železa. Na južni strani je odkril veliko črepij od posode, nekaj brunilnih kamnov, dve predilni kroglici, dva velika galska novca in še druge stvari, ki dovoljujejo sklepanje, da je bila tu naselbina, stavbe iz protja in ometane z ilovico. Našel je namreč veliko kosov ilovice z jasnimi odtisi protja.

Med Mihovim in Kobiljskim potokom pa je bila na 100 X 50 metrov veliki ravnici prav tako prazgodovinska naselbina. Tu so v zemlji našli veliko oglja, pepela, odpadkov železa, drobce lončenine, kosti, itd., kar naj bi bil dokaz, da so tu prebivali kovači in izdelovali iz železa razna orodja in orožja (meče, sulice, sekire), s katerimi so tudi trgovali. Ob vznjoju grebena je bilo manjše zidano poslopje. Tu so pri prekopavanju našli kos kamnitega praga in bronasto zaponko.

Najdišče Mihovo vključuje še številne druge kraje. Zanimiv je npr. Zidani gaber, kjer je bila poznorimska utrdba z debelimi, iz apnene malte in drobci opeke grajenimi zidovi, ki so bili poslikani z rdečo in zeleno barvo. Poleg je bil velik kvadraten zidan vodnjak. Tudi od tu so znane številne zanimive izkopanine: zgodovinska zapestnica, bronast rimski črninik železna ledvičasta pasna spona in koščen ročaj, številni drobci rimske keramike itd. V hišah trdnjave v Zidanem gabru so našli tudi grobove s pridanimi glavniki in noži. Na ledini Vratolom severno od Zidanega gabra so našli 50 metrov dolg zid, ki poteka vzporedno s potjo. Tu so našli kamnito kladivo, halštatske statvene uteži, železne puščice, dele konjske opreme, mnogo hišnega okovja itd.

Lahko bi še naštevati, saj so najdbe zares izredno bogate. So pa vse dokaz stalne poselitve te ne tako majhne prazgodovinske naselbine oz. naselbin, kjer se je iz stare ilirske tradicije, italjskih prvih in močnih vplivov vzhoda razvijala nova kultura, kjer je bila stara latobišča prestolnica, keltsko Mihovo pa verjetno tudi knežji ali vojvodski kraj, na kar navaja okrašen meč iz mihovskega knežjega groba.

Rešitev iz prejšnje številke

Znak slabe kuhinje in slabe prehrane je, če vremo hrano tak, kakršno smo pogotnili.
M. DE MONTAIGNE

Vsi imamo dovolj moči, da prenašamo tuje nesreče.
LA ROCHEFOUCAULD

Briti norca iz modroslovja se pravi bitji resnično moder.
B. PASCAL

d l	tunel	slavon. mesto	nenaklo-njenost	trenje	odets clifford	d l	trober-ta	doba	gr. črka
	visoka planota					hitro gibanje			
	nosorog								
	gr. dežela				mime				
	spremlj. ognja			romulov brat	ruta			naš obmor. kraj	d l
	glmsa-urab			del telesa					trinog
d l	d l	mlečni izdelek dan, otok		del ust		stari slovan			
				cassius clay		rebrina			
d l	izrael. luka znojni-ca		sidro	koček podjetje			kant im-manuel vodna žival		
podilni organ					naš telo-vadec				
kraj v slprimo-rju		postopek tiskanja			kesanje	vrsta			
ženska ki se ukva-rya z rejo		koš klub				ludwig tieck			
neroder-človek									
priloga			d l	plat					d l

Muza modrih tekne vsem

Svetovna poraba banan je 39 milijonov ton na leto — Drugod so jedci bolj domiselni kot pri nas — Banane so zdrave in ne redijo — Trgajo jih zelene

Najbrž še ne veste, da je bananam posvečen celo klavirski koncert; srednjemu 19. stoletju ga je zložil ameriški pianist in skladatelj L. M. Gottschalk. Morebiti ste že slišali, da je avstralska zvezna država Queensland bolj znana pod nazivom dežela banan? Če je tudi to za nas novost, potem vam moramo povedati še eno zanimivost v zvezi z bananami: 1876, ob proslavljanju stoletnice ZDA, je v Filadelfiji na stotine radovednežev stalo v dolgih vrstah, da bi okusilo ta sadež.

Najbrž še ne veste, da je bananam posvečen celo klavirski koncert; srednjemu 19. stoletju ga je zložil ameriški pianist in skladatelj L. M. Gottschalk. Morebiti ste že slišali, da je avstralska zvezna država Queensland bolj znana pod nazivom dežela banan? Če je tudi to za nas novost, potem vam moramo povedati še eno zanimivost v zvezi z bananami: 1876, ob proslavljanju stoletnice ZDA, je v Filadelfiji na stotine radovednežev stalo v dolgih vrstah, da bi okusilo ta sadež.

Se v prejšnjem stoletju so zahodnim Evropejcem banane pomenile redko južnjaško poslastico, ki je bila dostopna le bogatinom. Dandanes je sadež poznan in priljubljen po vsem svetu; lani se je svetovna poraba banan povzpela do zavirljive količine 39 milijonov ton. Seveda niso povsod enako veliki jedci banan. V vzhodnih socialističnih državah pojedjo ljudje v povprečju le eno banano na leto, Američani in Kanadčani pospravijo na leto kar tretjino svetovnega pridelka banan, to je blizu 10 kil na človeka. Malo manj jih pojedjo v drugih razvitih državah, te domala spoštljive količine pa niso nič v primerjavi z 41 kilami banan, kolikor jih na leto poje vsak prebivalec Združenih arabskih emiratov.

Takole je Maria Sibylla Merain 1705 z raznobarvno pavolo izvežla razvoj banane od cveta do sadeža.

Jabolk v Novem mestu ne morete kupiti ob vsakem letnem času, banane pa, na tržnici ima npr. Djeladini najlepše šope razobešene nad stojnico, glede cene pa so dostopnejše od tukajšnjega sadja. Kdo bi se jih torej branil? Olučimo jih in pojedmo, drugod pa so jedci banan bolj domiselni. Banketi v Pekingu se običajno končajo z bananami, ki so pečene v testu in prelite s sladkim sezamovim oljem. Ponekod s čokolado oblite banane jedo nabodena na posebnih palicah, v južnomo-riških državah iz njih naredijo posebno kašo, ki ji dodajo ananas, sladkor in cimet, iz take mešanice nato skuhajo puding in ga ohlajenega postrežejo z naribanim sirom. Tudi Arabci pripravljajo slaščice iz banan in testa, marsikje v Afriki pa jih ne le pečejo, ampak tudi kuhajo, dušijo, jedo v juhi ali kot pire. V Ugandi in Tanzaniji iz banan kuhajo celo pivo in žganje.

holesterina, zato pa dvakrat več sladkorja kot v jabolkih. Kljub temu pa banane ne redijo, saj poprečno velik sadež daje le 85 kalorij, se pravi nič več kot ena pomaranča ali jabolko.

Najdbe v okameninah dokazujejo, da je banana ena najstarejših kulturnih rastlin. Njenega sadeža se je zelo razveselil Aleksander Veliki, ki je banane prvič jedel leta 327 pred našim štetjem v Indiji. Rimski pisatelj Plinij st. je eden prvih, ki so pisali o tej rastlini; poroča, da so indijski modreci najlažje filozofično razmišljali, ako so posedali v cenci banan in se hranili s tem sladkim sadežem. Morebiti je pod vplivom Plinija st. v 18. stoletju švedski naravoslovec Carl von Linne uvrstil banano v svoj rastlinski sistem kot muzo modrih.

Zanimivo je, da stebila banane nimajo oblike dreves, ampak grma. Sadeži se razvijajo iz vsakega ženskega cveta — ti so obrnjeni navzdol kot grozdi — na vsakem stebilu pa se razvije poprečno po deset šopov sadežev. V nasprotju z drugim sadjem banane trgajo zelene. Kakor hitro se iz cvetov razvijajo majhni sadeži, jih gojitelji pokrijejo s plastično vrečko, tako dosežejo večji učinek sončnih žarkov, sadeže pa zavarujejo pred mrčesom. Banane, kakršne kupimo na trgu, zdržijo brez hladilnika največ še teden dni, nato postemnjajo, postanejo lisaste, in ko dobijo temno rjavo barvo, so zvečine že neužitne.

Stoletja je bila banana izključno azijska posebnost, v zahodno Afriko so jo arabski trgovci zanesli šele v 7. stoletju. Tam so jo imenovali kakor kje: bila je bana; gšana, abana, funana ali bunana, končno pa se je ustalilo ime, kakršnega poznamo tudi mi. Španski in portugalski raziskovalci in misijonarji so rastlino nato prenesli na Kanarske otoke in v

Na prodaj je nad sto sort banan. Azijske so različnih velikosti in oblik, so take, da jih je komaj kaj, v tropskih gozdovih pa gojijo posebno, na pol divjo sorto rastline, ki daje izredno velike sadeže. Sploh pa banan ne gojijo samo na plantažah, v južnih krajih jih imajo tudi za vrtno rastlino, in ko stebila odslužijo, jih skupaj z listi za domače potrebe predelajo v moko, kis, razna barvila, uporabna pa so tudi za kurjavo in živinsko krmo.

Njiva in hosta obenem

V obliki drevoreda zasajena drevesa in grmi dajejo žitom in drugim rastlinam dušik, poljedelcem pa tudi drva za kurjavo — Rodovitna postanejo celo peščena tla — Štirikrat večjir hektarski donos koruze

Zadnjič smo podrobneje pisali o tem, kako si v revnih deželah, kjer ne dohajajo dragih nafte in umetnih gnojil, prizadevajo izboljšati rodovitnost zemlje z načini gnojenja, katerih podlaga so organske snovi. Uspehi zaenkrat še niso zadovoljivi, ne nazadnje zato, ker ljudje zaradi pomenjanja goriv raznovrstne organske odpadke, primerne za gnojenje, raje pokurijo.

Kako torej hkrati rešiti vprašanje gnojenja in goriv? Mednarodni inštitut za tropsko poljedelstvo ni zaman porabil ogromno denarja, njegovi strokovnjaki so se končno le dokopali do pravnih rešitev; to je t. i. gojenje rastlin v drevoredih. Gre za to, da žita in druge prehranske rastline pridelujejo na površinah, na katerih so v vrstah zasajena tudi hitro rastoča drevesa ali grmovje. Tisto leto, ko posejajo npr. žito, drevesa in grmovje dodobra oklestijo, da ne bi metalo preveč sence. Veje porabijo za kurjenje, listje pa za ustvarjanje gor-

Jezik je navsezadnje vedno samo sredstvo, nikoli cilj.
M. ROŽANEC

Tis topništvo misli.
RIVAROL

njega sloja organskih snovi na obdelovalni zemlji. Pride čas, ko zaradi suše žito in druge rastline ne bi dobro uspevale, zato tedaj pustijo drevu in grmom, da rastejo po mili volji. Nato pride na vrsto spet klestenje vej, sejanje žit. In tako dalje v krogu.

Zasajajo taka drevesa in grmovje, ki vežejo čim več dušika. Ta se prek listja v gornjem sloju vrača v zemljo in pospešuje rast žit in drugega. Na tak način postanejo rodovitna tudi peščena tla, v Nigeriji so na prej nerodovitni peščeni površini s pomočjo takih drevoredov že pridelali po tri in pol tone koruze na hektar, kar je štirikrat več od tamkajšnjega poprečnega hektarskega donosa; porabili niso niti grama umetnih gnojil, povrh vsega pa so imeli poljedelci še dovolj drv za gospodinjstvo.

Pridelati čim več hrane, to je glavna skrb dežel v razvoju, zato pospešeno iščejo načine za izboljšanje rodovitnosti zemlje.

Kriv je človek

Morska voda ob obalah številnih japonskih otokov postane poleti rdeča, ponekod siva, pa tudi temno zelena. Tako nezdravo obarvanje morja povzročata več vrst planktona; ta se razmnožuje neznansko hitro, saj mu ne zmanjka hrane. Za to poskrbijo kajpak ljudje, ki z odpadnimi snovmi na veliko onesnažujejo reke in morja, za razmnoževanje planktona pa je onesnažena s fosforjem bogata voda pravi raj, zlasti poleti, ko je topla.

Japonski ribiči govorijo že o pravcati katastrofi, saj goste plasti planktona ribe morijo ali pa odganjajo na odprta morja, kjer je ribolov otežen. Plankton ogroža tudi pitno vodo, saj je obarval in zgostil domala petdeset velikih japonskih jezer. Tako je bilo jezero Biwa, edini izvor pitne vode za 13 milijonov ljudi na področju Osake in Kiota, nekdanj poznano po bistri vodi, zdaj pa je onesnaženo. Zaradi planktona voda snrdi, in četudi jo čistijo z najspodobnejšimi pripomočki, se ljudje bojijo raznih kužnih obolenj.

Kot vemo, se zaradi alg včasih rdeče obarva tudi Blejsko jezero. Tega zdaj rešujejo z nekakšnimi nategami in še čim, npr. z dotokom čiste potočne vode. A onesnaženosti Bleda ni moč primerjati z japonskimi vodami, ki so to pogosto samo še po imenu. Strokovnjaki pravijo, da prihodnost ne obeta nič dobrega, še več, bojijo se, da se planktonska zalega zaradi neizmerno onesnaženosti voda sploh ne bo dala spraviti z dnevnega reda ekoloških prizadevanj.

Gibi in znaki

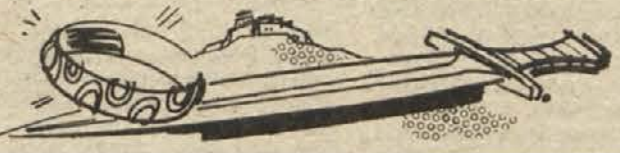
Za sporazumevanje se ljudje ne poslužujejo le jezikov, o katerih vemo, da niso vsem umljivo. Sporočila je moč posredovati tudi kako drugače, včasih veliko pove že izraz obraza, raznovrstni gibi pa tudi niso brez pomena. A pri tem so navade različne.

Ce Francoz ali Slovenec pokimata z glavo, to pomeni „da“, pri Grkih pa „ne“. Iranci izrazijo odobravanje z zasukom vrha brade v levo, na Tahitiju za to zadošča povzdigovanje obrvi. Ako je Tibetancem kaj všeč, to izrazijo s kazanjem jezika, ko pa Brazilci sreča prikupno dekle in ji hoče brez besed povedati, da je vredna občudovanja, se s palecem in kazalcem prime za ušesno mečico, levo ali desno, to ni važno.

Prometni znaki so svojevrstna govorica, za katero ni meja. Seveda pa se ljudje s preprostimi risbami sporazumevajo še o čem drugem, ne le o redu na cestah. Kaj pomenita dve ničli, najbrž ni treba pojasnjevati, da pa je stranišče namenjeno moškim in ne ženskam, se da povedati že z risbo možaka ali le njegovih nog. Risba ženske, krila ali para čevljev z visoko peto označuje stranišče za lepši spol, pri tem pa lahko pride tudi do zmešnjave. Denimo: na montrealški svetovni razstavi so ženska stranišča označili z risbo krila, niso pa predvideli, da se tako oblačijo tudi Skoti pa ljudje v številnih afriških in azijskih državah. Samo predstavljamo si lahko, kako je pogledala Američanka, ko je v ženskem stranišču srečala postavnega Afričana v dolgi obleki.

Z risbami tudi ni moč izraziti vsega. Štije strokovnjaki so si zaman belili glave, kako bi za potrebe pariškega letališča Orly z znakom opredelili vhod, izhod, pojasnila in tišino.

MARJAN BREGAR ILIR SE VRAČA

26
Skripajoče so se odprla grajska vrata. Topot kopit je utihnil in Ken je obležal v prahu z obrazom navzdol.

Strážarji so ga dvignili. Pred njim je stal knez. „Z življenjem se igraš, fant! Moja hči ni vaška vlačuga!“ Udurik je izvlekel meč. „Ne!“ je rekel knez z glasom, ki ni poznal ugovora. Pokazal je z očmi v ječo.

Udurik se je ugriznil v ustnice, ozelenel v obraz. Strup se je razlil po njegovi notranjosti.

Ujetnika so strážarji zavlekli do ječe in ga spustili v temno globino stolpa. Dolgo, dolgo je Ken brez moči ležal v blatu, nato se je s trudom premaknil. Naslonil se je na ledeno steno z neobčutljivim hrbotom in s polzaprtimi očmi obmišljal. Tako, kot da se ne premakne nikoli več.

Visoko v gradu pa je nič manj strt sedel v svoji sobici drug človek: Anesta. Ko je izvedela, kaj so storili s Kenom, se je zaklenila in niso je mogli več priklicati iz izbe.

In kot da je tudi narava želela dati trenutku svoj mrki prispevek: nebo se je ovilo v sive koprene in okrog grajskih lin je zlovesče zapihalo. Smo dočakali novo zimo? so se spraševali stanovalci.

Šele popoldne se je vzdušje nekoliko popravilo. Neprespane postave hlapcev in vojščakov so se razgibale. Nekdo je namreč prinesel novico, da prihajajo potujoči trgovci.

Zaskripala so vrata obzidja in na dvorišče je pripeketalo krdelo suhih konj, obloženih z vsem mogočim. Privedli so jih možje črnega, tujega videza. Ljudje so vreli na dvorišče.

Novi v drugo stoletje

Visoki jubilej bo ugledna grmska kmetijska šola dočkala v novih prostorih pod Trško goro

Novomeška kmetijska šola je ena najstarejših tovrstnih v Sloveniji, saj bo kmalu praznovala stoletnico obstoja. Vsa leta je imela prostore v grmskem gradu, kjer še sedaj poteka teoretični del pouka. Visoki jubilej pa bo šola dočkala v novih prostorih pod Trško goro, kjer zaključuje celotno investicijo novega kmetijskega šolskega centra. Kako poteka gradnja in kako kaže s popolno preselitvijo na novo lokacijo pod Trško goro, je povedal inž. Miha Žmavc.

„Gradnja novega kmetijskega šolskega centra je bila potrebna, ker je bil grmski grad že precej

prihodnje jeseni. V njem bo prostora za 120 učencev, kar je manj, kot smo načrtovali. Sama šola je projektirana za okrog 450 učencev, z vsemi sodobnimi učilnicami, kabineti, telovadnico, kar bo omogočilo sodoben pedagoški, usmerjeni način dela.“

– So sredstva za dokončanje kmetijskega šolskega centra zagotovljena?

„Predvidena vrednost šolskega objekta in internata je 80 milijonov. Sredstva so zagotovljena in mislim, da večjih problemov ne bo. Po zadnjih zagotovljenih predstavnikih IMV, ki se je s pogodbo zavezal zgraditi nov center v zameno za prostore na Grmu, sredstva bodo, tako da bodo dela izpeljana po načrtu. Dejansko nam manjka okrog 10 milijonov, predvsem za opremo. Ta je za naravoslovne učilnice v glavnem že kupljena, težave pa bodo z ostalo opremo. Stare ne bomo mogli uporabiti – v pričakovano seditve vanjo leta nismo nič vlagali – kje pa bomo dobili sredstva za novo, še ni jasno. To tudi ni obveznost IMV. Vsekakor mislim, da bi si zaslužili malo več občinske podpore, še posebno, ker je kmetijstvo vendarle prednostna gospodarska panoga. Tako pa je vse usmerjeno le v gradnjo centra usmerjenega izobraževanja in nas tudi na sestanke odbora za gradnjo šole ne vabijo.“

– Imate zaradi kasnitve gradnje težave z izvajanjem pouka?

„Večjih prostorskih težav ni, saj je bil problem rešen z nekaj prostori več v stari grmski šoli, so pa drugi problemi. Praktični del pouka skoraj povsem poteka v objektih pod Trško goro, kjer smo že pred leti zgradili vse gospodarske objekte, hleve, delavnice, več silosov, skladišča, lopo za strojno mehanizacijo. Tudi opremo imamo sodobno in jo stalno dopolnjujemo. Urejeni so sadovnjaki, travniki vinogradi (obdelujemo jih s Krko) in dejansko imamo sodobno urejeno gospodarsko šolsko posestvo. Teoretični pouk je na Grmu internat pa v Smihelu. Precejšnje razdalje premagujemo s kombiji. Po celotni preselitvi tega problema ne bo več.“

Z. L.–D.

Miha Žmavc: „V novo kmetijsko šolo pod Trško goro naj bi se selili po zimskih počitnicah, do jeseni pa bo zgrajen tudi internat ...“

dolgo predviden za vključitev v industrijsko cono IMV. Z gradnjo pa se je precej kasnilo. Bili smo že v preteklem srednjoročnem planu, vendar smo takrat izpadli. Pred letom pa je bila sklenjena pogodba z izvajalcem del (Progres Beli Manastir), ki je takoj začel z gradnjo šole, dela pa je zavrla zima. Sprva smo res predvidevali, da bomo ob začetku letošnjega šolskega leta v celoti v novih prostorih pod Trško goro, vendar niti do konca leta ne bodo gotovi, kot rokovo predvideva pogodba. Dela so trenutno le tako daleč, da lahko pričakujemo preselitev šole v začetku drugega polletja. Vzporedno bodo začeli graditi internat, ki bo dokončan do

USPEL PIKNIK KRKAŠEV – Zadnjo soboto ni deževalo, zato je skoraj 2000 krkašev z družinami le pričakalo veselico na otoškem travniku. „Krkini zdravilni napitek“ je tokrat pregнал dolčas in prispeval k sproščenemu vzdušju. Za sproščanje odvečnih kalorij je za nekatere poskrbelo tekmovanje v vedri športni rekreaciji (na sliki), kjer so se med vsemi tozdi najbolje odrezali člani ekipe Marketinga. Po srečelovu so nekateri odšli domov z barvnim televizorjem, drugi z manjšimi dobitki, tretji so ostali z dolgimi nosovi in žalostnimi obrazi, ki so jih spet razvedrili TOF, Šifrer in Rifle. (Foto: Janez Pavlin)

Zakaj le Novomeščani po svoje?

Doplačevanje nekaterih zdravstvenih storitev iz zavarovančevega žepa naj bi obveljalo še v bodoče, vendar vsaj v regiji v enakih zneskih – Več pobud za spremembe

16. septembra je bila v Novem mestu v okviru priprav na III. konferenco Zveze sindikatov Slovenije tematska razprava o participaciji v zdravstvu. Na razpravi, ki jo je organiziral občinski sindikalni svet, je manjkala vrsta vabljenih, zato tudi mnenje in stališče združenega dela ni dovolj prislo do izraza.

Doplačevanje storitev v zdravstvu, imenovano participacija, je bilo uvedeno leta 1978, ne toliko z namenom, da bi prišli v zdravstvu do dodatnega denarja, pač pa zaradi tega, da bi prekomerne uporabnike zdravstvenih storitev navajali k varčnosti. Kaj je pokazala praksa zadnjih treh let?

Da je krog upravičencev, ki so oproščeni teh dajatev, preširok in da dejansko samo aktivni zavarovanci in kmetje plačujejo participacijo. Najbrž ni prav, da so vsi upokoječeno oproščeni doplačil, ne glede na to, ali imajo izredno nizko ali visoko pokojnino. Dejstvo je, da je bilo lani s participacijo v novomeški občini pobranih dobrih 9 milijonov dinarjev, kar je 96,47 odst. letnega plana. Leto poprej je bilo pobranih celo več sredstev s participacijo, kot je bilo planiranih, letos pa se je v prvi polovici leta nabralo iz tega naslova 2,2 milijona dinarjev.

OGLAŠUJTE V DL!

Kot so navajali v razpravi, je sprva administracija pri tem pobrala skoro polovico sredstev, zdaj pa je to delo vtečeno in ne zahteva več toliko žive delovne sile. Očitno je participacija ponekod dosegla namen pri spodbujanju večje varčnosti, saj je zadnje čase mnogo manj prevozov z rešilnimi avtomobili in tudi manj hišnih obiskov zdravnikov. Ni pa prav, kakor so poudarili razpravljalci, da imajo občani bogatejših občin več zdravstvenih pravic oziroma manj doplačil. Tako denimo, Ljubljancem ni treba nič prispevati pri nabavi slušnega aparata, Novomeščani pa morajo zanj krepko seči v žep.

Zelo je bila kritizirana tudi nedavna, sicer pogojna odločitev zdravstvene skupščine, naj bi participacija v občini povišala za 20 odstotkov. Vse sosednje občine v isti zdravstveni regiji so že sprejele sklep o 32-odstotnem povišanju, kolikor so izračunali upravičeno valorizacijo, vendar je Novo mesto ubralo svojo pot. Doseči enako povišanje doplačil v regiji naj bi bila v sindikatih novomeške občine ena prvenstvenih političnih nalog, je bil eden od zaključkov tematske razprave.

Prav tako bi se bilo treba dogovoriti, kako v prihodnje preprečevati nepotreben odliv zdravstvenih sredstev v druge regije, če imamo doma kvalitetne usluge. Dogaja se namreč, da si bolniki ob prosti izbiri zdravnika zažele Klinični center v Ljubljani, pa mu tam operira slepič novomeški zdravnik, ki je na specializaciji, vendar za trikrat višjo ceno!

R. B.

Za petnajst let naprej

Resne priprave na sestavo dolgoročnega plana občine so se začele – Se ta mesec je treba določiti odgovorne osebe

Odlok o izdelavi dolgoročnega družbenega plana občine Novo mesto so občinski zbori sprejeli že leta 1979, vendar se konkretna dejavnost ob tej odgovorni nalogi začinja šele zdaj.

V delovnem programu za sestavo dolgoročnega plana je izvršni svet občinske skupščine letos avgusta določil tiste nosilce planiranja, ki so dolžni sodelovati.

To so vse občinske interesne skupnosti in vse večje delovne organizacije. Vsi ti morajo v samoupravnih organih sprejeti odločitve o izdelavi dolgoročnih planov, še ta mesec pa naj bi ustanovili delovno skupino, ki se bo s tem bavila, in pa odgovorno osebo za izvedbo naloge.

Nosilec izvajanja nalog v zvezi z dolgoročnim planom je Zavod za družbeno planiranje, za koordinacijo in usmeritve pa bo skrbel koordinacijski odbor za planiranje, ki že deluje v okviru občinske konference SZDL.

Delovni naziv zahtevne naloge je „Novo mesto leta 2000“, čeprav bo večina elementov dolgoročnega plana nakazovala bodočnost le za 15 let vnaprej in bodo le nekateri elementi zajeti vse do leta 2.000. Velik poudarek pri sestavi dolgoročnega plana pa je na prostorskem planiranju in varovanju kmečke zemlje ter okolja.

Martin Pavlin – sedemdesetletnik

Morda ravno zato, ker si čisto nič ne prizadeva videti mlajši, kot je, bi lahko deset let mimogrede utajil, pa vendar je 18. septembra praznoval 70-letnico. Tudi se ne more reči, da je ravno praznoval, kajti ljudje iz njegovega ožjega kroga ga sumijo, da se je ta čas nalašč umaknil na dopust, da bi ne bil deležen prevelike pozornosti. Tak je Martin Pavlin od nekdaj. Kljub temu da je med vojno in po njej opravljal najbolj odgovorne dolžnosti, je skromnost ohranil kot eno bistvenih značajnostnih lastnosti.

Izhaja iz kmečke družine v Orehovici pri Sentjerneju. Izučil se je za mizarja, opravil mojstrski izpit in bil v tistih časih eden najmlajših mojstrov v novomeški občini. Že leta 1941 je začel delati za OF, septembra 1942 je bil sprejet v ZK.

isto leto vstopil v Gorjanski bataljon, pozneje pa je bil dodeljen Cankarjevi brigadi. Ob napadu na Primskovo je bil ranjen, po končanem zdravljenju pa je bil poslan na rajonski odbor Orehovica, kjer je kot sekretar deloval vse do 1944. Maja 1944 je postal načelnik Narodne zaščite za področje Novega mesta in je to funkcijo opravljal vse do osvoboditve.

Takoj po vojni je prevzel mesto sekretarja rajonskega odbora ZK v Kostanjevici, leta 1945 pa je enako dolžnost dobil v Novem mestu. Sledilo je šolanje, leta 1947 pa ga najdemo kar na dveh najodgovornejših funkcijah: kot sekretarja okrajnega komiteja ZK in predsednika okrajnega ljudskega odbora Novo mesto. Bil je udeleženec nekaj kongresov, jeseni 1949 pa je bil premeščen na oblastni komitej v Ljubljano, od tam pa v Duplenco. Šele jeseni 1950 se je spet vrnil v Novo mesto kot sekretar Lesnoindustrijskega podjetja, kjer je ostal celih sedem let.

Odtlej do upokojitve je delal kot sekretar okrajnega odbora ZB v Novem mestu. Tovariš Pavlin pa tudi kot upokojenec ni odnehal, saj je še dandanes eden najbolj aktivnih, posebno pri Zvezi borcev. Med drugim je dolgoletni predsednik odbora Gorjanskega bataljona.

ZELIJO POJASNILO

Regionalna zdravstvena skupnost, ki je že prenehala obstajati, je dala delegatom občinskih zdravstvenih skupnosti poročilo o delu in stroških, ki pa so nekateri delegacije zbudili v oči. Tako je delegacija novomeške „Krke“ zahtevala pojasnilo, zakaj je šlo lani 230.000 dinarjev za prevoze z osebnimi avtomobili. Takojšen odgovor je se sicer glasil, da so bili to stroški „delegatske baze“, ki je prihajala iz enega vendar so v novomeški zdravstveni skupščini zahtevali še podrobnejšo razčlenitev teh stroškov.

Več lastnega denarja za dom

Namensko varčevanje pogoj za posojilo stanovanjske skupnosti za gradnjo hiše in nakup stanovanja – Za pospeševanje izvoza 1,87 milijona iz sredstev stanovanjske skupnosti

Po poletnem premoru so se delegati novomeške samoupravne stanovanjske skupnosti preteklo sredo na redni skupščini spet z vso resnostjo spopadli s stanovanjsko problematiko. Obravnavali in sprejeli so vrsto predlogov pravilnikov, potrebnih zaradi uskladitve z letos uveljavljenim zakonom o stanovanjskem gospodarstvu in družbenim dogovorom o družbenoekonomskih odnosih na področju stanovanjskega gospodarstva.

Delegati so enoglasno sprejeli predlog družbenega dogovora o določitvi zneskov sredstev za zagotovitev pospeševanja izvoza, ki je bil pripravljen na zvezni ravni za reševanje težke gospodarske situacije in po-

speševanje izvoza. Novomeška občina mora v ta namen zbrati 31,35 milijona dinarjev. Nekaj bo zagotovljeno iz občinskega proračuna, večino pa morajo zbrati interesne skupnosti družbenih dejavnosti. Obveznost stanovanjske skupnosti je 1,87 milijona, sredstva pa bodo dali iz solidarnostnega sklada.

Precej razprave je bilo ob predlogu pravilnika o pogojih za pridobitev posojil iz sklada združenih sredstev za vzajemnost v stanovanjskem gospodarstvu. Ta določa pogoje za pridobitev posojil za gradnjo ali obnovo stanovanjske hiše ali nakup stanovanja in delno razširja krog upravičencev do posojila. Pripombe so bile predvsem k členu o namenskem varčevanju, vendar je obveljalo, da mora prosilec do dneva razpisa posojila namensko varčevati pri banki najmanj eno leto, privarčevanih pa mora imeti najmanj 5 odst. vrednosti standardnega stanovanja oz. predračunske vrednosti standardnega stanovanjske hiše.

Nekaj pripomb so imeli delegati tudi k pravilniku o pogojih in merilih za dodeljevanje solidarnostnih stanovanj in so sprejeli nekaj popravkov pri številu posameznih točk, predvsem pri točkovanju stanovanjskih razmer upravičenca do solidarnostnega stanovanja. Dokončno je odpravljena kategorija mladih družin, na prednostno listo pa lahko pridejo upravičenci, katerih mesečni dohodek na družinskega člana ne

presega mejnega zneska minimalnih življenjskih stroškov, ki ga določi občinska skupnost socialnega skrbstva. Obveljalo je tudi plačilo lastne udeležbe za vse dobitnike solidarnostnega stanovanja, katerih mesečni dohodek na družinskega člana presega 20 odstotkov (za samske 35 odst.) republiškega povprečnega mesečnega dohodka. Z. L.–D.

SEKUNDE IN METRI ZA ZMAGOVALCE – Desetega jubilejnega gasilskega avto rallyja se je v nedeljo udeležilo kar 41 ekip iz združenega dela in krajevnih skupnosti občine Novo mesto. Na delovnih točkah v Mokrem polju, Cerovem logu, Vrhpolju in s ciljem v Sentjerneju so ekipe pokazale odlično fizično pripravljenost, tako da so zmagovalcu odločale sekunde in metri. Ekipe članov prostovoljnih gasilskih društev so se uvrstile takole: 1. GD Lakovnice (819 točk), 2. GD Otočec (804), 3. GD Dol. Straža (803), 4. GD Ratež (799), 5. GD Mokro polje, 6. GD Mirna peč, 7. GD Smarjeta, 8. GD Smolenja vas, 9. GD Ždinja vas, 10. GD Potov vrh-Slatnik. Članice prostovoljnih gasilskih društev: 1. GD Mokro polje, 2. GD Globodol, 3. GD Novo mesto, 3. Novo mesto, 4. GD Hmeljičič. Člani industrijskih gasilskih društev so morali priznati premoč IGD „Krke“ (838), za njo pa so se uvrstile ekipe Novolesa in Novoteksa. Na sliki: zmagovalna sedemčlanska ekipa deklet GD Mokro polje na vaji. (Foto: Janez Pavlin)

Novomeška kronika

OGROCI RAZNAŠAJO – Redki so primeri, kakršen je ob blokkih v Segovi ulici, kjer stoji več let na pol dograjena zasebna hiša, v njej pa je slabo zavarovan gradbeni material. Zgodil se je, da si otroci poiščejo v stavbi prostor za igranje, pri tem pa uničujejo uskladišeni material. Nedavno tega ga je celo veter raznašal okrog.

SE NISO VSEGA PRODALI – Prodaja konfekcijskega blaga s popustom traja v nekaterih novomeških trgovinah že dva meseca, pa se je možno dobiti kakšno stvar ceneje. Bluze, krila, nekaj otroških oblačil, celo plaščev in moških hlač je še vedno dobiti s popustom po vsem Glavnem trgu, kjer so take prodajalne.

NIČ NE PAZIJO – Odkar so po hostah začele rasti gobe, je v njih od zore do mraka na stotine ljudi, ki iščejo in nabirajo te sadeže. Med prave gobarje pa ni šteti tistih, ki puščajo za seboj jogurtove kozarce, polivilnile vrečke in razne odpadke. Tudi teh je po bližnjih gozdovih domala toliko kot gob ...

JURCKI PO 250 DINARJEV – V ponedeljek je bilo na novomeški tržnici dobiti precej jurčkov, ki pa zaradi visoke cene niso tako lahko našli kupce. Prodajali so jih po 250 din kilogram! Domače grozdje je bilo dobiti po 30 din, solato po 30 din, veliko je bilo sliv po 20 ali 30 din pa še vedno cele gore paprik.

Ena gospa je vprašala, če bo iz republiškega rezervnega sklada šel tudi denar za vzdrževanje šoferja in dveh avtomobilov, ki so še vedno na voljo maja razrešenemu generalnemu direktorju IMV.

Pol denarja odteka drugam

Malomarna izterjava prispevkov za zdravstveno varstvo se letos grdo maščuje

Po oceni strokovne službe se bo izguba občinske zdravstvene skupnosti v Brežicah do konca leta povzpela na 15 milijonov dinarjev. Ob tako visoki številki marsikomu zastane dih, zlasti še če hkrati zve, da imajo Brežice najmanjši odstotek bolniških v celjski regiji in najmanjšo porabo denarja na zavarovanca v Sloveniji.

Nekaj je torej narobe, če je zdravstvena skupnost skozi vse leto neaktivna, kar ji močno otežuje poslovanje. Sodeč po obrazložitvi strokovne službe, je bilo že dogovorjanje nerealno. Izhodišče so bile lanske cene, povečanje stroškov pa ne bi smelo preseči 17,7 odst. Praksa je to ovrgla, saj se cene povečujejo celo za 40 do 50 odstotkov, razen tega je morala zdravstvena skupnost sprejeti v program tudi nekatere nove naloge.

Približno polovico zbranih sredstev se odlika za zdravljenje drugam, v Ljubljano, Zagreb, Novo mesto, zato zdravstvena skupnost v Brežicah nanje nima nobenega vpliva. Cene pa prav zunaj regijskih meja najbolj naraščajo. Nekatere zdravstvene organizacije so ji v prvem polletju zaračunavale samo akontacije, naknadno pa zahtevajo razliko.

Neenotnost cen v republiki vzbuja precej negotovanje, saj Klinični center lahko celo za 40 odst. podra-

ži svoje storitve, medtem ko za zdravstvene organizacije v občini veljajo dogovorjene omejitve.

Predlog za zvišanje prispevne stopnje pri družbenopolitičnih organizacijah ni naletel na odobravanje, češ da je treba iskati še druge poti in ne vse breme takoj preveliti na delovnega človeka. Sekretarka občinskega komiteja ZK Božena Ostrovršnik je postavila vprašanje, kaj je naredil zdravstveni center za racionalnejše poslovanje, sledilo pa je tudi več pripomb nad neučinkovito izterjavo prispevkov za zdravstveno varstvo pri kmetih in obrtnikih. Po novem jih izterjuje davčna služba: kmete od 1. januarja, obrtnike pa od 1. julija letos. Oboji skupaj dolgujejo nekaj nad 7 milijonov dinarjev. Med zaostankarji iz vrst obrtnikov je veliko takih, ki že dolgo niso več v Brežicah. Teh pa davkarja ni pripravljena iskati.

Zdravstvena skupnost pričakuje v kratkem odobritev bančnega kredit-

ta, za katerega je zaprosila, pomagala pa si bo tudi tako, da bo navzven poslovala z menicami. Posojilo prav tako pričakuje od regionalne zdravstvene skupnosti, dokončno rešitev pa si obeta šele od sanacijskega programa.

JOŽICA TEPPEY

STEKLINA GROZI

Slab pregled nad necepljenimi psi povečuje nevarnost stekline v brežiški občini, ki je zdaj neposredno orgožena. Lovske družine bi najraje ugotovile koliko psov ni bilo cepljenih, zato se bo Posavski veterinarski zavod obrnil nanje za pomoč pri tovrstnem nadzoru.

NOVO V BREŽICAH

PLOČNIKA SE NE BO TAKOJ - Krajevna skupnost Šentlenart že dolgo pritiska na občino za ureditev pločnika od mesta do železniške postaje v Brežicah. Peš hoja je po tem odseku zelo nevarna. Še zlasti neprijetno je v dežju, ko se ljudje nimajo kam umakniti in jih vozila nemoteno škropijo z blatom. Krajinari pa za zdaj še ne morejo računati s kako izboljšavo. Pločnik namreč ne bo poceni, ker zahteva prestatitev električnega voda. Denarja zanj nima niti krajevna skupnost niti občina, republiška skupnost za ceste, ki upravlja s tem odsekom, pa takih investicij nima v programu.

GRADIJO, KJER SE JIM ZAZDI - V nekaterih predelih brežiške občine se črne gradnje hitro množijo. Gre predvsem za vinske kleti, ki na območju Bušče vasi in Stojanskega vrha rastejo kot gobe po dežju. Inšpektorji so jih našli 29 in ugotovili, da so imeli lastniki le za pet objektov potrebna dovoljenja. Tako množičnega črnograditeljstva doslej niso opazili nikjer drugje v Posavju, zato so krajevno skupnost Cerklje opozorili na večjo samozaščitno skrb, na načrtno varovanje prostora. Tudi za območje Gazic namreč ugotavljajo, da je v zadnjih desetih letih zrastle 36 vinskih kleti, od tega samo osem s dovoljenji.

BREŽIŠKE VESTI

KOLERABA IN PESA SE DEBELITA - Na cerkljanskem polju okopavine letos dobro kažejo in kmetje so zadovoljni z letino. Pričakujejo tudi lep pridelek ajde. Čez štirinajst dni jo bodo želi. (Foto: Jožica Teppey)

Trebanjski izvoz že večji od uvoza

Cepprav je izvoz vse večji, pa struktura še ne velja - Še vedno več na Vzhod

Cepprav se izvozni rezultati v trebanjski občini iz leta v leto izboljšujejo, pa tamkajšnji gospodarstveniki še niso zadovoljni. Resda so letni načrt v prvem polletju izpolnili s 44 odst., a je šla večina izvoza na klirnsko območje, medtem ko uvažajo samo z območja trdnih valut.

Tako so v celoti izvozili za 390 milijonov dinarjev, od tega pa le 126 milijonov dinarjev na zahodna tržišča, s čimer so le z 28 odst. izpolnili plan.

Med največjimi izvozniki so bili v prvem polletju v Trimu, kjer so izvozili za 210 milijonov dinarjev, v IMV, kjer so izvozili za 78 milijonov dinarjev (v celoti na zahodna tržišča), v Kolinski, kjer so izvozili za 50 milijonov dinarjev, v Donitu pa za 34 milijonov dinarjev. Vendar so bili glede na plan vsekakor najbolj uspešni v Kolinski, kjer so plan izpolnili z 62 odst., v IMV s 57, malo slabši pa so bili v Trimu in Donitu, kjer še niso dosegli polletnega plana.

Cepprav se prizadevanja za večji izvoz iz trebanjske občine poznajo v absolutnem smislu, pa poleg smeri izvažanja, ki večinoma tečejo na zunanje trge, še niso zadovoljni z uvozom. Večina reprodukcijskega materiala še vedno prihaja iz najbolj razvitih držav, tako da so devizni učinki trebanjskega gospodarstva še zmeraj majhni, cepprav so postali že uvozni pozitivci. Medtem ko so v prvem polletju izvozili za skupno 390 milijonov dinarjev, pa so uvozili za 265 milijonov.

Ker večina izvoznih tokov poteka na Vzhod, medtem ko pri izvozu na Zahod še niso dosegli načrtovane ravni, si bodo v trebanjski občini prizadevali, da bodo izboljšali struk-

turo izvoza, medtem ko jim absolutnih števil prav gotovo ne bo mogoče izboljšati čez noč. Le malo je takih delovnih organizacij, kot je Trimo, ki je v zadnjem času naredil na področju izvoza tako velike korake. Vzroki za take rezultate so jasni: uspehi so posledica dolgoletnega dela na tem področju, česar za ostale delovne organizacije ne bi mogli trditi v celoti.

J. S.

MLADI GASILCI SO TEKMOVALI

Preteklo soboto je bilo v ŠentruPERTU tekmovanje pionirskih gasilskih skupin, katerega se je udeležilo 7 ekip iz trebanjske občine. Po tekmovanju v dveh disciplinah, v taktični vaji zbijanja tarče in štafetnem teku brez ovir, so se ekipe uvrstile takole: prva je bila ekipa iz Velike Loke, ki je zbrala 169 točk, druge so bile Ponikve, ki si to mesto dele s Selom pri Mirni in ŠentruPERTOM, ki so zbrali 167 točk. Za njimi so se uvrstili pionirji iz Trebnjega, Mokronoga in Mirne. Raven prikaznega znanja je bila po splošni oceni zelo visoka, zato se za gasilski podmladek v trebanjski občini ni bati.

DROBNE Z MIRNE

DOLGA LETA SO MIRENSKI MLADINCI uživali blagodat svoje mladinske sobe, potem pa so pozabili na to, zakaj jim je bila namenjena. Jasno je, da so jim jo vzeli. Potem, ko so bile zgodbe s sobo že pozabljene, pa so se njihovi nasledniki borili, da bi si sobo spet pridobili. Leta in leta ni šlo, ko pa so se na Mirni pojavili taborniki, ki so že takoj na začetku pokazali veliko voljo do dela, ni bilo več vprašanje, kam z njo. Tako soba ni več prazna, pa tudi taborniki imajo prostore za svoje delovanje.

KAR DVE AVTOBUSNI POSTAJI sta na Mirni, kjer se avtobusi, razumljivo, tudi ustavljajo. Samo nekoliko problematično je, ker potniki ne vedo, kdaj in kam kakšen avtobus odpelje. Na teh postajališčih namreč ni voznega reda.

TREBANJSKE NOVICE

KROMPIR KMALU POD STREHO - Tile učenci mokronoške osnovne šole nadaljujejo dvajsetletno tradicijo sodelovanja med šolarji in kmetijsko zadrugo. Tako bodo tudi letos pomagali pobrati krompir na 1,5 hektara veliki njivi, za svoje delo pa bodo dobili okoli 20.000 dinarjev, ki jih bodo porabili za končni izlet. Tako so zadovoljni učenci pa tudi predstavnik zadruga Janez Borštnar, ki je pohvalil mokronoške šolarje. (Foto: J. Simčič)

Gre res za vsako zrno?

M. Rožman iz Pesja zaman čakal na odkup pšenice

Kmetu Mirku Rožmanu iz Pesja 9 se ni treba bati za prihodnost trdne kmetije, ki meri 8 hektarjev površin; od teh je kar pet hektarjev obdelovalne zemlje. Ze zdaj mu pridno pomaga 33-letni sin Janez, sicer zaposlen kot avtomehanik pri krškem Servisu, pa tudi sam je še pri mo-

čeh. „Kooperant Agrokombinata sem od samega začetka, ko se je zadruga šele ustanovila. Na leto sem pridelal blizu 4 tone pšenice pa 2 toni. Ko sem vpra-

šal v trgovini Agrokombinata v Starem gradu, če bi pšenico lahko prodal, so mi odvrnili, da nimajo prostora in da naj jim najprej stroho prekrijejo. Da bi bil z njo polna, so mi zabrusili še, da je ravno zdaj pripeljal

apno in ni prostora. Res težko razumem, kako so lahko izdali odredbo, da kmetije ne smemo krmiti živine s pšenico in da bo zagotovljen odkup, ko pa ni tako! Tudi sosedje bi dali, vsak nekaj sto kilogramov, in če gre res za sleherno zrno pšenice, bi se menda že splačalo, da bi prišli iskat blago s tovarnjakom, ne pa da moramo skoraj moledovati.“

Mirko Rožman je za uspeh pri pridelovanju pšenice leta 1968 prejel priznanje republiške Gospodarske zbornice; po hektarskem donosu (46 stotov na hektar) je bil drugi pridelovalec v občini. „Kmetijski pridelki niso dohajali cen drugih. Krompir prodajamo po 5,20 din, na trgu pa je po 20 din. Zakaj je toliko posrednikov, ki skoraj nič ne delajo? Ko smo leta 1963 zidali hišo, smo oddali 17 ton krompirja, zdaj pa štirikrat manj. Meso je res dosti drago, krompir in pšenica pa pre poceni!“

Ko smo v našem časopisu 10. septembra objavili sliko Rožmana ob številnih vrečah pšenice, jo je še isti dan prišel iskat kupec - ne iz Krškega, marveč iz sosednje novomeške občine. Slika se ne bi smela ponoviti prihodnje leto. Mirko Rožman namreč ni izgubil upanja, da se bodo stvari obrnile na boljše, in se je odločil, da bo po letošnji jesenski setvi tudi na hektarju njegove plodne zemlje vzkllala pšenica.

P. P.

Mirko Rožman: „Iz naše vasi ni nihče oddal pšenice.“

šal v trgovini Agrokombinata v Starem gradu, če bi pšenico lahko prodal, so mi odvrnili, da nimajo prostora in da naj jim najprej stroho prekrijejo. Da bi bil z njo polna, so mi zabrusili še, da je ravno zdaj pripeljal

V ponedeljek skupščina o gospodarjenju

Delegati krške občinske skupščine bodo v ponedeljek na ločenih zasedanjih vseh treh zborov razpravljali o poročilu o izvajanju resolucije o družbenogospodarski politiki in razvoju občine v prvem letnjem polletju ter o poročilih o uresničevanju kmetijske politike in o aktivnosti na področju oskrbe in varčevanja z energijo. Spregovorili bodo tudi o uresničevanju politike in o odprtih vprašanjih v urbanizmu, gradbeništvu in gradbenih dejavnostih. Upoštevalej pobudo delegacije tovarne Djuro Salaj, da naj bi bile vse seje samoupravnih in izvršilnih organov izven delovnega časa, oziroma tako, da s tem ne bo bistveno moteno redno delo, bodo delegati tokrat zasedali popoldne ob 15.

KRŠKE NOVICE

KDO JE KRIV, DA BOLJO OČI? - V Krškem so razni funkcionarji (med temi je to storil na partijski konferenci o informiranju tudi predsednik občinskega izvršnega sveta) očitali nekaterim sredstvom javnega obveščanja, da „izkoriščajo svoj monopolni položaj“. V mislih so imeli predvsem Časnik Delo, ki je krivdo za slabši tisk iskati v Tovarni Djuro Salaj v Krškem, od koder naj bi prišel papir različne kakovosti. Papirničarji zatrjujejo, da oni niso krivi za „zama knjeni“ tisk, od katerega boljjo oči in ga je sila težko prebiti. Ne bi bilo slabo, če bi papirničarji izkoristili pravico do odgovora na netočno informacijo. Če gre za resnico, to ne bi smelo biti težko storiti!

MAJHNA LUKNJA VELIKO SKRIVA - Tako se radi pošaljijo nekateri obiskovalci trgovine Agrokombinata pod arkadami oz. nasproti pizzerije, kajti mali lokal marsikaj preseneti z založenostjo. Pravijo, da tiči sklanost v velikem skladišču, drugi pa spet sodijo, da je to zasluga domiselnega poslovođa. Pridružili bi se slednjim z željo, da po teh spodbudnih besedah ne bi splahnela poslovna žilica niti prijaznost prodajalcev!

Voda že blizu Sevnice

Objekti sevnškega vodovoda izpod Lisce tudi strokovno zahtevni - Delo v pičlih dveh mesecih in pol

Ob udarniškem delu vajakov, krajanov Sevnice in celo vseh brigad zvezne mladinske delovne akcije Kozjansko 81 je strokovno delo delavcev sevnške Komunalne ostalo kar nekako ob strani. Njihov delež je nesporen. Ker doslej še niso imeli opraviti s tako velikim objektom, je

upravičeno zapisati, da so opravili zahteven izpit.

Komunalci, vodnoinstalaterska skupina, so bili zadovoljni za vsa tehnična opravila. Poleg skoraj že 7 km položenega/cevovoda iz saloničnih cevi premera 300 mm so zgradili zajetje in dva raztežilnika. Direktor Igor Golob daje priznanje vsem delavcem, saj so bili ti objekti nad vse zahtevni, predvsem zato, ker jih je bilo treba postaviti tako rekoč v hribih. „Dostikrat je bilo treba ročno prenesti po 10 kubikov betona, kolikor ga je v enem od teh objektov,“ pripoveduje direktor Golob.

Ti raztežilniki bodo zmanjšali pritisk od 30 na 10 barov. Cevovod je bil do srede minulega tedna narejen domala že do bifeja Silva Osovnikarja. Vodovodarji imajo tako zdravno pitno vodo izpod Lisce (15 litrov na sekundo je nastreženo v zajetju, kar bo dovolj vsaj za 20 let, ne da bi jim bilo treba očistiti še Sevnico!) že tik mesta. Z njo pa ne bodo neposredno napajali zbiralnika na Dobravi, temveč bodo dali „transfuzijo“ obstoječemu rekonstruiranemu omrežju na treh mestih. Tako bodo po mnenju Igorja Goloba dobili zadovoljiv pritisk na vseh kritičnih mestih v mestu, kjer so imeli doslej težave zaradi bolj ali manj suhih pip. Preseček vode bo pritisk vseeno pognal proti Dobravi. Tako zahtevajo tudi načrti prve faze gradnje tega velikega vodovoda. En odcep za tak priključek je že pripravljen. Oktobra bo voda izpod Lisce že v Sevnici.

A. ZELEZNIK

SEVNIŠKI PABERKI

SODNIJO KAR ZAKLENILI - Priletel očaj iz Kompolja je v petek z veliko vztrajnostjo zvonil na sevnški sodnji (enota temeljnega sodišča iz Novega mesta), pa nič. Vhodna vrata so bila zapahnjena po vseh pravilih. Očaneč je čakal in čakal, češ verjetno so na malici. Vsekakor so bili na pomembnem opravku, tako neodložljivem, da so pozabili na vrata zatankniti listek, da ljudje pač ne bi zastojni pritiskali na zvonec.

POKRITI MIŽI - Se premika, in to celo pri sevnški tržnici, ki je sicer uradno tudi poslej ne bo. So pa pri krajevni skupnosti kupili dvoje ličnih miž s streho. Razpostavili so jih nasproti samopostrežne trgovine št. 12. Nekatere branjevke so se že znašle. Poslej čudoviti darovi narave vsaj ne bodo več na tleh.

„Le kdaj bo tudi proizvodno delo prav cenjeno? Za šefa krajevnega urada v Trzišču se je javilo kar 14 kandidatov, za županstvo jih je boja že ducat, Kopitarna pa bi rada za uresničitev obetavnega izvoznega programa vzela slehernega delavca, a jih ni!“

SEVNŠKI VEŠTIK

»Dolenjski list« v vsako družino

Študij v prazno?

Dijaki v naravoslovje, delavci stran od njega?

Škoda, da je bila seja občinskega sindikalnega sveta sklicana za torek, 15. septembra popoldne, nesklepčna. Med drugim je bila na dnevnem redu problematika zaposlovanja.

Skupnost za zaposlovanje je že pripravila pregledno vpsa v višje in visoke šole. Z območja občine se je v rednem razpisnem roku prijavilo vsega 79 kandidatorov, 63 za redni in 16 za študij ob delu. Zanimiva je izbira študijskih področij: za tako imenovani naravoslovno-tehnični študij se je odločilo 27 kandidatov (2 ob delu), medicinsko 7 (2), pedagoško 20 (3), družboslovno 9 (14!). Hvalevredno je, da se je povečalo zanimanje za študij agronomije. Upada interes za študij ekonomije in VEKS.

Novi sistem usmerjenega izobraževanja in kajpak nadaljevanja študija vrednoti študij ob delu ne le kot enakopravno, temveč v marsičem celo kot prevladujočo obliko izobraževanja. Tu bo vsekakor treba še mnogo naporov. Ob znani slabi kadrovski strukturi zaposlenih v sevnški občini namreč, po teh podatkih še toliko bolj, interes zanj celo nazaduje. Še več, še tisti kandidati, ki se odločajo za študij ob delu, se odločajo za smeri študija mimo kadrovskih potreb kolektivov, kjer delajo. Če nam je torej s poklicnim usmerjenjem in drugim prosvetljenjem uspelo šolajočo se mladino kolikor toliko preusmeriti izven družboslovnega študija, se ti napore več kot izničijo pri peščici kandidatov, ki nameravajo študirati ob delu. Ker jih kar 57 odstotkov od prijavljenih rine v družboslovje, se upravičeno postavlja vprašanje, če od teh dobrih delavcev čez nekaj let spet ne bomo dobili kup slabih birokratov? Ali pa rečna sevnška občina spet šola kadre za druge?

A. Z.

ZANIMANJE ZA TUJE JEZIKE

Za začetni tečaj angleščine, ki se prične ta mesec, in začetni tečaj nemščine, ki bo stekel v oktobru, se je pri krški delavski univerzi prijavilo že po okoli 30 slušateljev. Ocenjujejo, da bo dovolj zanimanja tudi za nadaljevalna tečaja iz obeh tujih jezikov, ki bosta prav tako kot začetna trajala po sto ur.

KRŠKI TEDNIK

KOMUNISTI O IZVAJANJU RESOLUCIJE

Včeraj popoldne so krški komunisti na 33. seji občinske konference ZK vso pozornost posvetili oceni izvajanja resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju občine v prvih šestih mesecih letos. Sklenili so, da bodo potrebna še večja prizadevanja za doseganje načrtovanega poslovanja, kajti polletni rezultati kažejo zaostajanje rasti za predvideno.

Nezadovoljni so z doseženim

Ker ne bo dovolj denarja, bo morda treba odložiti gradnjo doma za starejše občane in zdravstvenega doma — Več porabimo, kot smo ustvarili

Z dosežki kočevskega gospodarstva v prvem polletju ne moremo biti zadovoljni, še posebej pa ne, ker močno zaostajajo za slovenskim povprečjem. Načrti ob koncu leta ne bodo doseženi. V občini oziroma v OZD pa se še ne zavedajo, v kako težkem položaju so.

To je nekaj ugotovitev s seje predsedstva občinske konference SZDL Kočevje, podobno pa so ugotovili že na sejah drugih družbeno-političnih organizacij, 29. septembra pa bodo verjetno še na seji občinske skupščine.

V dosedanjih razpravah so ugotovili, da je rešitev v kar največjem povečanju fizičnega obsega proizvodnje in sploh produktivnosti, povečanem izvozu (na zahodni trg), investiranju le v okviru dogovorjenih meril itd. To pa je tudi rešitev, da ne bi bilo treba zniževati osebnih dohodkov, saj so v 27 OZD izplačali za osebne dohodek več, kot bi lahko gledali na dohodek, ki so ga ustvarili.

Fizični obseg proizvodnje je v prvem polletju letos v večini OZD nižji, kot je bil v istem obdobju lani.

Nabava in prodaja šepata, ker so pač v OZD navajeni na stari način dela, ko so lahko vse prodali. Ker ponekod manjka materialov, delo stoji, poraja se nedisciplina.

V ZKGP, ki je bilo včasih največje in najuspešnejše podjetje v občini, nekateri ugotavljajo, da delovna disciplina popušča, da to podjetje „razpada“ in da se sami niso sposobni rešiti iz tega položaja.

Akcije „Zaključni računi“ so prinesle nekaj uspehov, da delovni ljudje drugače razmišljajo o gospodarjenju, a bistvenih premikov vendarle ni.

Predlagane rešitve, ki bi peljale do boljšega gospodarjenja, premalo upoštevajo.

J. PRIMC

— Zakaj v vašem podjetju toliko pijančujete?
— I, zato, da pozabimo, kako slabo gospodarimo.

DROBNE IZ KOČEVJA

FILATELISTI POTUJEJO — Meddruštvene filatelistične razstave v Pivki se udeležujejo tudi kočevski zbiralci znakov. Zbirke je poslalo 8 pripadnikov društva, in sicer 2 člana, članica, 4 mladinci in pionir. Odposlali so 128 razstavnih listov, kar bo zadoščalo za 15 vitrin. Razstavo organizira filatelistično društvo Koper. Kočevski filatelisti so sodelovali ob dnevu letalstva tudi na razstavi v Ilirski Bistrici, in sicer z motivi iz življenja tovariša Tita, Titovih potovanj v razne države, o letalstvu in pomorskem prometu.

KDAJ DRUŠTVO ZNAČKARJEV — Zbiralci znakov iz Kočevja so zelo podjetni. Zbirajo vse, kar je staro in mlado. Zal porabijo veliko denarja, ker je smotno zbiranje težavno, saj še ni veliko katalogov in revij s tabelami za načrtno zbiranje po vrsteh in namenih izdaje znakov. Prav bi bilo, da bi značkarji ustanovili društvo.

ŠE VEDNO GOBE: Okoli Kočevja je še vedno veliko gob. Vsi bi radi nabirali le jurčke za vlaganje. Take pa dobijo le tisti, ki gredo v gozd že zgodaj zjutraj. Zaspencem ostanejo stari gobani — nekdo je našel kar 2,75 kg težkega — in druge gobe, ki so sicer užitne, a večina gobarjev tega sploh ne ve.

KOČEVSKÉ NOVICE

Spet viharji

Glasilo „Vihar“ povzroča včasih koristne viharje

Pred kratkim je izšla druga letošnja številka „Viharjev“, glasila osnovne organizacije ZSM Mozelj in krajevnega odbora SZDL Mozelj. Kot dosedanje tako tudi ta številka kritično obravnava dogajanja in nedogajanja v Mozlju in KS „Ivan Omerza“, vendar so mladinci, ki so avtorji večine prispevkov, tokrat kritično ocenili tudi svoje delo.

Med drugim pa so opozorili, da je v statutu KS lepo zapisano, kateri so organi KS in katere so komisije sveta KS, vendar jih le malo dela. Tako je izmed desetih predvidenih komisij ustanovljena le ena, med organi KS pa nista ustanovljena svet potrošnikov in poravnalni svet, čeprav bi bila oba zelo potrebna.

Od reorganizacije oziroma združitve KS so minila že tri leta. Zaradi nedelovanja nekaterih organov in komisij KS pa zdaj delo KS ni bolj samoupravno, ampak celo manj kot prej, ko je bilo več KS in je bilo torej v delovanje teh KS pritegnjenih več krajanov.

Brezplačen pregled

V petek in soboto pri Avtu Kočevje — Pregled tudi za vozila iz ribniške občine

Brezplačen pregled motornih vozil v akciji „Brezhibno vozilo je varno vozilo“ bo tudi v kočevski občini, in sicer v petek, 25. septembra, od 14. do 17. ure in v soboto, 26. septembra, od 7. do 14. ure v mehanični delavnici Avta Kočevje na Kidričevi 6a. Pregledana bodo vsa vozila lastnikov, ki to želijo, in vsa vozila OZD.

Pri pregledu bodo sodelovali člani AMD in ZSAM, ki bodo izvajali anketo o tehničnih pomanjkljivostih, ki bodo ugotovljene med pregledom, pa tudi o varnostnih pasovih in naslonjalih za glavo. Razen tega bodo voznikom pomagali z nasveti in delili propagandno gradivo.

Klic po še boljšem gospodarjenju

Ceprav ni nobena OZD poslovala z izgubo, bi bili rezultati lahko še boljši, če bi bila boljša disciplina in organizacija — Načrti bodo, razen pri izvozu, doseženi

Polletni rezultati gospodarjenja v ribniški občini so sicer boljši, kot znaša slovensko povprečje, a kljub temu niso zadovoljivi. Bolje kažejo osem mesečni pokazatelji, ki govorijo, da ribniško gospodarstvo že dosega načrtovane cilje, medtem ko je ob polletju za njimi zaostajalo. To so ugotovili na zadnji seji občinske konference ZK Ribnica.

Zaskrblijoče je, ker zaostaja izvoz precej za načrtovanim, in vse kaže, da načrt izvoza letos ne bo izpolnjen. Izvoz je tudi usmerjen preveč na Vzhod, medtem ko uvažajo v glavnem z Zahoda. V posameznih OZD so sprejeli različne ukrepe za povečanje izvoza. Tako v Inlesu tozdi združujejo del denarja in ga namenjajo tozdom, ki več izvažajo in imajo s tem izgubo.

— Kaj je ugotovila občinska komisija za zmanjšanje družbene režije?

— Nič, ker kaže, da bo prej treba zaposliti nekaj novih ljudi, ki se bodo ukvarjali s to zadevo.

čič, ki sta med drugim opozorila, da je treba komuniste seznaniti s tem, da smo pri iskanju novih proizvodov in uvajanju sodobne tehnologije na svetovnem repu. Potrebni so dobri razvojni programi in znanstveno-raziskovalno delo, ki bo nakazovalo bodočnost in usmeritve za več let naprej, medtem ko zdaj živimo tako rekoč iz rok v usta. Poseben poudarek je treba dati na izvoz na konvertibilni trg. Investicije, ki bodo zagotavljale tak izvoz, bodo imele tudi prednost.

J. P.

MORNARICA NA BISTRICI — Na delu Bistrice, ki teče skozi Ribnico, se je pred kratkim pojavila tale ribniška „mornarica“. Njen nastanek je bil možen šele sedaj, ko je zgrajen novi gumijasti jez, saj je bila prej struga skoraj popolnoma suha. (Foto: Primc)

RIBNIŠKI ZOBOTREBČI

AVTOMOBILI PADAJO V LUKNJE — Glavna cesta skozi Ribnico, ki je bila doslej polna lukenj in kockana, je dobila asfaltno prevleko. Tako je postala ravna in gladka, kot si jo avtomobilist lahko le želi. Žal pa so ob prelitju pustili rešetke kanalizacije tam, kjer so bile, namesto da bi jih dvignili za toliko, za kolikor se je zvišala raven ceste. Tako avtomobili padajo v luknje. Eno rešetko so že zlomili, ostale pa verjetno čaka ista usoda.

REŠETI

ASFALT NA SVOJE STROŠKE — Za asfalt, ki ga je v Črmošnjicah in srednji vasi 6.308 m², so pred leti v denarju in z delom veliko prispevali prebivalci teh dveh vasi. Prejšnji teden pa so vrhuno plast polagali na dovozih do hiš in po dvoriščih; to pa je moral plačati vsak lastnik sam; kvadratni meter te zaporne plasti stane 280 do 400 dinarjev.

Magistrala je prinesla napredek

S partizansko magistralo so v Črmošnjicah dobili tudi nov vodovod in asfalt — Prebivalci, v glavnem priseljenci iz vse Slovenije, sami veliko prispevali

Partizanska magistrala je tako kot še marsikateremu kraju ob njej prinesla novo življenje tudi Črmošnjicam. Prej je vas samevala sredi roških gozdov, tako rekoč odrezana od središča svoje krajevne skupnosti, Semiča, od Črnomlja in od ostalega sveta. S partizansko magistralo pa so se takoj močno izboljšale avtobusne zveze, hkrati s cesto so Črmošnjice dobile nov vodovod, kmalu zatem še asfalt po vasi.

„Seveda smo tako za vodovod kot za asfalt prebivalci Črmošnjic — okoli sto ljudi šteje vas — precej tudi sami prispevali, tako v denarju kot z delom,“ je povedal Ernest Haler,

Ernest Haler: „V delo in življenje kraja so vključeni tudi stanovci našega samskega doma, ki so tukaj v glavnem od 5 do 15 let.“

namestnik vodje črmošnjiškega tozda Gozdnega gospodarstva in eden tistih, ki si najbolj prizadevajo za napredek tega kraja.

Seveda vsega tega ne bi bilo brez enotnosti prebivalcev Črmošnjic. Ti so v glavnem priseljenci iz vse Slovenije, ki so pred 30 leti, nekateri še prej, prišli v izpraznjeno kočevsko vas. „Pravi domačini so v vsej vasi samo tri družine,“ pravi Haler, ki je pred tridesetimi leti tudi sam prišel iz štajerske strani. „Morda smo prav zato tako enotni in složni: starih sporov in zamer ne poznamo, vsi smo v službi, pa tudi približno enako smo stari.“ Tako smo bili vsi za gradnjo novega vodovoda in samo eden proti asfaltiranju vaških poti. Predračunska vrednost vodovoda je bila takrat 1,36 milijona dinarjev, plačali smo 560 tisočakov, vse ostalo je prispevek vaščanov v denarju in delu.“ Prebivalci so zaposleni v glav-

BREZPLAČNI TEHNIČNI PREGLEDI

Občinski svet za preventivo in vzgojo v prometu, AMD Bela krajina in ZSAM Črnomelj organizirajo akcijo „Brezhibno vozilo je varno vozilo“, v okviru katere bodo opravljali brezplačne tehnične preglede motornih vozil. Pregledi bodo v Vitorjavi servisni delavnici na Belokranjski cesti v Črnomlju, in sicer danes in jutri od 14. do 19. ure ter v soboto od 8. do 12. ure.

OCENA GOSPODARJENJA

Na prihodnji seji OK ZK v Črnomlju bo osrednja pozornost posvečena oceni polletnega gospodarjenja v občini; beseda bo še o informativni dejavnosti nasploh in političnem informiranju v Zvezi komunistov.

ČRNOMALJSKI DROBIR

NOGOMETNA REKREACIJA — Po trikrat na teden se v popoldanskih urah na prijetni jasi ob gozdu pri spomeniku Staneta Rozmana na Lokvah dobijo Črnomaljski fantje, v glavnem iz Belta, v zgodnjih srednjih letih, ki jih tudi kakšen že bolj okrogel trehnik ne moti, da se ne bi na vse kriplje trudili pri igranju nogometa. Menda se je povečal tudi promet v bifeju na Lokvah.

Črnomaljski poročevalec

Ni gospodarila samo inflacija

Polletno gospodarjenje v metliški občini v resolucijskih okvirih — Ena glavnih nalog je povečanje izvoza na konvertibilno območje

Največ pozornosti so na zadnji seji občinske konference Zveze komunistov v Metliki, ko so ocenjevali gospodarjenje v letošnjem prvem polletju, posvetili izvoznim problematikam. Tako so tudi na seji tega najvišjega partijskega organa v občini jasno postavili prizadevanja za povečanje izvoza na konvertibilno tržišče in hkratno zmanjševanje uvoza kot eno glavnih nalog komunistov in vseh delovnih ljudi v občini.

Ceprav so glavni pokazatelji polletnega gospodarjenja dokaj ugodni

MANJŠA IZGUBA

Polletno poslovanje je v metliški občini zaključil z izgubo le Pionirjev tozdi Gradbena operativa; izguba znaša 2,6 milijona dinarjev. Razveseljivo pa je, da se je izguba iz prvega trimesečja zmanjšala za polovico, in v metliškem Pionirjevem tozdu zagotavljajo, da bodo leto zaključili pozitivno.

— celotni prihodek je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem večji za 54 odst., amortizacija za 29 odst., dohodek za 49 odst. — pa ta prvi pogled ne sme vlivati pretiranega zadovoljstva in brezskrbnosti. V veliki meri so namreč ti pokazatelji posledica višjih cen, ne pa večje gospodarnosti in donosnosti poslovanja. Seveda pa nikakor ne gre uspehov v prvem polletju razvedniti in jih pripisati le višjim cenam izdelkov, saj so rezultati metliškega gospodarstva dobri tudi v primerjavi s tistimi, ki veljajo za dolensko regijo in Slovenijo.

Skratka, v prvem polletju je metliško gospodarstvo uresničevalo smotre resolucije in doseženi rezultati bi morali v vsakem delovnem kolektivu delovati spodbudno, povsod pa si je treba prizadevati za še boljše gospodarjenje. Tako bodo morali marsikje popraviti odnos do dela, saj se še srečujejo s pojavi samovolje in raznih pritiskov.

V obsežni in vsebinsko bogati razpravi so razjasnili tudi nekatere dvomnost ali dodatno osvetlili razne podatke. Tako so med drugim ugotovili, da sta skupna in splošna poraba v občini v okviru načrtovane, medtem ko ti porabi na ravni republike hitro naraščata in krepko presega rasti dohodka metliškega združenega dela.

A. B.

SPREHOD PO METLIKI

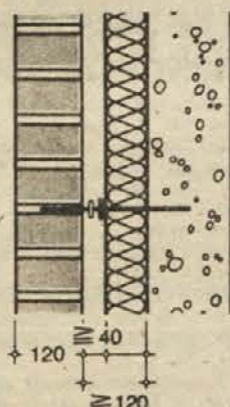
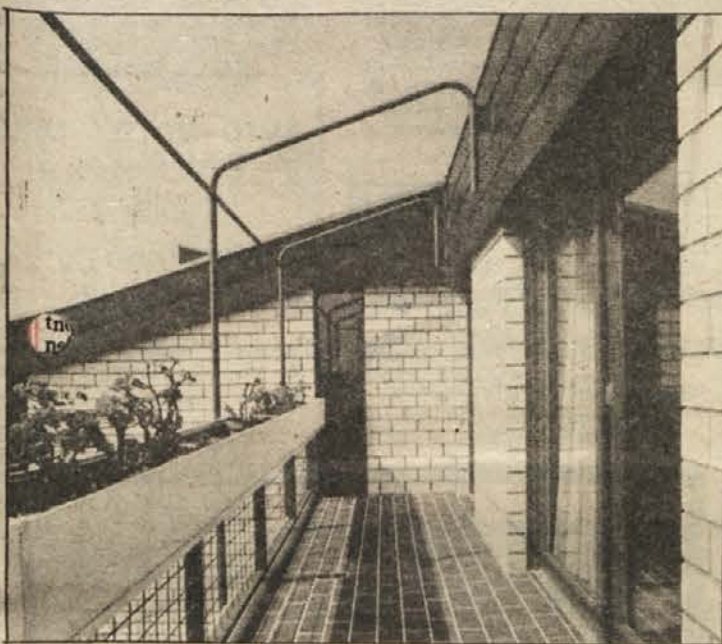
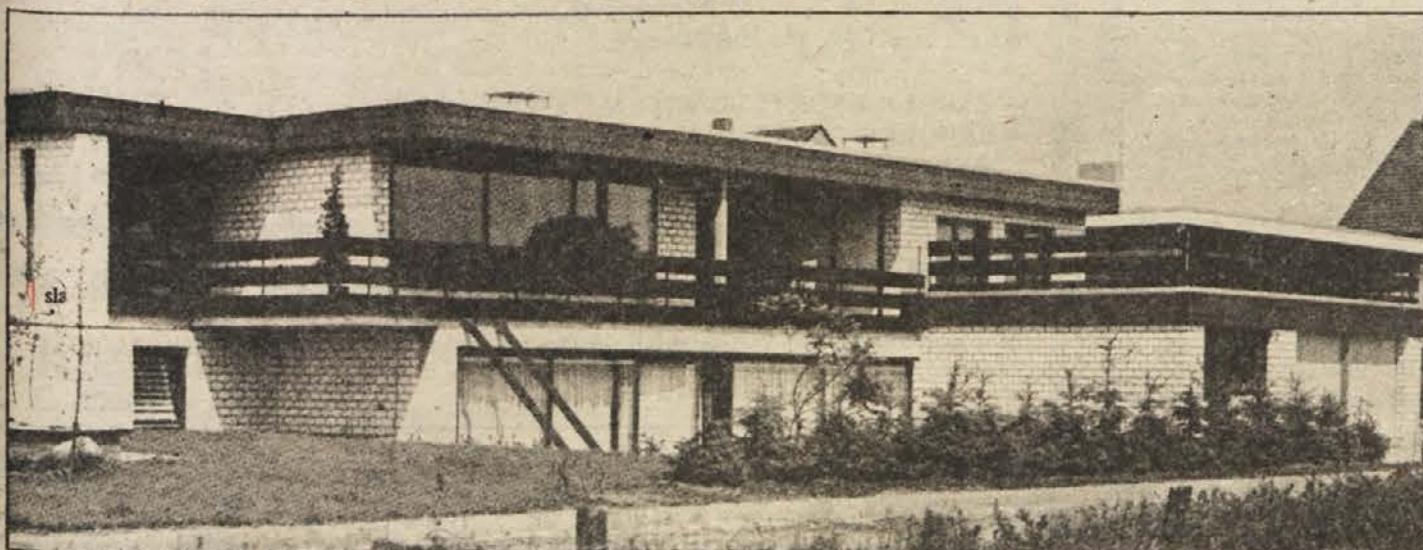
S CESTAMI PA NIMAMO IN NIMAMO SREČE — Uspelo nam je odpraviti poplave pred bifejem, zdaj pa bi se lahko ob nalivih s čolni vozili nasproti samopostrežnici po cesti, ki pelje v Črnomelj. Pred dnevi so morali zaradi manjšega jezera, ki je nastalo na omenjenem kraju, preusmeriti promet po Bregu revolucije. Pa naj še kdo reče, da se v Metliki ne dogajajo zanimive reči!

V GRADU UREJAJO RAZSTAVNI PROSTOR, v katerem bodo v bodoče poleg likovnih razstav literarni večeri in drug. Konec del je bil predviden za 1. septembra, a so nastopile težave in kaže, da bo vse nared do 15. oktobra. Kmalu zatem bo razstava slikarjev, ki so se udeležili prve belokranjske slikarske kolonije v juliju.

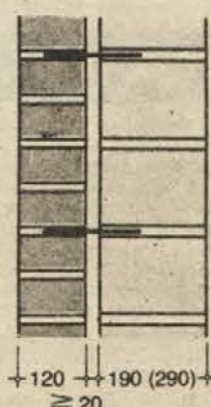
ZE DALJ CASA UGOTAVLJAMO, da smo rešili z razglednicami, na katerih naj bi bili motivi s tega našega konca. Ugotavljamo, naredimo pa ne ničesar, kot da bi nas bilo sram s slikami pokazati svetu, v kako lepih krajih živimo. Zapisane vrstice ne bodo rodile sadu, vemo, dragi se klub temu splašča. Morda pa le bodo komu popustili živci in bo prišel sem s fotografskim aparatom. Pa še denar naj prinese s seboj!

metliški tednik

PRAVOČASNO NAČRTUJTE GRADNJO S TOPLOTNO IZOLACIJO IN SILIKATNIMI FASADNIMI ZIDAKI

Dvoslojni obodni zid z zračno plastjo in toplotno izolacijo. Lahko je tudi brez toplotne izolacije. Zunanji zid je iz silikatnih fasadnih zidakov, neometan, z obdelanimi regami. Notranji zid je iz armiranega betona, silikatnih modularnih blokov ipd. Zidna sloja sta med seboj povezana z nerjavečimi žičnimi sidri.

Obodni zid, izdelan kot dvoslojna zidna konstrukcija. Obložni zid je iz neometanih silikatnih fasadnih zidakov; notranji zid pa iz silikatnih modularnih blokov. Zidna sloja sta med seboj povezana z žičnimi sidri iz nerjavečega jekla ali bakra.

SALONIT ANHOVO

industrija gradbenega materiala Anhoovo
TOZD OPEKARNA BREŽICE

**Zahtevajte informacije in
strokovne nasvete
v prodaji Brežice
tel.(068) 61-798**

KOMITE ZA DRUŽBENI RAZVOJ SKUPŠČINE
OBČINE NOVO MESTO NA PODLAGI 5. ČLENA
ZAKONA O VINU (Uradni list SRS št. 16/74)

DOLOČA čas trgatve grozdja v letu 1981

Vinogradniki, ki imajo nasade žlahne trte, ne smejo začeti s
trgativjo grozdja za predelavo in prodajo, in sicer:

- MODRE FRANKINJE IN KRALJEVINE PRED
3. OKTOBROM 1981,
- VSEH OSTALIH SORT PA PRED 10. OKTO-
BROM 1981.

Na podlagi meritve sladkornih stopenj grozdja, ki ga je
opravila strokovna komisija na območju celotne občine, je
bilo ugotovljeno, da grozdje še ne vsebuje zadostne količine
sladkorja.

V letošnjem letu bo moral cviček za prodajo doseči 8,5 %
alkohola, ker pa dosladkanje mošta ne bo možno, je nujno,
da vinogradniki upoštevajo čas trgatve in s tem dosežejo
zadostno količino sladkorja v grozdju.

Čas trgatve bo kontroliran in vsi vinogradniki, vpisani v
register proizvajalcev grozdja in vina za prodajo, ki ne bodo
upoštevali roka trgatve, ne bodo dobili potrdila o prodaji
vina.

Obenem opozarjamo vse vinogradnike, da morajo prijaviti
pridelek grozdja in vina za prodajo najpozneje do 31.
decembra 1981.

Kršitev navedenih določil se kaznuje po 50. členu zakona o
vinu z denarno kaznijo od 1.500 do 10.000 din.

725/39-81

NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO — v ustanavljanju, 68270 KRŠKO

objavlja prosta dela in naloge:

1. **TEHNOLOGA** za VN in NN naprave
2. **PLANERJA** rezervnih delov, materiala in zuna-
njih uslug
3. **ZIDARJA**
4. **VODNEGA INSTALATERJA**

Pogoji:

pod 1.:

- diplomirani inženir elektrotehnike
- 36 mesecev delovnih izkušenj
- aktivno znanje angleškega jezika
- poskusno delo 3 mesece

pod 2.:

- inženir strojništva
- 24 mesecev delovnih izkušenj
- poskusno delo 3 mesece

pod 3.:

- KV zidar
- 8 mesecev delovnih izkušenj
- poskusno delo 3 mesece

pod 4.:

- KV vodni instalater
- 8 mesecev delovnih izkušenj
- poskusno delo 3 mesece

Kandidati naj pošljejo svoje vloge v 15 dneh po dnevu
objave.

Odgovore bodo prejeli v 30 dneh po izteku prijavnega roka.
714/39-81

AGRARIA BREŽICE TOZD „FLORA“ ČATEŽ

obvešča prebivalce Mokronoga in okolice, da je pričela
poslovati

CVETLIČARNA V MOKRONOGU

ki je odprta

OB DELAVNIH OD 7. DO 15. URE
OB SOBOTAH OD 7. DO 12. URE

Nudimo vse vrste svežega rezanega cvetja, lončnice,
sadike, zemljo za lončnice, gnojila za cvetje, sveče,
spominke in drugo.

Izdelujemo po naročilu sveže vence in ostale na-
grobne aranžmaje. Stalna zaloga vencev iz umetnega
cvetja.

Za obisk se priporoča kolektiv CVETLIČARNE
MOKRONOG.

DRUŽBOSLOVNA IN EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA NOVO MESTO

objavlja razpis za šolsko leto 1981/82 za vpis v:

1. **razred poslovno finančnega programa (ekonom-
ska šola) — oddelek za izobraževanje ob delu.**

Rok za prijave je podaljšan do 28. 9. 1981.

Sestanek z vpisanimi slušatelji bo 28. 9. 1981 ob 16. uri v
prostorih Družboslovne in ekonomske srednje šole Novo
mesto, Ulica talcev 3a.

TOVARNA CELULOZE IN PAPIRJA „DJURO SALAJ“, KRŠKO, TOZD KOMERCIALA

objavlja
prosta dela oz. naloge

DELAVCA — VILIČARISTA III

Pogoji:

- končana osnovna šola
- 6 mesecev ustreznih delovnih izkušenj
- izpit za voznika viličarja

Navedena dela oz. naloge so za nedoločen čas s polnim
delovnim časom.

Prijave sprejema kadrovska služba naše DO 15 dni po objavi.
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v roku 30 dni po izteku
roka za sprejemanje prijav.

709/39-81

ISKRA — IEZE LJUBLJANA, TOZD UPORI ŠENTJERNEJ

objavlja prosta dela in naloge:

- **VODENJE RAZVOJA, IZDELAVE, VZDRŽE-
VANJA STROJNE OPREME**

Pogoji:

- dipl. ing. strojništva ali dipl. ing. elektrotehnike
- 5 let delovnih izkušenj
- aktivno znanje tujega jezika

- **VODENJE PROIZVODNO TEHNIČNEGA PO-
DROČJA**

Pogoji:

- dipl. ing. strojništva ali dipl. ing. elektrotehnike
- 5 let delovnih izkušenj
- aktivno znanje tujega jezika

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju
pogojev v 15 dneh po objavi na naslov:

ISKRA — IEZE, TOZD UPORI
Šentjernej,
68310 Šentjernej.

OSNOVNA ŠOLA JURIJ DALMATIN KRŠKO

bo skladno z zakonom o osnovni šoli vpisovala
šolske novince za šolsko leto 1982/83 iz svojega
šolskega okoliša 28. in 29. septembra 1981 od 7. do
12. ure in od 14. do 18. ure.

Vpis je obvezen za otroke, ki bodo do začetka prihodnjega
leta dopolnili šest in pol let (rojeni leta 1975 do vključno
28. februarja 1976).

Vpišejo se lahko tudi otroci, ki bodo do začetka šolskega
leta dopolnili šest let (rojeni do vključno 31. avgusta 1976).
Prvi dan bo vpis za otroke s priimkom od A do L in drugi
dan od M do Ž. K vpisu naj pride tudi otrok.

Starši morajo k vpisu prinesiti izpisek iz rojstne matične
knjige.

Komisija za sprejem
šolskih novincev
722/39-81

RAZPISNA KOMISIJA ZA IMENOVANJE RAVNATELJA OŠ DRAGOTIN KETTE V NOVO MESTU

razpisuje na podlagi 135. člena zakona o osnovni šoli in 50.
člena Statuta šole prosta dela in naloge

RAVNATELJA
Osnovne šole Dragotin Kette, Novo mesto, Milke
Šobar 25

Kandidat mora poleg splošnih pogojev, določenih z zako-
nom, izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima visoko ali višjo izobrazbo specialno — pedagoške
smeri;
- najmanj 5 let ustrezne specialno — pedagoške prakse;
- da je družbeno-politično angažiran in ima potrebne
moralno-politične kvalitete.

Rok prijave je 15 dni po objavi razpisa na naslov:

Osnovna šola Dragotin Kette, Novo mesto, Ulica Milke
Šobar 25, z
oznako „Za razpisno komisijo“.

710/39-81

TEDENSKI KOLEDAR

Cetrtek, 24. septembra – Nada Petek, 25. septembra – Gobjmir Sobota, 26. septembra – Justina Nedelja, 27. septembra – Kozma, Damijan
Ponedeljek, 28. septembra – Venčeslav
Torek, 29. septembra – Mihael Sreda, 30. septembra – Sonja
Cetrtek, 1. oktobra – Julija

LUNINE MENE
28. septembra ob 5.07 – mlaj

BREŽICE: 25. in 26. 9. jugoslovanski barvni film Delo na določen čas. 27. in 28. 9. angleški barvni film Zadeva. Odesa. 29. in 30. 9.

francoski barvni film Violette Nozire.
CRNOMELJ: 25. in 27. 9. nemški film Hotel Drakula. 26. in 27. 9. nemški film Erotika na delovnem mestu. 28. 9. italijanski film Pištola.
KOSTANJEVICA: 26. 9. ameriški film Interiors. 27. 9. ameriški film Ajkulino blago. 30. 9. francoski film Sorodnik in sorodnica.
KRŠKO: 26. in 27. 9. ameriški film Veliki revolverski obračun. 30. 9. francoski film Vojna policajev.
NOVO MESTO: KINO KRKA: Od 25. do 27. 9. angleški barvni film Razbito steklo. 28. in 29. 9. ameriški barvni film Idealen par. 30. 9. in 1. 10. italijanski barvni film Presajevanje moškosti.
SEVNICA: 25. 9. hongkonški film Zmajeva igra smrti. 26. in 27. 9. ameriški film Lovca na jelene. 30. 9. in 1. 10. hongkonški film Znak rdečega zmaja.

su. Franc Antončič, Globoko 16 pri Brežicah.
NUJNO PRODRAM Z 750, letnik 1974, v odličnem stanju. Merica Kržan, Gubčeva 8, Brežice.
ZASTAVA – kombi 850, letnik 1978, prevoženih 30.000 km, prodam. Rebol, Benečija 2, Trebnje.
ZELO DOBRO ohranjen tekmovalni motor za motocross HUSQVARNA 125 cm prodam za 5 milijonov. Imam tudi zelo veliko rezervnih delov. Dušan Gorenc, Dol. Toplice 52, tel. 85-754.
SKODO 1100 prodam po zelo ugodni ceni. Lahko tudi po delih. Jože Deželan, Mihovica 15, 68310 Šentjernej.
Z 750 S, 32 KM, letnik 1978, prevoženih 20.000 km, dobro ohranjeno, prodam. Informacije na tel. (068) 23-412 po 16. uri.
UGODNO PRODRAM CITROEN 2 CV 6 (spaček), letnik 1974. Naslov v upravi lista (4057/81).

Kmetijski stroji

TRAKTOR massey Ferguson, 48 KM, angleški, dobro ohranjen, prodam. Jože Jurčič, Svetje 47, 61215 Medvode.

PRODRAM

PEC za centralno kurjavo Stadler UL 30 novo prodam po ugodni ceni. Dragan, Mirna peč 16.
PRODRAM rabljeno dnevno sobo: dve omari, raztegljiv kavč in klubsko mizico brez foteljev (mahagovina furnir). Ogled po 15. uri. Martina Hegediš, Jerebova 8, Novo mesto.
AGREGAT 1500 W – Gorenje, malo rabljen, prodam. Janez Uhan, Roje II, Mirna.
UGODNO PRODRAM skoraj nov kavč in dva fotelja. Naslov v upravi lista (4056/81).
PRODRAM 16 m2 parketa za 8.000,00 din. Jože Vizlar, Mirna peč 56.
20 vreč cementa in 8 mrež (10 mm) prodam. Informacije v soboto in nedeljo. Gabrijela 23, Krmelj.
GARAZO na Mestnih njihava prodam. Informacije popoldne na tel. 22-468, oziroma na številko 12 v bloku 7.
UGODNO PRODRAM ali dam v zameno za prašička: staro kombinirano omaro, vitrino, štedilnik na trda goriva in otroško posteljico. Preskar, CKZ 44, Krško.
PRODRAM hladilno skrinjico Gorenje (350 l ali 400 l), staro dve leti, za 11.000,00 din. Gorenc, Dolenjske Toplice 52.
PRODRAM več SLIK velikosti 50 x 80 cm, žgane v les (uokvirjene). Motiv: dr. SLIK velikosti 50 x 80 cm, žgane v les (uokvirjene). Motiv: dr. France Prešeren, ruska trojka – konji, psički. Informacije na telefon 84-913.
OLJNI GORILEC CTC prodam. Darko Knez, Hrastovica 18, Mokronog.
AGREGAT 220 V, malo rabljen, ugodno prodam. Božo Kurent, Brinje 31, Šentrupert.
BETONSKI MEŠALEC (150 l) z bencinskim motorjem prodam. Telefon 22-460.
TV, črno-bel, tranzistoriziran, rabljen dve leti, prodam. Zvonko Derenda, Poklek 10, 68283 Blanca.
MOLZNI STROJ „Alfa laval“ na mlekovni prodam. Anton Golob, Sela 3, Šentjernej.
GROZDJE – šmarnico (do 500 kg) prodam. Naslov v upravi lista (4053/81).
KOMPLETNO RUSTIK pohištvo in nov pianino „Foerster“ prodam. Špela Doljak, Kristanova 34, Novo mesto, tel. 23-564.
PRODRAM 500 – 600 komadov rabljene strešne opeke in tudi nekaj nove. Strah, Gubčeva 17, Novo mesto, ali na telefon 25-151.
MLIN za grozdje z železnim valjem – kompletan prodam. Derganc, Semič 3, tel. 78-332.
TELEVIZOR Iskra Panorama Alkor in pralni stroj Gorenje PS 664 BIO S prodam. Telefon 85-204.
HIDRAVLICNO PRESO cca 250 l, z močno konstrukcijo prodam. Maks Habinc, Anovec 1, Zdole pri Krškem.
SUHE HRASTOVE PLOHE 5 cm prodam. Informacije v večernih urah na telefon 61-862.
KUHINJSKE ELEMENTE GORENJE, malo rabljene, prodam zaradi selitve. Nikolič, Kristanova 2, Novo mesto.
NOV STROJ za brušenje parketa prodam takoj za 9.000,00 din ceneje od nove cene. Telefon 23-529.
MOTORNO ŽAGO Stihl, novo, prodam. Rožman, Purga, Adlešiči.
PRODRAM več metrov kvalitetnih bukovih drv. Informacije na telefon 23-695 popoldan.

POSEST

V OKOLICI SEVNICE prodam zemljišče za vikend. Marija Hočvar, Vrh 43, Boštanj.

PRODAJA OZIMNICE

EMONA-DOLENJKA IN KMETIJSKA ZADRUGA „KRKA“ Novo mesto prodaja ozimnice v svojih prehrabnih prodajalnah po enotnih cenah v času od 21. 9. do 17. 10. 1981 in sicer:

- JABOLKA SORTE JONATAN I. KV 13,70 din b/n za 1 kg
- JABOLKA SORTE ZLATI DELIŠES I. KV 16,00 din b/n za 1 kg
- ČEBULA (vreče po 10 kg) I. KV 14,00 din b/n za 1 kg
- KROMPIR IGOR (vreče po 30 kg) 7,30 din b/n za 1 kg

Sindikalnim organizacijam nudimo popust.
Prodajo jabolk vršimo tudi na plantaži v Brezovici pri Šentjerneju vsak delovni dan od 8.17. ure.
Informacije dobite pri EMONA-DOLENJKA na telefon 21-274 in KMETIJSKI ZADRUGI „KRKA“ na telefon 21-756.

726/39-81

maloglasni

Motorna vozila

R 4 special, dobro ohranjen prodam. Gazvoda, Šentjošt 10, Stopiče.
TOVORNI AVTO FIAT 620, registriran za 2 t prodam za štiri milijone. Avto je v dobrem stanju. Anton Slak, Ostrožnik 22, Mokronog.
SKODO, letnik 1978, karambolirano, prodam. Informacije po telefonu (068) 23-145 ali (068) 24-213 (dopoldne).
ZASTAVO 750, letnik 1976, obnovljeno, registrirano za celo leto, prodam. Nemanič, Stopiče 75 – n. h., pod šolo.
WARTBURG, letnik 1977, registriran do junija 1982, prodam za 7,8 M. Telefon 25-734.
126 P, letnik 1979, odlično ohranjen in novo prikolico za osebni avto, prodam. Telefon 23-355.
LADO 1600, letnik 1979, dobro ohranjeno, prodam. Vzajem do 50 % vrednosti avtomobila blagovni kredit. Jože Mervar, Vavta vas 74, telefon 84-540.
JEEP, registriran za osem oseb, prodam. Lado Ule, Jurčičeva 17, Trebnje, tel. (068) 83-231.
SPACKA prodam. Lahko tudi po delih. Telefon 24-766.
DIANO 6 L, letnik julij 1977, 31.000 km, z vsemi servisi in prvim lastnikom, v odličnem stanju, prodam. Jože Lipar, Sp. Stari grad 53, 68270 Krško.
Z 750 de luxe, letnik 1976, ugodno prodam. Goršin, tel. 24-055.
FIAT 125 P, letnik 1976, prodam. Ivan Panter, Breg 28, 61332 Stara Cerkev.
VW, letnik 1976, prodam. Darko Knez, Hrastovica 18, Mokronog.
R 4, letnik 1978, 38.000 km, v odličnem stanju, prodam. Naslov v upravi lista (4054/81).
NEMSKI uvožen FIAT 850 sport coupe, motor 1000 km po generalni, karoserija v odličnem stanju, registriran na novo, prodam. V račun vzajem diatonično harmoniko (CFB). Dušan Žbogar, Semič 1.
NSU 110 SC, dobro ohranjen, nujno prodam. Zvone Uhernik, Otočec 48.
FIAT 850 special prodam. Štangelj, Gotna vas 73, Novo mesto.
ZASTAVO 750, letnik 1972, regi-

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozđ Časopis Dolenjski list, Novo mesto – USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Crnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.
IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.
UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simičič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje in Marko Klinc.
IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 10 din. Letna naročnina 380 din, plačljiva vnaprej – Za delovne in družbene organizacije 760 din – Za inozemstvo 760 din ali 26 ameriških dolarjev oz. 50 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenjska banka Novo mesto).
OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 200 din, 1 cm na določeni strani 300 din, 1 cm na prvi strani 400 din. Vsak mali oglas do 10 besed 80 din, vsaka nadaljna beseda 8 din – Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 12 od 1. 4. 1981 – Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS Skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1981) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvedov.
TEKOČI RACUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 – Naslov uredništva 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33, telefon (068) 23-606 – Naslov uprave: Jenkova 1, p. p. 33, tel. (068) 22-365 – Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611 – Nencarčnih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom DITC, tozđ Časopis Dolenjski list, Novo mesto – Barvni film in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

STANOVANJA

PRODRAM staro hišo v Gabrju 46 in 780 m2 zemlje. Hiša je potrebna adaptacije. Električna je v hiši. Zglasite se pri Martinu Jeniču, Mala Cikava 17, ali po telefonu 22-786.
DVOINPOLSOBNO STANOVANJE z garažo in centralnim ogrevanjem prodam zaradi bolezn. Stanovanje se nahaja na lepem kraju v Novem mestu. Zamenjam ga tudi za enoinpolsobno lastniško stanovanje s centralnim ogrevanjem v bloku. Naslov v upravi lista (4049/81).
NEOPREMLJENO STANOVANJE v bloku iščem. Informacije na telefon dopoldan 22-802 ali popoldan 24-933.
SOBO z možnostjo kuhanja ali garsonjero v Novem mestu nujno rabita dve mirni dekleti. Naslov v upravi lista (4050/81).
SOBO, opremljeno, ogrevano, s so-uporabo kopalnice, po možnosti s posebnim vhodom, išče uslužbenka. Telefon 22-908 od 10. do 11. ure.
SOBO, opremljeno, s kopalnico, posebnim vhodom, oddam Slovenki. Primerno za delavke Krke ali Laboda. Ivanetič, Pod Trško goro 72, Novo mesto.

KUPIM

ELEKTRIČNI LONEC (Ela) za kuhanje perila kupim. Naslov v upravi lista (4047/81).
POLKAVC, rabljen, kupim. Telefon 75-553.
NJIVO ALI PARCELO za vikend v okolici Novega mesta kupim. Naslov v upravi lista (4051/81).
ZAZIDLJIVO PARCELO (od Straže do Bršljina) kupim. Naslov v upravi lista (4052/81).

RAZNO

Doma sem s Krškega polja. Živim čisto sama in sem invalidka. Dam v oskrbo in družabnost stavbno parcelo z vsem gospodarskim poslopjem. Hiša je potrebna adaptacije. Ostalo po dogovoru. Naslov v upravi lista (4046/81).
V VARTSTVO sprejem otroke v dopoldanskem in popoldanskem času. Naslov v upravi lista (4048/81).
CE SI OSAMLJENA, stara od 35 do 45 let, visoka 160 cm in bi šla živet na deželo, se oglašim moškemu s hišo in avtomobilom. Lahko pridem tudi jaz k tebi. Sifra: „NE BO TI ŽAL“.
TOVARISA, ki sta v petek ob 23. uri vžela vrata iz peči za pečenje pri gostilni „Vovko“ na Ratežu ter jih odpejala s službenim avtomobilom, naj jih vrnete nepoškodovano. V nasprotnem primeru bosta imenovana poimenoško in prijavišta pristojnim organom.

OBVESTILA

JADRNICI – JAHTE izdelujem po naročilu. ANDREJ GOSENCA, Partizanska 19, Novo mesto.

Soboslikarstvo in pleskarstvo IVAN BOBIC, Partizanska 21, Novo mesto, tel. 21-115. Cenjene stranke obveščam, da je delavnica za zaščito avtomobilov zopet odprta in obratuje od 6. do 15. ure.

BRUSIM IN LAKIRAM vse vrste parketa. Tel. 23-555.

PREKLICT

ROZALIJA LUZAR, Jugorje 15, Brusnice, prepovedujem pašo kokoši, živine in hojo po mojih parcelah Škril in Skrušo. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

ČESTITKE

Dobremu in skrbnemu očetu ANTONU ROBKU iz Dul pri Bučki želimo za njegov visoki jubilej še veliko zdravja, sreče in zadovoljstva med svojimi dragimi. Sinovi, hčerke, vnuki in pravniki. MOJCI RADOVANOVIČ iz Bršljina za uspešno opravljeni šoferski izpit iskrene čestitke in srečno

Ljubi naš sinko! Ze leto dni v grobu spiš, a v naših srcih še živiš, ne mine ura, dan ne noč, povsod v mislih si navzoč!

V SPOMIN

Minilo je leto, odkar nas je za vedno zapustil naš ljubljni sinko, brat in stric

JOŽE NOSE

iz Gabrja 41
Spomin nanj bo ostal vedno živ. Čas beži, ne izbriše pa bolečin. Hvala vsem, ki obiskujete njegov grob, mu prinašate cvetje in pržigate svečke.

Vsi njegovi

ZAHVALA

V 80. letu se je iztekla življenjska pot naše drage mame, stare mame, prababice, tete in svakinje

IVANE BENČINA

roj. Lavrič iz Livolda pri Kočevju
Najlepše se zahvaljujemo sosedom, vaščanom, sorodnikom in znancem za podarjeno cvetje in vence ter za izrečeno sožalje. Zahvaljujemo se tov. Vračiču za poslovilne besede, župniku pa za opravljeni pogrebni obred.

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

V 72. letu nas je zapustil naš dragi oče in stari oče

JOŽE MRAK

Gabrje 35
Najlepše se zahvaljujemo sosedom, sorodnikom, znancem, ki so nam izrekli sožalje in pokojnega spremili na njegovi zadnji poti. Hvala tudi gasilec iz Gabrja in župniku za opravljeni obred ter pevkam za zapeto pesem.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame in sestre

LEOPOLDINE POPELAR

iz Sevnice

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znanecem in sosedom, ki so nam v teh težkih trenutkih kakorkoli pomagali, izrekli sožalje in jo spremili na njeni zadnji poti ter njen grob prekrili s cvetjem. Posebna zahvala dr. Cvetu Gradišarju in strežnemu osebju Doma upokojevcev Sevnica za skrbno zdravniško nego. Zahvaljujemo se duhovniku za poslovinne besede in opravljeni obred.

Vsi njeni

Sevnica, 10. september 1981

ZAHVALA

V 84. letu nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama, tašča, stara mama, prababica in teta

ANA GOLOB

rojena Krašovec
iz Prapreč 4 pri Straži

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem in znanecem, ki so nam izrazili sožalje, nam kakorkoli pomagali in jo spremili na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni osebju kirurškega oddelka Splošne bolnišnice Novo mesto za nego in lajšanje bolečin, delovnim organizacijam „Novoles“, OOS, TOZD TVP in TSP ter sodelavcem, Sekciji za vleko vlakov Novo mesto, OS „Alojz Kebe“ Ljubljana-Siška, ZB Straža za podarjene vence, Darki Krašovec za vsestransko pomoč in župniku za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: mož Jakob, sinovi Ivan, Jože in Stane z družinami, hčerke Anica, Marija, Milena, Danica in Magda z družinami in snaha Marija s hčerkami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 71. letu nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama, sestra in teta

JOŽEFA UNETIČ

Dolšce 17 pri Kostanjevici

Iskreno se zahvaljujemo vsem znanecem in prijateljem za podarjeno cvetje in vence ter za spremstvo na zadnji poti. Posebna hvala zdravnikom in strežnemu osebju Splošne bolnišnice Novo mesto, ki so ji pomagali v najtežjih trenutkih, dr. Frlanu za zdravljenje med dolgo boleznijo in župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoci: mož France, sin Herman z družino, hčerka Pepca z družino ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta, tasta, brata, strica in svaka 74-letnega

JOŽETA NEMANIČA - NOVOSELOVEGA

iz Božakovega pri Metliki

se iskreno zahvaljujemo sosedom, vaščanom, sorodnikom, prijateljem, sodelavcem in vsem, ki ste ga z nami v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo številnim duhovnikom in škofu Lenjcu za pogrebni obred, metliškim in žužemskim pevcom ter govornikom za poslovinne besede. Prav tako se zahvaljujemo zdravstvenemu osebju kirurškega in pljučnega oddelka bolnice Novo mesto za nego in lajšanje bolečin med težko boleznijo. Prav lepa hvala organizacijam ZB Božakovo, GD Božakovo in Kamanje, delovnim kolektivom Beti Metlika in Zakanje, Zdravilišče Dolenjske Toplice, TGP transport Metlika ter MMPZ Beti Metlika. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: žena Angela, sinovi Jože, Toni, Stanko ter Tine z družino, hčerke Marija, Jožica, Rezka z družinami, sestre ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 67. letu nas je nepričakovano zapustil naš dragi mož, ata, stari ata, brat in stric

LOJZE MURN

Dobrava 7

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom, posebno pa Lavričevim, Hrovatovim in Gazvodovim, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, kolektivu Iskre Žužemberk - TOZD Varnost in njegovim sodelavcem za izrečeno sožalje in podarjene vence. Hvala ZB Dobernič za podarjeni venec in sožalje, tov. Stariču za poslovinni govor pred domačo hišo, iskrena hvala pevcom ter duhovniku za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: žena Francka, sin Lojze z družino, hčerka Francka z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 62. letu nas je tiho zapustila draga mama, babica in sestra

MARIJA GOLOB

Zahvaljujemo se vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti, poklonili cvetje ali kakorkoli počastili njen spomin. Vsem še enkrat iskrena hvala! Od nje smo se poslovili 10. septembra 1981 na ljubljanskih Zalah.

Žalujoci: vsi njeni

OSMRTNICA

Umrli je

BOGO KOMELJ

častni član Slavističnega društva Slovenije

S svojim uspešnim, požrtvovalnim in nesebičnim delom si je pridobil trajne zasluge na področju slavistične dejavnosti. Hvala mu!

Slavistično društvo Dolenjske

ZAHVALA

17. septembra nas je nepričakovano zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

JOŽE KUPLENIK

iz Kostanjevice

Za darovane vence in cvetje ter spremstvo na njegovi zadnji poti se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sodelavcem in znanecem. Posebno se zahvaljujemo krajevni organizaciji ZB, Društvu upokojevcev, KS Kostanjevica in družbenopolitičnim organizacijam. Iskrena zahvala tudi Skupščini občine Krško, vsem organizacijam ZB, TOZD IKON, TOZD TES Brestanica, TOZD GOZD Kostanjevica, pionirjem in mladincem OS Kostanjevica, GD Kostanjevica, godbi iz Krškega, Kostanjeviškemu oktetu, vsem govornikom ter vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoci: žena Ana, sin Jože z družino in sin Milan z družino ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi, ko nas je za vedno zapustila v komaj 40. letu naša draga

ANICA KOŠENINA

z Vrtače 19 pri Semiču

se zahvaljujemo vsem sorodnikom in sosedom ter vaščanom za nesebično pomoč v težkih trenutkih in darovano cvetje. Posebna hvala bratom, Bärčevim, Toneti, Polančevim, Plutovim, Kenkovi in kaplanu za lepo opravljeni obred.

Žalujoci: Peter, hčerka Vanja, sestra Marjetka in mož Franci

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža in očija

SLOBODANA BEJO

dipl. ing. elektrotehnike

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, sodelavcem, posebej podjetju PIT Novo mesto, SGP Pionir Novo mesto, stanovalcem blokov Mestne njive 9 in 10, družini Udri ter vsem, ki so nam kakorkoli pomagali v teh težkih trenutkih, nam ustno ali pismeno izrazili sožalje in pokojnika tako številno spremili na njegovi zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo tovarišu ing. Tonetu Bajcu za poslovinne besede.

Žalujoci: žena Angelina, hčerki Danijela in Karin ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgotrajni in težki bolezni nas je v 66. letu zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, brat in stric

JOŽE NAHTIGAL

Drejčji vrh 3

Z bolečino v srcih smo ga 11. septembra spremili na njegovo zadnjo pot. Toplo se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znanecem za izkazano pomoč, darovano cvetje in vence ter izrečeno sožalje. Iskrena hvala tovarni Litostroj, Iskri Mokronog in Induplati Mokronog. Hvala tudi duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoci: žena Pepca, sin Franci z družino ter hčerki Joži in Ani z družinama

Na Trnu pognal korenine

Kdove kam bi popeljala ljubezen do kraljice športov - atletike - 32-letnega Novomeščana Kostjo Viranta, če bi se ji povsem podredil. Njegova mladostna leta so primerljiva z mladostjo slovitiga športnika Miroslava Cerarja po tem, da je z veliko trdne volje ugnal za hrbtno bolezen - skleпно revmo in se, čeprav v dosti manjši meri, uveljavil v športu. Še danes se s hvaležnostjo spominja zdravnikovega nasveta, naj potem, ko je bil dalj časa priklenjen na bolniško posteljo, poskusi s teki po gozdu. Hvaležen je tudi nekdanjemu ravnatelju osnovne šole v Dolenjskih Toplicah Vinku Čirnskemu, ki ga je usmeril v šport.

Kostja Virant je zadovoljen, da se ni usmeril v negotov vrhunski šport. Kot sprva slabotnemu kratkohlavniku, ki je preživljal mladost pri stari mami, je bila največja nagrada dobljen boj z boleznijo. Kolajne, ki so mu jih kasneje pripeli na prsi kot dolenjskemu pionirskemu prvaku v metanju krogle, so prišle za nameček, prav tako bronasto odličje na državnem prvenstvu. Spoštljivo pripoveduje o svojem prvem učitelju pri novomeškem atletskem klubu Marjanu Spilarju. Seveda ne more mimo prelomnice na svoji življenjski poti leta 1971, ko je dosegel dolenjski rekord v metu diska in bi lahko nadaljeval športno pot, vendar

se ni odločil za vrhunski šport. Preveč ga je vleklo še na druga področja. Med študijem v Ljubljani je dve leti prepeval pod taktirko Radovana Gobca kot drugi tenor pri Partizanskem pevskem zboru.

Kostja je imel še enega konjička - jadralno letenje. „Dolenjska je čudovita iz zraka,“ strne razmišljanja na jadralno šolo v Prečni, ki mu je resda odprla vrata do novih doživetij, ne pa tudi do poklica vojnega pilota, za kar se je tudi zanimal.

Kostja Virant zdaj že drugo leto živi v krški občini. V novem okolju je vzpostavil stike z vaščani Velikega Trna in lansko jesen ustanovil TVD Partizan. Domačini so sprva malec nezaupljivo gledali, kaj se bo iz tega izcimilo. Ko pa so videli zagnanost mladih smučarjev in igralcev namiznega tenisa, so se pridružili. Zbrali so denar za prenosno vlečnico na vrhu vasi. Zdej, ko OŠ Milka Kerin iz Leskovca kaže zanimanje za organizacijo šole v naravi tam gori, ne bodo odveč urejena igrišča in daljša vlečnica. Z eno besedo: odkar je tamkaj Kostja Virant, je Veliki Trn zaživel bogateje.

„Nič zato, če se nekateri kmetje sprašujejo, ali morda treniram psa, ko mečem disk, še vedno vadim vsak dan uro ali dve. Glavno je, da so tu gori dobri ljudje in da je od tod edinstven pogled na Dolenjsko.“

PAVEL PERC

Medvedka napadla sprehajalca

Jože Rajšelj iz Dolge vasi pri Kočevju se še vedno zdravi v Kliničnem centru

Medvedka (ali morda medved) je napadla 12. septembra nekaj po 18. uri nad vasjo Bezgarji pri Osilnici 39-letnega Jožeta Rajšlja iz Dolge

ZAPRTA GOSTILNA

Pred približno mesecem dni je inspekcija zaprla edino gostilno v Črmošnjicah, last črnomalskega Planinskega društva, ki pa jo dajejo v najem. Sedaj obiskovalcev Roga, ki se vedno ustavijo tudi v Črmošnjicah, ni kam peljati.

SREBRNI ORFEJ ZA SLAVČKA - Na nedavnem XII. ptujskem festivalu zabavne glasbe je v konkurenci 26. ansamblov slavil novomeški „Slavček“, ki je prejel srebrnega Orfeja. K uspehu so pripomogli vsi člani ansambla (od leve proti desni): Jože Oven (bas kitara), Franci Urbančič (ritem kitara), Slavko Plut (harmonika) in pevec Jožica Mavsar in Ivan Šiško (vodja ansambla). „Slavčki“ bodo v kratkem posneli za RTB prvo veliko ploščo. (Foto: J. Pavlin)

Dolenjska marihuana inž. Travce?

Matjaž Langof iz Novega mesta osumljen prometa z mamili in omogočanja uživanja mamil - Dolenjska konoplja menda slabša od indijske - Večina prvič kadila

Poročali smo, da so pred dnevi v Novem mestu zasačili mlajšo družbo, ki je v podnajemniški sobi Matjaža Langofa kadila marihuano. Matjaž Langof, 32-letni inženir elektrotehnike iz Novomeške Iskre, je utemeljeno osumljen prometa z mamili in omogočanja uživanja mamil.

Po izjavi Matjaža Langofa, ki je v Novem mestu bolj znan pod imenom inž. Travca, so v njegovem stanovanju kadili neko vrsto manj močne konoplje, ki da raste tudi na Dolenjskem. Langof pravi, da je kajenje marihuane sicer podvržen, ni pa sužen tega tako imenovanega mehkega mamila. V kajenju da najde uteho, ker je njegovo življenje zavoženo. Z mamili se je srečal kot mornar pri Splošni plovi. Nekateri iz posadke njegove ladje so ga silili h kajenju. V začetku se je branil, potem ne več. Na koncu 5-letnega službovanja pri Splošni plovi je že redno kadil.

Kot je Langof sam povedal, naj bi v Novem mestu cele stare mame vedele za njegov pridevek inž. Travca. Izraz „trava“ pomeni v besednjaku uživalec mamil marihuano. Do kajenja pri njem doma je prišlo potem, ko je srečal nekega znanca, ki mu je dal dve stebli konoplje. Da

GLINASTI GOLOBI SO PADALI

Sportno društvo Partizan iz Krškega je zadnjo soboto pripravilo tekmovalje v streljanju na glinaste golobe. Na strelišču v Radečah se je pomerilo 12 ekip s po tremi člani, vsak strellec je imel možnost po dvakrat zadeti 25 golobov. Med ekipami je zmagala SD Svoboda iz Senožeč, drugi so bili strelci iz Radeč. Med posamezniki je največ golobov zadel M. Horjak, član LD Rečica, drugi je bil Z. Florjančič (SD Bine Grajzer I), tretji pa M. Šturm (SD Svoboda, Senožeče). V tekmovalju na izpadanje je zmagal G. Horjak (LD Rečica).

S. I.

Start z oglarskim kresom

Jutri začetek prireditve ob razstavi „Gozd - gobe - cvetje“, ki bo od 26. do 28. t. m. v Novem mestu

Z jutrišnjim kresovanjem na gostišču Loka se bo v Novem mestu pričela vrsta prireditev, posvečenih 4. tradicionalni razstavi „Gozd-gobe-cvetje“, ki jo bodo svečano odprli v soboto ob 9. uri pred novomeško športno dvorano. Program prireditev je takšen:

V petek ob 17. uri bo prižig oglarske kope z oglarskim plesom in kresovanjem v gostišču Loka. Dan kasneje bo ob 8. uri zasaditev drevnin ob teniških igriščih v Portovaldu, po otvoritvi razstave pa bo ob

11. uri sprejem in podelitev priznanj sodelujočim na dosedanjih prireditvah v hotelu Metropol. Istega dne ob 14. uri pripravljajo organizatorji strokovni izlet vrtnarjev v Kočevski Rog, od 17. do 18. ure pa bo predavanje z diapozitivi v hotelu Metropol na temo „Uređitev predhišnih vrtov in zelenic.“

Pester spored je predviden tudi za nedeljo. Ob 10. uri bo odhod zeliščarjev in gobarjev na Gorjance, izlet pa organizira revija Zdravje. Zborna mesto bo pred Zavarovalnico Triglav. Za ostale bo od 10. do 11. ure Slavko Zgonc v hotelu Metropol predaval o varstvu okrasnih rastlin, popoldne od 17. do 18. ure pa bo dr. Dušan Vrščaj v Metropolu govoril o užitnih in strupenih gobah. V ponedeljek med 10. in 11. uro bo predavanje Toneta Hočevarja na temo „Gozdovi so zelena pljuča mestnega in industrijskega prebivalstva.“

Toliko le o najvažnejših obrobni prireditvah. Omenimo le še tečaj za vezavce, ki ga je v športni dvorani od 22. do 25. septembra pripravilo Društvo vrtnarjev Slovenije, pa nedeljski gobarski ples na Otočcu, srečanje gobarjev Jugoslavije in tujih mikologov od 2. do 4. oktobra v Dolenjskih Toplicah.

B. B.

Pet dni pred sestankom v Ljubljani pa je prišel neznan znanec z dvema zelenima biljkama konoplje. Menda celo dolenjske. Preiskava še traja.

M. B.

„MEDVED Z REPOM“ - Človeku, ki lovi s fotoaparatom, ni bilo treba dvakrat pogledati, da bi videl tisto, česar medvedu nimajo, se pravi košat pasji rep. (Foto: F. B.)

Kočevskemu „medvedu z repom“ je bilo ime Muri

Lastnik „zastreljenega medveda“ je znan

Sredi vročih pasjih dni je Dolenjski list priobčil novico, da gobarji na Kočevskem niso našli gob, temveč mrtvega medveda, ki jih je, četudi negiben, na moč prestrašil. O pripetljaju so bili obveščeni lovci. Sprva je kazalo, da gre res za medveda, ko pa so si snurdečo mrhovino pobližje ogledali, ni bilo več dvoma o tem, da je mrtev obležal pes. Zakaj je prišlo do pomote, je podrobno opisano v zadnji številki Dolenjskega lista, sam naj dodam še tole.

Z lovcom, članom lovske družine Mala gora, v katere revirju je obležal novofundlandski „medved z repom“, sem si ogledal mrhovino, in čeprav nisem lovec, mi ni bilo treba dvakrat pogledati, da bi pri crkovini videl rep, kakršnega medvedu nimajo.

Malce sem poizvedoval okoli in izvedel, da Rajko Sinkovec iz Konca vasi že dlje časa išče svojega novofundlandca Murija. Takoj ga je prepričal v „zastreljenem medvedu“. In zdaj išče lovca, ki mu je ustrelil psa; če ga bo našel, odškodnina za Murija kajpak ne bo tako velika, kot bi bila za medveda.

FRANCE BRUS

V KNJIGOTISKU SO KRSTILI - Po zgledu kočevskih in drugih tiskarjev so v petek pričeli s „krščenjem“ mladih moči tudi novomeškem Knjigotisku. Prvi je šel pod poln lonec in tiskarsko barvo, kot zahteva star običaj, Tomo Hrastar, tako krščenje pa odslej tudi v tej tiskarski hiši postalo tradicionalno. (Foto: Pavlin)

Zmaga zasebne telefonije

„Ne, nikakršne telefonske govorilnice ne potrebujemo!“ je bil kot mesarski nož oster direktor vseh direktorjev, ko so mu sporočili s peteteja, da mogoče ne bi bilo neumno, če bi postavili pred Hitrotkalom javno telefonsko govorilnico, da ne bi ljudje privatno tulili v slušalke na račun delovne organizacije.

„Ljudje bi izgubili preveč delavnega časa, če bi letali iz pisarn v govorilnico in nazaj,“ je še pribil in položil slušalko na vlice.

Med tem časom se je pogovarjala Klotilda Zračnikova s sestro v Nemčiji. Ko ji je povedala, kakšno je bilo vre-

me pri nas julija in avgusta, kje je bila na dopustu, kdo je koga prevaril in kdo je umrl v krogu štirideset kilometrov, sta se ženski razgovorili o bližajoči se trgatvi in o tem, s katerim letalom bi bilo najpametneje prifrčati v Jugoslavijo. Še bi otresali, a je centrala opozorila Klotildo Zračnikovo, da ima nujen pogovor z Ljubljano.

S peteteja so se oglašili pri direktorju vseh direktorjev tudi osebno. Razložili so mu vse prednosti javne telefonske govorilnice, pripravili so celo oceno privarčevanega denarja, a so odšli iz pisarne kot politični cucky.

„Kaj za vraga tečnarijo s to javno telefonsko govorilnico! Ni nam potrebna - in pika. Vsi, ki v podjetju kaj pomenijo, imajo zunanje linije pa še telefone doma. Za njih napeljava je dal Hitrotkal lepe denarje,“ je zakričal za prepnotenimi petetejci. Glasno, da je Meta Predalnikova v hipu prekinila razgovor s prijateljico iz Zuericha, ne da bi se utegnila vse pogovoriti. Petetejci so poslali direktorju vseh direktorjev še daljši telex, s katerim so prikrito zagrozili, da bodo postavili javno telefonsko govorilnico nalašč na drugem koncu mesta, če še danes ne dobe pristanka Hitrotkala; da lahko stoji na-

prava blizu hitrotkalske vrtarne.

„Pišite,“ je pričel narekovati direktor vseh direktorjev delavcu, ki je rokoval telexom.

„Pred Hitrotkalom ne bo nikoli stala nikakršna javna telefonska govorilnica, ker je delovni ljudje Hitrotkala ne potrebujejo. Po vaši presoji jo lahko postavite tudi sredi Mestnih njiv.“ Potem je še povedal svoje ime in priimek.

Petetejci so postavili javno telefonsko govorilnico skoraj tri kilometre stran od Hitrotkala. Snažilka Metlova si je morala vzeti dve uri dopusta, ko je hotela preko telefona zvedeti, kako je z zdravjem njene sestre, ki so jo odpeljali v bolnišnico v Belem mestu.

TONI GAŠPERIČ

inž. Alojz Retelj, konstruktor šentjernejskega semafora

Domač semafor ki kaže napake in sodelovanje

Šentjerneji: v Hipotu izdelali brezplačno izpopolnjen semafor za telovadnico

Šentjerneji ima zanimivo pridobitev, s kakršno se daleč naokrog ne ponaša noben manjši kraj. V novozgrajeni šolski telovadnici so namestili semafor za rezultate, ki kaže uro in pri igranju košarke še za vsakega osebnega napake. Kako je semafor nastal, je povedal elektroinženir Alojz Retelj iz Iskrinega tozda Hipot, sicer pa doma iz Cegelnice pri Novem mestu:

„Odkar ima Šentjerneji novo športno dvorano, se je športno življenje še bolj razmahnilo in tudi rezultati domačih ekip ne izostajajo. Posebno je znan ženski rokometni klub. Le nekaj dni je delegacija športnikov „Osla k nam s prošnjo, če bi jim naredili semafor. Ker je šef razvojnega oddelka Darko Pavlin pokazal razumevanje, smo se takoj lotili dela. Načrte sem naredil jaz, večinoma v večernih urah doma. Tovarna je dala na razpolago material in z ekipo sodelavcev smo semafor z več priključki tudi naredili. Pri tem delu so vneto pomagali Helena Baškovič, Janez Avsec, Brane Cuk, Vinko Škofljanec, Franc Zupar, ter Darine Grgovič in Bambičeva oče in sin iz tozda Uport.“

Konstruktor semafora inž. Retelj, ki že vse od osnovnošolskih klopi na Šoli Katja Rupar sodeluje v tehničnih krožkih, pravi, da vrednosti nove naprave niso računali. Izdelana je bila prostovoljnim delom krajanov, prid, če pa bi se za tak semafor zanimali kupci, bi lahko naredili še kakšnega.

R. B.